ØKONOMI OG POLITIK

24. ÅRGANG NR. 4 OKT.-DEC. 1950

Indhold

Den internationale rustningskonjunktur 327
Australien fylder 50 år 336
Den internationale økonomiske situation 350
Den økonomiske udvikling i Danmark 362
Politisk kronik 378

Kvartalsskrift udgivet af

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARD . KØBENHAVN 1950

DEN INTERNATIONALE RUSTNINGSKONJUNKTUR

Af HEINRICH SCHLEBAUM LARSEN

Da devalueringerne af en lang række valutaer overfor Dollaren gennemførtes i september 1949, var det almindeligt ventet, at de i de devaluerende lande ville medføre prisstigninger og tendenser til en økonomisk ekspansion. På den anden side ventedes en kontraktiv virkning på den amerikanske økonomi med visse prisfald i dollars. Den sidste virkning udeblev. Den amerikanske konjunktur, som i 1948—49 havde været nedadgående, viste i efteråret 1949 tegn til en stabilisering og fornyet opgang, og disse tendenser var så stærke, at de ikke alene kunne neutralisere virkningerne af devalueringerne, men også skabe en ny opgangskonjunktur, som satte igennem i løbet af foråret 1950. Denne amerikanske højkonjunktur og de prisstigninger, den fremkaldte, forplantede sig til Europa. Da koreakrigen indledtes i slutningen af juni 1950, var der derfor stort set tale om en almindelig højkonjunktur med høj beskæftigelse og fuld udnyttelse af kapaciteten på næsten alle områder. Dette hænger naturligvis til en vis grad sammen med, at der endnu ikke efter krigen på noget væsentligt område var oparbejdet nogen overkapacitet. På enkelte områder, som f. eks. indenfor stålindustrien var man begyndt at tale om en mulig overproduktion i en ikke alt for fjern fremtid, men man var ikke nået stort videre end til at tale om det.

Denne særlige konjunktursituation har sat sit afgørende præg på den rustningskonjunktur, som koreakrigen satte fuld gang i. Af den årsag er det ikke muligt at drage nogen sammenligning mellem den nuværende udvikling og den, der fremkom, da der i trediverne kom gang i oprustningen og beredskabskøbene.

Koreakrigen blev vel egentlig kun den begivenhed, som satte fart i en oprustningskonjunktur, som i forvejen var i gang. Den internationale spænding, som har været rådende næsten lige siden krigens afslutning, har bevirket en oprustning af et omfang, som man vel ellers næppe ville få i en umiddelbar efterkrigsperiode, hvor genopbygningen stiller store krav til de enkelte landes økonomi. Dette forhold har været stærkt medvirkende til den ovenfor beskrevne situation ved koreakrigens udbrud.

Med koreakrisen i juni i fjor blev det klart, at der dels kunne blive tale om en øjeblikkelig krigsførelse, dels, at de lande, som er sammensluttet under den nordatlantiske traktat, såfremt det ikke kom til en øjeblikkelig storkrig, i de kommende år ville ofre betydelige beløb på en udvidelse af deres forsvarsberedskab. Disse to følger af koreakrigen blev årsagerne til en voldsom indkøbsbølge og dermed en kraftig prisstigningsbølge for en række varer. Dels steg

den løbende produktions behov umiddelbart, fordi man med næsten øjeblikkelig virkning måtte sætte en vis krigsproduktion i gang. Dels måtte erhvervslivet vente, at produktionens krav om råvarer i de kommende år måtte vokse stærkt. Dette må for de vigtigere råvarers vedkommende føre til mangel og prisstigninger, og den naturlige konsekvens måtte derfor blive at købe ind af de pågældende varer, så længe man endnu kunne få dem, og så længe man kunne få dem til den lavere pris.

Den første reaktion blev derfor en kraftig stigning i råvarernes priser. Særlig stærk blev stigningen for de varer, som produceres i væsentligt omfang i nærheden af den aktuelle krigsskueplads, og hvor faren for at blive afskåret fra leverancer derfor er størst:

Index for prisen på tin og gummi.

	$^{31}/_{12}$ 1949	$^{21}/_{6}$ 1950	$^{10}/_{7}$ 1950	$^{30}/_{11}$ 1950	$^{21}/_{1}$ 1951
Gummi	100	161	191	405	400
Tin	100	99	104	186	226

Kraftige virkninger fremkom også for de varers vedkommende, som har særlig krigsmæssig betydning, således metallerne:

Index for visse metalpriser.

	$^{31}/_{12}$ 1949	$^{21}/_{6}$ 1950	$^{10}/_{7}$ 1950	$^{30}/_{11}$ 1950	$^{21}/_{1}$ 1951
Bly	100	100	92	142	142
Kobber	100	121	121	132	132
Zinc	100	151	151	176	176

Men prisstigningerne spredte sig også til andre råvareområder og til visse levnedsmidler, således, at der blev tale om en mere almindelig prisstigningsbølge. Således er bomuld på det amerikanske marked fra juni til januar steget med ca. 30 pct., og for uld har prisstigningerne været endnu kraftigere. For levnedsmidler kan anføres følgende tal for engrospriserne i New York:

Index for visse fødevarepriser.

	$^{31}/_{12}$ 1949	$^{21}/_{6}$ 1950	$^{10}/_{7}$ 1950	$^{30}/_{11}$ 1950	$^{21}/_{1}$ 1951
Hvede	100	98	99	101	108
Kakao	100	112	123	137	139
Kaffe	100	96	104	108	111
Fedt	100	106	119	142	182

Det var imidlertid ikke alene råvaremarkederne, som mærkede oprustningskonjunkturerne, selv om det var der, de slog hurtigst og kraftigst igennem, fordi spekulationen her har sin største betydning. Forøgede indkaldelser og

forøget rustningsproduktion medførte stigende efterspørgsel bl. a. indenfor jern- og metalindustrien, og denne tendens kan man vente forstærket fremover, idet mange lande endnu ikke er kommet rigtig i gang med produktionen af krigsmateriel. Behovet for omstilling til rustningsproduktion skabte krav om særlige investeringer. Samtidig opmuntredes de civile investeringer. Når priserne er stigende og ventes at ville fortsætte opad i fremtiden, vil udsigterne til, at en investering vil forrente sig, være voksende. Samtidig er der et stærkt incitament til at foretage investeringerne, inden investeringsvarernes priser og eventuelt arbejdslønnen stiger. Også forbrugernes indkøb vil blive fremskyndet i det omfang, der findes midler til hamstring — sko, klæder, konserves o. s. v. vil blive købt, medens de endnu kan fås, og medens de endnu er forholdsvis billige.

Som følge af disse forhold steg også priserne på bearbejdede varer, men stigningen var mere mådeholden end for råvarernes vedkommende:

Prisindex for råvarer og bearbejdede varer.

	Jan. 1950	Juni 1950	Sept. 1950
U.S.A.			
Råvarer	100	105	114
Bearbejdede varer	100	104	110
Sverige			
Råvarer	100	102	122
Bearbejdede varer	100	101	107

Rustningskonjunkturen medførte imidlertid ikke alene en prisstigning også for de bearbejdede industrivarers vedkommende. Den skabte desuden øgede salgsmuligheder for en række vigtige varer, og den har derfor, som det nærmere skal omtales nedenfor, været medvirkende til, at en række lande har haft mulighed for at gennemføre betydelige eksportfremstød.

Udviklingen har naturligvis påvirket de forskellige lande i forskellig grad og på forskellig måde alt efter deres erhvervsstruktur og efter den indre politik, der har været ført. Det ville føre for vidt på dette sted at søge at give et almindeligt billede af forløbet, men i det følgende vil visse karakteristiske træk blive belyst lidt nærmere.

Betydelige prisstigninger har været det mest gennemgående træk i billedet:

Engrosprisindex for forskellige lande.

	Jan. 1950	Juni 1950	Okt. 1950
Danmark	100	102	114
Norge	100	110	122
Sverige	100	102	106
England	100	105	114
Frankrig	100	99	110
U.S.A.	100	103	111

Der synes at være en vis forskel i den styrke, hvormed prisstigningerne er slået igennem i de forskellige lande. Nogen uensartethed må man vel også vente, da jo ikke alle lande påvirkes lige hurtigt og lige kraftigt af de udenlandske konjunkturer. Man bør dog næppe lægge alt for meget i forskellene, da det ikke er givet, at alle indextallene er lige repræsentative.

I hvert fald er der større ensartethed i den måde, hvorpå engrospriserne forplanter sig mellem landene, end i den, på hvilken prisstigningerne giver sig til kende i forbrugerpriserne og eventuelt derigennem i lønningerne.

Detailprisindex.

	Jan. 1950	Juli 1950	Sept. 1950	Okt. 1950
Danmark	100	103		106
Norge	100	105	108	
Sverige	100	101	101	
England	100	101	101	102
Frankrig	100	96	105	106

Norge har således haft en stærkere stigning i leveomkostningerne end de øvrige lande. Dette hænger sammen med, at man i Norge hidtil har stabiliseret priserne gennem tilskud, en ordning, som nu er ved at afvikles. I Sverige og England har der været ført en meget kraftig stabiliseringspolitik, som har bevirket, at prisstigningerne kun har øvet en meget begrænset indvirkning på leveomkostningerne. Denne stabiliseringspolitik synes nu at ville ophøre for Sveriges vedkommende. Om den vedvarende vil blive ført i England, vil vel bl. a. afhænge af, om det fortsat kan lykkes at få fagforeningerne til at vise tilbageholdenhed i deres lønpolitik.

Da prisstigningerne ikke har ramt alle varer med samme styrke, har de heller ikke påvirket de enkelte landes velstand på samme måde. Der er sket en velstandsforskydning til fordel for de råvareproducerende lande og til ugunst for de „forædlende". Denne velstandsforskydning er fremkommet på den måde, at de råvareproducerende landes eksportpriser er steget kraftigere end importpriserne, medens omvendt de forædlende lande må importere råstoffer til stigende priser uden at få tilsvarende højere priser for deres forædlede eksportvarer. Englands bytteforhold er således fra januar til oktober forringet med 7 pct. Til gengæld er bytteforholdet for de øvrige medlemmer af sterlingområdet blevet forbedret ganske betydeligt, da de fleste engelske dominions og kronlande er store råvareleverandører.

Råvareprisernes stigning har for England betydet, at man i 1950 har måttet betale den samme importmængde som i 1949 med et 400 mill. £ større beløb. Eksportindustriernes priser er kun steget med et mindre beløb, som ved uforandret eksport ville have givet en merindtægt på ca. 100 mill. £. Som nævnt ovenfor har oprustningskonjunkturerne imidlertid lettet afsætningen ikke mindst af sværindustriernes varer på eksportmarkederne, og da samtidig den engelske produktion på et år er steget med 10 pct., medens det er lykkedes at begrænse det indenlandske forbrug, har man kunnet indtjene hele tabet ved import-

prisernes stigning gennem en forøgelse af eksporten. Samtidig er som nævnt de øvrige sterlinglandes bytteforhold forbedret, og dette har bl. a. medført, at det samlede sterlingområdes indtjening af dollars er steget. I andet halvår af 1950 er sterlingområdets guld- og dollarbeholdning steget med 878 mill. £, hvoraf dog en del sikkert skyldes spekulation i en opskrivning af pundets værdi.

Hvis den nuværende oprustningskonjunktur fortsætter, er det imidlertid ikke umuligt, at udviklingen vil antage en for England endnu ugunstigere karakter. Såfremt det lykkes at rationere råvarerne gennem internationale ordninger, vil ganske vist priserne på disse næppe stige yderligere. Da færdigvarepriserne hidtil har slæbt bagefter, skulle der derfor være en vis chance for en forbedring af det engelske bytteforhold. Men til gengæld rummer den fortsatte oprustningskonjunktur en fare for, at den engelske eksportevne vil gå ned. Den ovenfor omtalte produktionsstigning fra 1949 til 1950 var i første række baseret på en stigning i effektiviteten i den engelske industri, væsentlig som følge af bedre råvaretilførsler. Men netop indenfor de industrier, som har forøget eksporten mest i det forløbne år, må man i den kommende tid vente udpræget mangel på råstoffer. Det drejer sig om produktionen af transportmidler, om hele jern- og metalindustrien samt om elektriske artikler — de industrier, som i første række må konkurrere med de egentlige krigsindustrier om materialerne. Hertil kommer, at England selv må gennemføre en betydelig forøgelse af sine forsvarsudgifter og derfor må anvende en væsentlig del af den arbejdskraft og kapacitet, som kunne have været benyttet i eksportindustrierne til rustningsproduktionen. Mulighederne for eksportmæssigt at erstatte disse faktorer ved en reduktion af det indenlandske forbrug er begrænsede, idet det private forbrug i forvejen kun i mindre omfang lægger beslag på produktionsmidler, som kan anvendes i eksportproduktionen. Dette gælder i højere grad investeringsvirksomheden, og man må derfor befrygte, at det i den kommende tid vil blive nødvendigt for England at foretage en særdeles hårdhændet stramning på investeringsområdet for at klare de ventede store forsvarsarbejder uden en alt for kraftig stigning i gælden til udlandet. Det vil faktisk kun kunne undgås, såfremt England modtager meget betydelige beløb i våbenhjælp under den nordatlantiske forsvarsunion. Englands vanskeligheder skærpes imidlertid yderligere af de stedse tilbagevendende kulkriser, som nu truer med at blive en permanent foreteelse. Behovet for kul både i England og i den øvrige verden er stigende, bl. a. som følge af oprustningsbestræbelserne. Men den engelske kulproduktion har i de sidste par år været stagnerende. Ganske vist forøges produktionen pr. mandskift stadig, men i omtrent samme tempo formindskes antallet af arbejdere ved minerne. Dette hænger til en vis grad sammen med den almindelige højkonjunktur. Så længe lettere og sundere arbejde kan fås i rigelig mængde og til god betaling, vil minerne ikke have nogen særlig stor tiltrækning på arbejderne. Dertil kommer utvivlsomt i den nuværende situation frygten for, at den stærke efterspørgsel efter kul bl. a. til rustningsindustrierne vil medføre, at der atter indføres „stavnsbånd" for minearbejdere ligesom under krigen. I England regner man derfor med, at eksporten af kul i 1951 vil falde ganske betydeligt, og man kan ikke se bort fra, at der også for den engelske industri kan opstå direkte mangel på kul.

Da det engelske erhvervsliv i forvejen er undergivet en ret stram regulering af valutamæssige grunde, har man et vist apparat, som vil kunne gribe regulerende ind for at mindske de uheldige virkninger af denne udvikling. Der er således mulighed for at sikre, at kullene og de knappe råstoffer går til de vigtigste industrier, bl. a. rustningsindustrierne og eksportindustrierne. Man vil herigennem dels kunne sørge for, at spildet bliver mindst muligt, dels kunne undgå en almindelig konkurrence om varerne med prisstigninger til følge.

Blandt de nordiske lande har Sverige og Finland fået en kendelig forbedring af deres bytteforhold, hovedsagelig på grund af betydelige prisstigninger for træ og træmasse. For Danmarks vedkommende har de ydre vilkår nogenlunde været som for England. Der har været tale om en kraftig forhøjelse af importpriserne. Landbrugseksportpriserne er, bortset fra de seneste forhøjelser i englandspriserne, ikke steget, hvorimod der, så vidt man kan skønne, har været tale om visse prisstigninger for industriens eksportvarer. Danmark har derfor haft en noget stærkere forringelse af sit bytteforhold end England. Men medens England som nævnt har været i stand til at neutralisere bytteforholdets forringelse gennem en forøgelse af eksporten på grundlag af forhøjet produktion, har dette ikke kunnet ske for Danmarks vedkommende. Dels har produktionsstigningen været mindre i forhold til udenrigshandelens omfang (Danmark har en større udenrigshandel i forhold til den samlede produktion end England), dels synes hamstringstendenserne og investeringsønskerne at være slået kraftigere igennem i Danmark.

Fremover må også Danmark regne med store vanskeligheder. Såfremt råvareprisstigningerne standses, kan der muligvis blive tale om en vis forbedring af bytteforholdet i forhold til det nuværende niveau. Derimod næppe i forhold til niveauet i 1950, idet råvareprisstigningerne ikke nåede at slå igennem i fuld udstrækning på Danmarks udenrigshandel inden udgangen af 1950. Vi må altså fremover regne med et ugunstigere bytteforhold og dermed større betalingsbalancevanskeligheder end i 1950. Dertil kommer, at Danmark også må forøge sine forsvarsudgifter. Endvidere må vi regne med øgede vanskeligheder ved at fremskaffe de nødvendige råvarer. I første række vil en nedgang i råvareforsyningerne udefra vel forbedre Danmarks valutastilling uden at en nedgang i beskæftigelsen behøver at blive følgen. Det vil være muligt at fortsætte produktionen på grundlag af opsamlede lagre. Men bliver der tale om en reduktion af råvaretilførslerne af større omfang og længere varighed, må der komme en nedgang i produktionen, og denne nedgang vil i første omgang ramme eksportproduktionen, som i særlig grad er afhængig af importerede råstoffer. På længere sigt vil råvareknaphed derfor forøge valutaproblemet, samtidig med at arbejdsløsheden vil stige. Skal den ledige arbejdskraft opsuges gennem en ekspansiv penge- og finanspolitik, vil man derigennem yderligere øge landets valutavanskeligheder. En forøget mulighed for at mindske arbejdsløsheden vil man i en sådan situation have, hvis man støtter valutabalancen gennem direkte indgreb, og hvis de råstoffer, som er knappe — enten fordi de ikke kan købes, eller fordi vi kun har begrænset valuta til at købe dem for —, fordeles efter eksport- og beskæftigelsessynspunkter. Selv om det på denne måde er muligt at mindske

arbejdsløsheden, undgår man imidlertid ikke et fald i levestandarden, idet effektiviteten altid vil være mindre under en sådan ordning.

Principielt rummer oprustningskonjunkturen som beskrevet en almindelig tendens til beskæftigelses- og produktionsstigning. Det lige omtalte viser imidlertid, at denne almindelige tendens indenfor lokale eller faglige områder kan slå om i sin modsætning på grund af råvaremangel. Dette kan forstærkes yderligere på grund af valutamangel, såfremt der ikke findes en international løsning på dette problem.

Den kraftige impuls til øget produktion vil imidlertid være ledsaget af en faldende levefod i de oprustende lande. Det er umiddelbart indlysende for de landes vedkommende, som har oplevet en forringelse af deres bytteforhold, og som oven i handelen må lægge en betydelig forøgelse af deres forsvarsudgifter. Men det gælder også for de øvrige lande. I trediverne, da man havde en ikke ringe arbejdsløshed, kunne en forøget rustningsproduktion gennemføres ved at tage ledig arbejdskraft og ledige maskiner i anvendelse, og man kunne oven i købet ad den vej opnå en forbedring af levefoden, fordi den øgede rustningsproduktion fremkaldte større efterspørgsel og dermed øget produktion også på andre områder. Denne vej har stort set ikke været farbar i dag, og derfor må rustningerne betales med en lavere levefod. En vis forøgelse af produktionen fremkalder imidlertid højere indkomster. Flytter man nu varer og arbejdskraft over til rustningsindustrierne, skabes der en spænding mellem indkomsterne og varetilgangen, og denne spænding forøges gennem de ovenfor nævnte tendenser til hamstring og til privat investeringsforøgelse. Det er de færreste lande, der har mulighed for at lade denne spænding omsætte sig i større import og mindre eksport. Man kan da forhindre spændingen i at give sig udslag i priserne og forbruget gennem direkte reguleringer, men gøres der ikke andet, vil spændingen blive større og større, og reguleringerne vil derfor blive stedse vanskeligere at administrere. Sænkningen i levefoden må jo give sig udtryk på een eller anden måde, og under sådanne omstændigheder vil det blive i form af kødannelser og tilfældigheder i fordelingen af varerne. Rustningskonjunkturen er —med henblik på at hindre en sådan udvikling — i flere lande blevet fulgt op af en stramning af skattepolitiken, samtidig med at efterspørgslen i et vist omfang har ført til prisstigninger, jvf. ovenfor. Man har imidlertid også taget direkte reguleringer i anvendelse. Mest omfattende har ændringerne på dette område været i U.S.A., som jo også på grund af sin størrelse er det land, der har de største muligheder for at gennemføre omfattende indgreb. Det hænger sammen med, at U.S.A.s betydning for den samlede omsætning er så stor, at indgreb derfra har en chance for også at øve indflydelse på de internationale markeder.

Den 8. september i fjor gennemførtes i U.S.A. den såkaldte Defence Production Act. Ved denne lov bemyndiges præsidenten til at kræve fortrinsret for levering af varer, der er af vigtighed for forsvaret og militæret. Endvidere kan han underkaste produktion og forhandling af varer direkte regulering. Dernæst kan præsidenten bemyndige offentlige myndigheder til at fremme udvidelse af produktionskapaciteten på forskellige områder gennem garantier for private pengeinstitutioners lån. Han bemyndiges til at foretage indgreb overfor priser

og lønninger samt overfor kreditgivning både til forbrug og til byggeriet. På grundlag af disse bemyndigelser er der sket en stramning of forbrugerkreditten og af kreditten til boligbyggeriet, og i januar i år indførtes et pris- og lønstop med hjemmel i nævnte lov.

I de øvrige lande har man måttet indskrænke sig til at søge at begrænse de indenlandske efterspørgsels- og priselementer. For Danmarks vedkommende gennemførtes den første begrænsning af købekraften med de i november vedtagne skattelove. I slutningen af januar har regeringen søgt at følge foranstaltningerne op ved at forelægge forslag, som ikke begrænser forbruget, men som sigter mod et mere direkte pris- og lønstop for de indenlandske faktorer[1].

I de seneste måneder er der imidlertid udfoldet bestræbelser for på international basis at modvirke visse af oprustningskonjunkturernes virkninger. Det er de stærkt stigende råvarepriser og den tiltagende knaphed på vigtige råvarer, der har medført forhandlinger om indgreb. Efterhånden som koreakrigen er skredet frem, og vanskelighederne har vist sig større, end man tænkte sig i første omgang, og efterhånden som den internationale spænding i F.N. er vokset, er de militære synspunkter kommet stedse stærkere i forgrunden i samarbejdet mellem de vestlige lande. Frygten for, at de knappe råvarer skulle gå til mindre nødvendige formål, og rustningsindustrierne derfor blive nødlidende, er vokset. Umiddelbart skulle man tro, at de stigende priser ville begrænse forbruget, sådan at rustningsindustrierne altid ved at byde prisen op kunne sikre sig de nødvendige råvarer. Det vil imidlertid ikke gælde under en almindelig inflationsbølge, hvor oven i købet frygten for yderligere prisstigninger virker i retning af at fremskynde indkøbene. De stigende råvarepriser bød således ikke nogen garanti for, at forbruget ville blive begrænset. Derimod betød de, at stedse større indkomster blev flyttet fra de europæiske lande til de oversøiske, råvareproducerende lande. Denne fortsatte forarmning af de europæiske lande rummer en fare for, at det atlantiske samarbejde brister, fordi de europæiske lande finder vanskelighederne for overvældende, medmindre de modtager en meget betydelig våbenhjælp eller anden hjælp fra U.S.A.

På baggrund af denne udvikling optoges råvareproblemet til en almindelig drøftelse i den europæiske samarbejdsorganisation i Paris i oktober 1950. Man enedes her ret hurtigt om at søge tilvejebragt en lettelse og regulering på de vigtigste råvaremarkeder. Forhandlingernes tyngdepunkt flyttedes imidlertid meget hurtigt bort fra den europæiske samarbejdsorganisation, idet rammerne for internationale råvareallokationer faktisk blev lagt ved engelsk-fransk-amerikanske forhandlinger i Washington i december 1950. Denne flytning af tyngdepunktet bort fra Paris kan sikkert tages som et nyt udtryk for, at de militære synspunkter vil blive stedse mere fremtrædende ved sådanne allokationer.

Det er tanken, at der skal oprettes en centralgruppe (Central Board). Det var oprindelig hensigten, at denne skulle bestå af de tre initiativtagere, men man synes at have fået visse betænkeligheder. England, Frankrig og U.S.A. vil hovedsageligt komme til at stå som forbrugere i en sådan fordelingsordning, og den kunne da meget let blive opfattet som et købermonopol. Skal ordningen

[1] Se iøvrigt s. 374—77.

blive effektiv, vil det imidlertid være nødvendigt, at også de råvareproducerende lande er villige til at begrænse deres eget forbrug af de varer, de producerer. Det synes derfor nu at være tanken at tage et par råvareproducenter med i Central Board, ligesom det er muligt, at samarbejdsorganisationen i Paris bliver repræsenteret.

Ud over Central Board er det meningen, at der skal oprettes særlige varegrupper. I første omgang vil man tage fat på de ikke-jernholdige metaller, uld, bomuld, gummi og visse legeringer. Senere vil gruppen sikkert blive udvidet. Bestræbelserne vil gå ud på at fremme produktionen mest muligt, samt at fordele varerne mellem landene. Kontrollen kan dog næppe standse ved landegrænserne. De enkelte lande kommer næppe uden om at foretage en regulering af tildelingen af råvarer indenfor landet, og man tager næppe fejl, når man spår, at tildelingerne til det enkelte land vil blive afhængige af, at de nødvendige råvarer sikres til rustningsformål og til eksportformål — specielt eksport af sådanne varer, som kan være af betydning for de øvrige deltagende landes rustningspolitik.

Det er umuligt at sige, hvorledes Danmarks stilling vil blive under en sådan ordning. I ugunstigste fald risikerer man, at der anlægges så strenge militære synspunkter, at importen til Danmark af vigtige råstoffer reduceres meget drastisk med det resultat, at de ovenfor omtalte uheldige følger for den indenlandske produktion og beskæftigelse viser sig. Vi kan imidlertid ikke af den grund holde os udenfor en international ordning. Dels er et af formålene jo at bremse råvareprisstigningerne, hvilket vil have en hårdt tiltrængt gavnlig virkning på Danmarks bytteforhold. Dels giver deltagelse i en sådan ordning dog håb om at få noget, medens vi ved at stå udenfor risikerede intet at få.

6. 2. 1951.

AUSTRALIEN FYLDER 50 ÅR

Af HANS BREMS

1. *Indledning.*

48 timers flyvetid fra London, 44 timers flyvetid fra San Francisco ligger de tidligere australske kolonier, som for 100 år siden vandt deres selvstyre og som for 50 år siden sluttede sig sammen i forbundsstaten Australien. Australien har praktisk talt nøjagtigt samme størrelse som U.S.A. (7,7 og 7,8 millioner km^2); men dets tyngdepunkt ligger 1500 km nærmere ækvator. Australiens nordligste punkt har samme afstand fra ækvator som nilens udspring, dets sydligste punkt samme afstand som Mellemitalien. Australien har de naturressourcer, der kræves til en højtudviklet industrikultur; men det har kun 8 millioner indbyggere mod U.S.A.s 150 millioner. Australien skaffer sig for tiden en indvandring, der sammen med befolkningens naturlige tilvæxt forøger folkeantallet med næsten 3 procent om året — mere end U.S.A.s forøgelse i de store indvandringsår. Australien er ikke Amerika, men det er et land med en stor økonomisk og politisk fremtid[1].

2. *Historie.*

I 1768 førte kaptajn James Cook *H.M.S. Endeavour* fra England mod Stillehavet, og i 1771 tog han i Hans Majestæt, Kong George den Tredjes, navn hele den australske østkyst i besiddelse med „alle de bugter, havne, floder og øer, som ligger på denne kyst". Landet kaldte han New South Wales. Denne besiddelsestagen var dog rent formel, og først udbrudet af den nordamerikanske revolution i 1775 gjorde en egentlig kolonisation af Australien aktuel. Da Amerikas uafhængighed var en kendsgerning, vendte mange loyalister hjem til moderlandet, og fremfor alt kunne man nu ikke længere deportere lovovertrædere til Amerika. Man måtte se sig om efter en erstatning for de nordamerikanske kolonier, og man kom da i tanker om Cook's Australien. Den drivende kraft i kolonisationen var først den britiske regering, som gerne ville have sine lovovertrædere forsørget uden udgift for det offentlige. Den indrettede derfor statsdrevne landbrug i Australien og lod fangerne arbejde her under opsyn. Når fangerne havde udstået deres straf, skulle de forblive i Australien som selvejende små agerbrugere. De skulle danne kærnen i et lille samfund, der økonomisk hvilede i sig selv. Også de engelske godsejere støttede bestræbelserne for at

[1] Australien behandledes for otte år siden i *Økonomi og Politik,* januar—marts 1943, s. 34—40.

få Australien koloniseret med det formål for øje at nedbringe de engelske socialudgifter. Kunne man ikke overtale nogle af fattiglemmerne til at udvandre, så skatterne kunne komme ned?

Det skulle snart vise sig, at hverken de løsladte lovovertrædere, fattiglemmerne eller de frivillige immigranter kunne vente at blive selvejende små agerbrugere. Det nye land, eller rettere den del af det, man kendte dengang, var en kæmpegræsgang, der mest af alt egnede sig til fåreavl i stor målestok. Det egnede sig ikke til småbrug, men tvungne såvel som frivillige immigranter ville naturligvis være en velkommen arbejdskraft på græsgangene hos de store fåreavlere. Den tredje faktor bag kolonisationen blev derfor de britiske kapitalister og den britiske textilindustri. Kapitalisterne fandt et marked for deres kapital, så sandt som fåreavl på kæmpegræsgange er meget kapitalkrævende. Textilindustrien i England prægedes i disse år af stærke tekniske fremskridt, som forøgede kapaciteten, sænkede omkostningerne og udvidede markedet. I Australien fandt textilindustrien en velkommen leverandør af råmaterialet. I hele den første halvdel af det nittende århundrede var Australiens økonomi praktisk talt en *fåreavlens* økonomi. Antallet af får voksede fra 6.000 i 1800 til 17.000.000 i 1850. Denne fåreavl var baseret på Englands kapitalister, der leverede kapitalen, og på Englands fængsler, der leverede arbejdskraften. Men henimod midten af århundredet begyndte mange i England at føle, at deportationssystemet var uværdigt, både for England og for Australien. Og i Australien gjorde både de løsladte og immigranterne modstand mod det. De, der tænkte på længere sigt, var også klare over, at et australsk selvstyre måtte vente, til Australien var ophørt at være en forbryderkoloni. I 1840 afskaffedes deportationssystemet i New South Wales, i 1853 i Tasmanien, og i 1868 i Vestaustralien. Ialt var der da i tidens løb ankommet 160.700 forbrydere til Australien (langt de fleste var iøvrigt dømt for betydningsløse småting eller for politiske forbrydelser). I 1851 havde Australien 437.000 indbyggere.

Ved århundredets midte nåede man selvstyret. Allerede i 1823 var der skabt en rådgivende forsamling til at bistå den britiske guvernør. I 1828 fik denne forsamling vetoret i visse spørgsmål. I 1850 fik kolonierne ret til at udarbejde deres egne forfatninger, som derpå skulle godkendes af det britiske parlament. De nye forfatninger blev baseret på almindelig og hemmelig valgret for mænd, og på det parlamentariske princip, at ministre må have andet kammers tillid. Man ser, at selvstyret kommer et halvt århundrede før forbundsregeringen.

I 1851 indtraf en kolossal økonomisk rystelse, som medførte en varig ændring af Australiens økonomiske struktur. Man fandt *guld,* og i tiåret 1851—61 kom der 750.000 mennesker til Australien for at søge efter guld.

Australiens egne arbejdere forlod deres arbejdspladser og begav sig til guldfelterne, så fundenes første virkning var at fremkalde mangel på arbejdskraft. Alligevel gik fåreavlen frem under guldfeberens rasen, og antallet af får voxede 25 procent i perioden 1850—60. Årsagen hertil var, at uldprisen på verdensmarkedet steg og at fragtraterne i retning *bort* fra Australien faldt til en fjerdedel. Det sidste skyldtes atter, at immigrantskibene havde svært ved at få returfragt. Arbejdskraftproblemet klarede fåreavlerne ved at indhegne store

græsgange og lade ganske få hyrder afpatrouillere indhegningerne til hest. Den store immigration skabte en voldsom efterspørgsel efter fødevarer; kødprisen steg strax efter guldfundene 800 procent. Resultatet var, at kvægavlen udvidedes stærkt, antal stk. hornkvæg i Australien voxede 70 procent 1850—60. I 1861 var Australiens indbyggerantal 1.168.000.

I tresernes begyndelse vendte guldgraverne tilbage til det almindelige arbejdsmarked. Praktisk talt alle de 750.000 guldgravere forblev i Australien, men den normale australske økonomi var ikke i stand til at opsuge dem uden gnidninger. Først forsøgte man den gamle ide med små selvstændige agerbrug. Fra 1861 kunne enhver købe fra 40 til 320 acres af kronens jord til så lav en pris som £1 pr. acre. Men Australien egnede sig stadigvæk bedst for fåreavl i stor målestok, og de store fåreavlere og deres stråmænd kom agerbrugerne i forkøbet, og bagefter solgte stråmændene så til fåreavlerne. Af de 23 mill. acres jord, som New South Wales ialt havde fået solgt i 1880, var de 8 mill. kommet i 96 store fåreavleres besiddelse. Det skulle vise sig, at guldgraverne bedre kunne absorberes af minedriften og industrien. Minedriften arbejdede foreløbig for export, men efterhånden udvikledes med hjælp af høje beskyttelsestoldsatser og britisk kapital en australsk industri, der kunne udnytte mineralrigdommene. Det List'ske „*opdragelsestold-argument*" fandt rig anvendelse i Australien. Victoria gik i spidsen i 1866, senere fulgte de mindre kolonier, hvorimod New South Wales holdt på frihandelen. Da toldpolitikken i 1901 blev et fællesanliggende for den nye forbundsstat, fortsattes protektionismen. Her var et af de få punkter, som arbejdere og arbejdsgivere kunne blive enige om. Iøvrigt var Australien skuepladsen for voldsomme arbejdskampe, især efter verdenskriserne i 1873 og 1890. Særlig forbitrede arbejdskampe, både i Melbourne's og Sydney's havne og i minebyen Broken Hill, fandt sted i 1890—92. Kampene gjorde et sådant indtryk på offentligheden, at Australien prøvede to helt nye ting: *tvungen voldgift og minimumsløn*. Man har dem den dag i dag[1].

Som i U.S.A. tog også i Australien jernbanebyggeriet fart omkring 1870. I 1870 var der 1.000 miles spor, i 1901 var der 14.000 miles. Men systemet var langtfra en enhed. Privatkapital kunne ikke løfte den opgave at føre jærnbaner gennem det tyndt befolkede kæmpeland, så kolonierne måtte træde til. Men kolonierne ønskede at knytte opland og hovedstæder sammen, derimod ikke at knytte de enkelte kolonier sammen til en helhed. I jærnbanenettets udformning ,se fig. 4, genfinder man den mistænksomhed og provinsialisme, som også karakteriserer toldlovgivningen. Men toldsatser kan ophæves eller ændres med et pennestrøg, jærnbaner er ikke så lette at forandre. Derfor har man stadig i 1951 *fem forskellige sporvidder* på de australske baner. Som hovedregel har Tasmanien, Queensland og Vestaustralien smalspor, Victoria bredspor, New South Wales normalspor, medens Sydaustralien har alle tre sporvidder indenfor sit område.

I 1901, da Australiens indbyggertal var 3.774,000, dannede de selvstyrende

[1] En dansk vurdering af australske erfaringer med tvungen voldgift og minimumsløn findes hos F. Zeuthen, *Arbejdsløn og Arbejdsløshed* (København, 1939), pp. 211—14. Se også G. Anderson, „The Basic Wage in Australia", *The Economic Record* (June 1938), pp. 48—67.

kolonier en forbundsstat, *The Commonwealth of Australia.* Forbundsforfatningen bygger både på amerikanske og britiske principper. Terminologien er amerikansk: Der er 6 „stater", forbundsparlamentet består af to kamre, „senatet", til hvilket hver stat vælger lige mange medlemmer, og „repræsentanternes hus", i hvilket staterne er repræsenteret i forhold til deres befolkninger. Senatorer vælges for 6 år, repræsentanter for 3 år. Men et afgjort britisk princip er parlamentarismen: regeringen skal have andet kammers (repræsentanternes hus') tillid. Lige så lidt som den amerikanske kongres kan det australske forbundsparlament give love for andet end staternes fællesanliggender. Disse er (groft taget) søfart, post, telegraf, told, udenrigshandel, immigration og forsvar. De tidligere kolonier, nu staterne, beholdt deres egne parlamenter og regeringer til at tage sig af særanliggender. Australien er et kongerige i personalunion med England. Kongen repræsenteres af den australske generalguvernør. Hverken det britiske parlament eller den britiske regering kan længere udøve nogen magt over Australien. I 1927 flyttede forbundsparlament og forbundsregering ind i en ny hovedstad, *Canberra*[1], se fig. 3, der også viser de 6 staters grænser og hovedstæder samt nordterritoriet.

Udvindingen af Australiens rigdomme (jern, kul, bly, sølv, zink m. m.) fortsatte med jævn fart op til den *første verdenskrig*; men så blev tempoet pludselig sat voldsomt i vejret. Den af krigen skabte knaphed på skibsrum og de engelske exportindustriers overgang til militær produktion gav den australske industri en endnu mere effektiv beskyttelse, end de høje toldsatser nogensinde havde gjort. Da krigen var forbi, viste det sig, at mange af de nye industrier havde svært ved at klare sig under normale forhold; men regeringen gav dem toldbeskyttelse efter den gamle prøvede recept. Den store depression i trediverne blev mødt med nye *toldforhøjelser* samt med en *devaluering* af det australske pund i forhold til det engelske. I 1931 blev kursen fastsat der, hvor den står den dag i dag: £ 100 = £A 125. Gennem tvungen voldgift blev reallønnen i Australien 1931 sænket 10 procent, og på dette niveau blev den fastholdt indtil 1934, da depressionen var ved at være forbi. Trods alle disse foranstaltninger, der bremsede importen, stimulerede exportpriserne og forøgede den australske arbejders konkurrenceevne, nåede arbejdsløsheden så højt som 30 procent i gennemsnit for 1932.

Australiens industrialisering gjorde gode fremskridt i 30'erne. Især udvikledes stålindustrien stærkt. Råstålproduktionen steg fra 433.000 tons om året til 1.100.000 tons om året i tiåret 1928—29 til 1938—39. Samtidigt blev produktionsomkostningerne lavere, således at det australske stål faldt stærkt i pris sammenlignet med britisk stål i samme tidsrum. I trediverne overskred den australske industriproduktion 50 procent af landets samlede produktion, målt i *forædlingsværdi.* Ved en produktionsgrens forædlingsværdi forstås produktionsgrenens samlede omsætning minus distributionsomkostninger og minus hvad denne produktionsgren har købt hos andre produktionsgrene. Tabel 1 viser de enkelte australske produktionsgrenes vægt lige før den anden verdenskrig.

---

[1] Udtales med tryk på første stavelse.

TABEL 1

Forædlingsværdien fordelt på produktionsgrene, Australien 1938—39.

Fabriksindustri	52,4 %
Græsbrug	16,4 %
Agerbrug	10,7 %
Mejeribrug	10,6 %
Bjergværksdrift	7,1 %
Skovbrug og fiskeri	2,4 %
Jagt	0,4 %
Ialt	100,0 %

De fleste australiere havde tænkt sig, at *den anden verdenskrig* ville forløbe som den første: australske soldater ville i stort tal komme til at kæmpe på fjerne krigsskuepladser. Uniformer og lette våben ville de få med hjemmefra, men svær udrustning, artilleri, granater, tanks, flyvemaskiner ville Storbritannien sørge for. Den britiske flåde ville også denne gang beherske havene, således at det australske hjemland i ro kunne koncentrere sig om at producere fødevarer, uld og lette våben til export til Storbritannien. Det gik imidlertid ganske anderledes. Japan erobrede Singapore, besatte hele hollandsk Ostindien, Timor og New Guinea, og det bombarderede australske byer og sendte undervandsbåde ind i selve Sydney's havn. Invasion nordfra var en overhængende fare. Australien ville altså behøve maskingeværer, artilleri, tanks, flyvemaskiner. Ingen af disse ting var tidligere fremstillet i Australien, men landet havde nu en stålindustri, som skulle vise sig uundværlig. Vanskeligere var det at udvide landets beskedne kemiske industri, således at den kunne fremstille sprængstoffer. Da faren for japansk invasion var drevet over, mindskedes kravene til den australske industriproduktions alsidighed. U.S.A. overtog helt produktionen af adskillige specialiteter, og Australien kunne kraftigt forøge sin produktion af fødevarer. Under den australske krigsøkonomis stadigt skiftende krav til landets produktion fik regeringen vidtgående beføjelser til at dirigere arbejdskraften hen, hvor der var størst brug for den.

3. *Landbrug.*

For geologen er Australien ældgammelt, udjævnet land. Bortset fra bjærgkæden langs den sydlige halvdel af landets østkyst (*Great Dividing Range* og de australske alper) har Australien ikke høje bjærge, der kan opfange fugtighed og beholde den som sne. Der findes derfor ikke i det indre af Australien floder, som fører vand hele året rundt. Af disse geologiske kendsgerninger følger den vigtige konsekvens, at de *to tredjedele af Australien har så ringe nedbør og så dårlig adgang til vand, at agerbrug er helt udelukket.* Og selv i en betydelig del af den resterende tredjedel betaler det sig bedre at anvende jorden som græsgang end til dyrkning. De agerdyrkende egnes beliggenhed og udstrækning ses af fig. 1. Agerbrugets vigtigste afgrøde er hvede, af hvilken to tredjedele

exporteres, særlig til Storbritannien og til Indien. Iøvrigt dyrkes havre, majs, kartofler og sukkerrør; sidstnævnte produktion opmuntres ved store subsidier.

Resten af Australien er græsgange eller ørken. Af verdens uldproduktion foregår godt en fjerdedel i Australien, af produktionen af *merinould* godt halvdelen. Australiens fårebestand, der som nævnt i det historiske afsnit var 17.000.000 i 1850, nåede i 1949 op på 109.000.000. Australiens uldproduktion var i 1949 kun ubetydeligt større end i 1939, nemlig 3,2 millioner baller mod 3,0 millioner; men landet har haft det held at få *fem* gange så meget for den, £A 195 millioner mod £A 39. Efter Koreakrigens udbrud er uldprisen steget yderligere, og i efteråret 1950 anslog *The Economist,* at Australien i 1950 ville få ikke mindre end £A 500 millioner for sin uld. Sjældent har et land haft en så radikal forbedring af sit bytteforhold med udlandet. England, Frankrig, Holland og Belgien har traditionelt været Australiens største uldkunder; men efter devalueringen i 1949 har dollarlandene forøget deres indkøb meget stærkt.

Langs en smal strimmel af Australiens øst- og sydøstkyst drives *mejeribrug* som i Danmark; men i det nordlige Australien finder man kæmpemæssige *ranches,* som man havde dem for hundrede år siden i U.S.A. vest for Mississippi, den største er på syv og en halv mill. acres. Der var i 1949 ialt 14.100.000 stk. hornkvæg i Australien, hvoraf 2.300.000 malkekøer (Danmark: henholdsvis 3.000.000 og 1.500.000). Produktionen af oxekød er da også næsten tre gange så stor som Danmarks, hvorimod smørproduktionen er af praktisk talt samme størrelse som vor. Osteproduktionen er også som vor, men baconproduktionen er kun en fjerdedel af Danmarks. Australiens export af kød og af mejeriprodukter er betydelig; men den vil aftage, efterhånden som landets industrialisering skrider fremad.

4. *Bjærgværksdrift og industri.*

Uden at importere fødevarer kan Australiens befolkning næppe blive mere end 40 millioner; men som et højt udviklet industriland kan landet huse et praktisk talt ubegrænset antal mennesker. Og de mineralrigdomme, som behøves for en højt udviklet industri, findes i Australien, dog vistnok med undtagelse af olie. Australien besidder uhyre reserver af *kul.* De vigtigste forekomster er vist på fig. 2, de ligger i New South Wales, Queensland og Vestaustralien, ialt anslås Australiens reserver til 15,6 milliarder tons stenkul og 37,4 milliarder tons brunkul. Årsproduktionen af stenkul er for tiden ca. 15 millioner tons, af brunkul ca. 6 millioner tons. Ydermere er de australske kul af høj kvalitet og ligger nær overfladen. De bedste og rigeste kullejer ligger endelig ganske nær kysten.

Dernæst *jærn.* Kun 34 miles fra havnebyen Whyalla i Sydaustralien rager et af jordens største og reneste (60—68 procent) jærnbjærge, *Iron Monarch,* op af ørkenen. I Yampi Sound på Australiens nordvestkyst rager et andet jærnbjærg af høj renhed (60 procent), *Cockatoo Island,* op af selve havet. Vanskeligere tilgængelig er den store forekomst i Cloncurrydistriktet ved *Mount Isa* i Queensland. Endelig findes jærn lige vest for Sydney. At der i Australien findes ren malm, som kan tages direkte fra overfladen, samt at denne malm

findes i havets umiddelbare nærhed, så den kan sejles til kulfelterne og stålværkerne i New South Wales, er årsagerne til, at Australiens stål er verdens billigste. *Fortune*[1] nævner, at omregnet til dollars kostede nogle vigtige jern- og stålprodukter den 1. juli 1950 pr. ton:

	Amerikansk	Britisk	Australsk
Støbejern	$ 46,50	$ 33,65	$ 22,10
Stålplade	$ 78,40	$ 58,05	$ 41,15
Skinner	$ 84,00	$ 60,65	$ 42,20

Australiens produktion af råjærn er omkring 1½ million tons om året, stålproduktionen var i 1949 1,1 million tons. Dette er en ubetydelighed mindre end i 1939, og det er væsentlig mindre end landets kapacitet, som nu er 1,7 millioner tons. Årsagen til den ringe kapacitetsudnyttelse er kulmangel. Australiens stålproduktion domineres helt af et enkelt selskab, *The Broken Hill Proprietary Co., Ltd.,* som drives særdeles effektivt. Æren for det australske stål lave fremstillingsomkostninger må det dog naturligvis dele med naturen. Med det billige stål som basis er Australien i færd med at opbygge en værktøjs- og maskinindustri, som med stigende held (og bag høje toldsatser) konkurrerer med importerede produkter.

De vigtigste australske industriprodukter er textiler, elektrisk udstyr, kemiske produkter, farver, optiske instrumenter, landbrugsmaskiner, konfektion, lædervarer og møbler. Som exempler på, hvor fremskreden den australske industri er blevet efter krigen, kan nævnes fabrikkerne for flyvemaskiner og automobiler. Produktionen af den australske bil (*Holden*) begyndte i slutningen af 1948. Af de 71.500 personautomobiler, der blev solgt i Australien 1949, var de 7.700 fremstillet i landet selv; resten var, i samlet eller ikke-samlet stand, importeret.

5. *Efterkrigstidens produktionsproblem.*

Den anden verdenskrig og tiden umiddelbart efter har givet Australiens industrialisering et vældigt skub fremad. Tabel 2 viser, at den australske industri i almindelighed og metal- og maskinindustrien i særdeleshed har udvidet sin beskæftigelse meget stærkt. Landbrug m. m. har i det samme tidsrum afgivet 70.000 beskæftigede.

TABEL 2

Australiens industribeskæftigelse.

	Antal beskæftigede personer	
	1938–1939	1947–1948
Al australsk industri	565.106	848.876
Heraf metal- og maskinindustri	177.677	320.948

[1] „The World's Cheapest Steel", *Fortune* (November 1950), p. 83.

Den voldsomme udvikling af Australiens produktionsliv i de sidste ti år har dog ikke været ubetinget lykkelig. En førende australsk nationaløkonom[1] har i den seneste tid flere gange peget på den manglende balance i Australiens produktion. Der er fire vigtige grene, som enten stagnerer eller dog i hvert fald ikke udvikler sig tilstrækkeligt stærkt i forhold til de øvrige produktionsgrene. De fire er: (1) *Elementære fødevarer.* De eneste grene, der opviser en virkelig fremgang siden 1939, er hvede og kartofler; derimod har produktionen af kød, mælk, smør, sukker og frugt været enten stagnerende eller nedadgående. (2) *Stålprodukter og byggematerialer.* Af disse to ting er hele den øvrige industri afhængig, men stålproduktionen var i 1947—1948 kun 9 procent større end i 1938—1939, og i 1949 var den, som allerede omtalt, overhovedet ikke større end før krigen. Kapaciteten er derimod nu langt større. Heroverfor kan nævnes, at stålproduktionen i U.S.A. og Canada i 1950 er næsten dobbelt så stor som før krigen. Den australske produktion af mursten, gaskomfurer, kobber, bly og zink var i 1947—1948 mindre end i 1938—1939. (3) *Kulproduktionen* var ganske vist i 1947—1948 21 procent højere end i 1938—1939, men dette er altfor lidt i forhold til behovet. Som tidligere nævnt er det kulproduktionen, der holder stålproduktionen nede. (4) Endelig er der de vigtigste *exportprodukter.* Uldproduktionen er praktisk den samme som før krigen, mejeriprodukter og kød er som før nævnt gået tilbage siden krigens udbrud, og flere metaller er gået tilbage. Alt dette er sket i en periode, hvor verdensefterspørgselen efter netop disse ting har været større end nogensinde før, så Australien har ikke udnyttet sine muligheder på exportmarkederne.

Til gengæld har produktionen af mindre væsentlige ting været voksende. Som exempler på produktionsgrene, der har været i stand til at forøge produktionen med mere end 50 procent siden før krigen, nævner Copland sådanne ting som *havregryn* (92 procent), *sæbe* (128 procent), *iscream* (197 procent), *dåsekød* (244 procent) og *køleskabe* (282 procent). Ingen af disse ting er nær så væsentlige for den australske økonomis udvikling i fremtiden som de fire grupper, der nævntes ovenfor. Årsagen til, at det mindre væsentlige er forøget på det væsentliges bekostning, vil Copland søge i to kendsgerninger, for det første importrestriktionerne, for det andet lønpolitikken. Importrestriktionerne har fjernet konkurrencen på en række områder og derigennem opmuntret lidet effektiv, stærkt arbejdskrævende, australsk produktion. Samme virkning har det haft, at Storbritannien for en del varers vedkommende har dirigeret sin export til dollarområderne, således at Australiens import blev mindre. Lønpolitikken har været meget usmidig, og ved lønfastsættelsen har den australske voldgiftsret overhovedet ikke taget i betragtning, hvilken virkning lønsatserne har på arbejdskraftens fordeling mellem væsentlige og ikke-væsentlige industrier.

Men bagom udviklingen af ikke-væsentlige industrier på de væsentlige industriers bekostning ligger naturligvis i sidste instans inflationen. Fænomenet genfindes jo i alle lande, der har haft inflation efter krigen. Og hermed føres vi til inflationsproblemet, der i Australien har været mere brændende end andre steder.

[1] Douglas Copland, „Balance of Production in the Australian Post-war Economy", *The Economic Record* (December 1949), pp. 1—6.

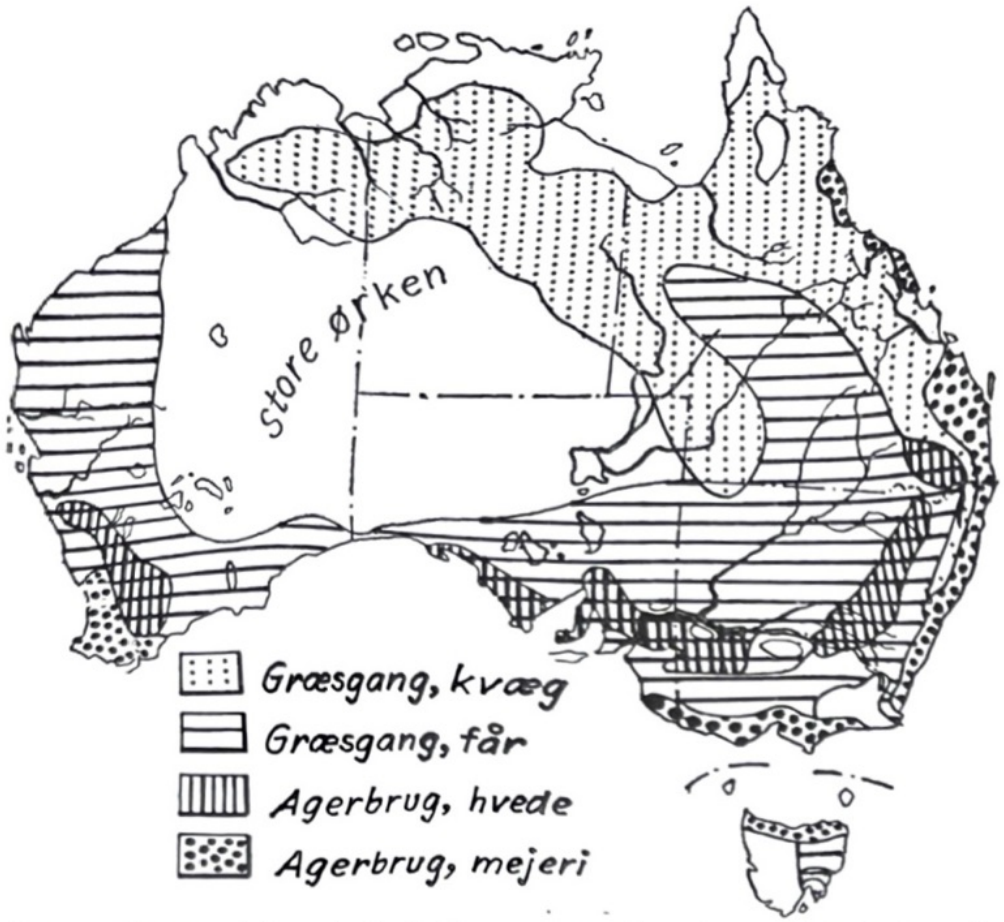

Fig. 1 viser arealanvendelsen i Australien, man ser den uhyre udstrækning af græsgangene til får og hornkvæg. Mejeribrug findes kun i kystegnene. Agerdyrkning, især af hvede, findes i meget begrænsede områder.

Fig. 2 viser Australiens mineralforekomster. Man ser, at to jernforekomster ligger umiddelbart ved havet, Whyalla og Yampi Sound. De rige forekomster af jern, bly, kobber, sølv og zink ved Mt. Isa er derimod vanskeligere tilgængelige. Australiens kulforekomster er særdeles rige og af særdeles høj kvalitet, de ligger især langs østkysten. Ingen betydelige olieforekomster er endnu opdaget.

Fig. 3 viser Australiens seks stater, Western Australia, South Australia, Queensland, New South Wales og Victoria på fastlandet, Tasmanien på øen af samme navn. Hovedstæderne er også vist. Desuden findes der tre territorier, nemlig Northern Territory, som er vist på kortet, Australian Capital Territory, der er det område, hvorpå forbundshovedstaden Canberra ligger, og endelig Papua-New Guinea, der ligger på øen New Guinea nord for det australske fastland. Den sidstnævnte er ikke vist på kortet.

Fig. 4 viser Australiens jernbaner og luftruter. Man ser, at der kun findes een transkontinental jernbane, nemlig fra øst til vest, den åbnedes 1917. Begyndelsen til en nord-sydbane er gjort, men stykket fra Alice Springs til Daly Waters mangler.

6. *Efterkrigstidens inflationsproblem.*

Den moderne teori om indkomstdannelsen siger, at hvis et lands økonomi skal stabiliseres, så må man sørge for, at investeringen, den private såvel som den offentlige, stabiliseres. Viser den private investering tilbøjelighed til at fluktuere, må man lade den offentlige bevæge sig i modsat retning. Denne teori er især udformet i store lande, hvis udenrigshandel ikke udgør så stor en del af nationalindkomsten. For de små lande kan man tilføje, at lige så vigtig som investeringen er *exporten*. Også exporten må stabiliseres, hvis landets økonomi skal være stabil. Australien er et godt exempel på et land, hvis export har bragt det ud af ligevægt. Som nævnt er det ikke exportprodukternes fysiske mængder, som er voxet. Men i forsommeren 1950 fik Australien fem og en halv gang så meget for sin uld som før krigen, det fik fire og en halv gang så meget for sin hvede, og over fire gange så meget for sine vigtigste metaller. I sammenligning hermed er prisstigningen for de varer, Australien importerer, forholdsvis ringe. Landet har m. a. o. haft en radikal forbedring af sit bytteforhold med udlandet — modsat lande som Storbritannien og Danmark. Tabel 3[1] viser, at med 1938—1939 = 100 står index for exportpriser i 1948—1949 på 522, hvorimod tallet for importpriser kun står på 203.

TABEL 3

Indextal for Australiens export- og importpriser, en gros.

1938—1939 = 100.

År	Exportpriser	Importpriser
1938—1939	100	100
1939—1940	118	112
1940—1941	125	134
1941—1942	127	154
1942—1943	137	178
1943—1944	141	184
1944—1945	156	184
1945—1946	175	180
1946—1947	249	178
1947—1948	341	194
1948—1949	522	203

Nu har exportprodukternes fysiske mængde været praktisk talt uforandret, og importrestriktionerne og Storbritanniens interesse for dollarexport har holdt Australiens fysiske importmængder nede. Resultatet har været, at *Australien har forøget sine fordringer på udlandet betydeligt*. Denne forøgelse fremgår af Tabel 4, første spalte[1]. Hvis nu det australske banksystem har været villigt til at opkøbe hele denne forøgelse af Australiens fordringer på udlandet, vil der være kommet en betydelig forøgelse af likviditeten i det australske næringsliv.

[1] D. W. Oxnam, „Some Observations on Changes in Money and Real Income in Australia, 1938-39 to 1948-49", *The Economic Record* (December 1949), pp. 46—63.

TABEL 4

Vækten i den australske økonomis likviditet.

£ A millioner

Slutningen af finansår	Australiens samlede valutareserve	Alle bankers og sparekassers beholdninger af offentlige obligationer	Checkbankers udlån til private
	(1)	(2)	(3)
1938—1939	56	352	333
1939—1940	72	382	347
1940—1941	90	414	331
1941—1942	69	515	324
1942—1943	87	735	292
1943—1944	183	908	271
1944—1945	208	1.052	252
1945—1946	215	1.220	258
1946—1947	199	1.173	330
1947—1948	274	1.125	407
1948—1949	452	1.083	476

Det er ganske vist rigtigt, at denne forøgelse af likviditeten i næringslivet har kunnet modvirkes af den offentlige finanspolitik. Man kunne jo tænke sig, at det offentlige (forbundsstaten, de seks stater, kommunerne) indløste sine obligationer i et sådant tempo, at i samme takt som banksystemet erhvervede fordringer på *udlandet,* ville banksystemets fordringer på det *offentlige* reduceres tilsvarende. Som tabel 4, anden spalte, viser, har der også været en vis nedgang i banksystemets fordringer på det offentlige siden krigen, men ikke nær tilstrækkeligt til at opveje valutareservens forøgelse. Hertil kommer, at checkbankernes udlån til den *private sektor* siden 1945—1946 er forøget med ikke mindre end £A 218 millioner, således som vist i tabel 4, tredie spalte.

Inflationspresset i Australien kunne evt. nedbringes gennem en opskrivning af det australske pund. F. ex. kunne man tænke sig at genoprette pariteten overfor det britiske pund, således at pøny £ 1 = £A 1. En lignende virkning kunne opnås ved at lægge en afgift på exporten, især af uld. Men endnu ved årsskiftet 1950—1951 havde man ikke kunnet bekvemme sig til nogen af delene. I mellemtiden er både privat og offentlig investering voxet yderligere og vil i lang tid fremover være voxende. Årsagen hertil er den store immigrationsplan, som fra og med 1947 er den axe, hvorom hele den australske økonomi skal dreje sig. Vi føres derfor over til det tredje vigtige efterkrigsproblem, immigrationsproblemet.

7. *Befolkning, immigration.*

Man har anslået, at der ved Australiens første hvide kolonisation fandtes omkring 300.000 indfødte. Berøringen med den hvide mand var her som så mange andre steder katastrofal for de indfødte; der er nu ca. 47.000 fuldblods

[1] W. R. Lane, „The Australian Inflation and Commonwealth Finance", *The Economic Record* (June 1950), pp. 18—29, især Table I.

australnegre og 25.000 af halvkaste tilbage. De lever i landets nordlige egne, dels i reservater, dels beskæftiget af hvide på de store kvægstationer.

Australiens befolkning er *racemæssigt* usædvanligt homogen. Efter 1945-folketællingen var 99,2 procent af befolkningen af europæisk afstamning, 0,8 procent af ikke-europæisk race eller halvkaste.

Befolkningens fordeling på *regioner* er særdeles ujævn; over halvdelen af befolkningen lever i Australiens sydøstlige hjørne, staterne New South Wales og Victoria; og i begge disse stater er det endda sådan, at over halvdelen af statens befolkning bor i hovedstaden (Sydney og Melbourne). Australiernes koncentration i byerne ses af tabel 5. Regeringen ønsker at sprede befolkningen for at lette Australiens forsvar, men landets natur plus den almindelige tendens til industrialisering virker i retning af koncentration.

TABEL 5

Australiens befolkning efter bopæl, 1947.

De 6 statshovedstæder	50,7 %
Provinsbyer	18,0 %
Landdistrikter	31,1 %
Ingen fast bopæl	0,2 %
Ialt	100,0 %

Langt vigtigere end at sprede befolkningen er det dog at forøge den. Lige nord for Australien ligger den nye republik Indonesien med sine 70 millioner indbyggere. Den danner en øbro til Asiens uhyre folkemasser. Hvis det australske kontinent i det lange løb skal bevares for den hvide mand, må det have langt, langt mere end 8 millioner indbyggere. Da den australske befolkning som andre befolkninger af europæisk rod indtil de allerseneste år har vist uvilje mod at formere sig stærkt gennem *fødselsoverskud,* må et eventuelt overskud blive et *vandringsoverskud.* Den australske regering har derfor efter den anden verdenskrig besluttet at lette indvandring af europæere, især briter, men også *displaced persons,* mest muligt. Lettelsen sker i form af gratis eller billiggjort sørejse til Australien, men også i form af vejledning til ankomne immigranter, der tildels endog kan huses i den første tid. Antallet af immigranter til Australien var før den anden verdenskrig ikke særlig stort. I årene lige før depressionen kom der ca. 25.000 om året; men de sidste fem år før krigens udbrud kom der kun ca. 2.000 om året. Efterkrigstallene er på denne baggrund meget store, se tabel 6. Man regner imidlertid med endnu større tal i fremtiden. For 1950 har *The Economist*[1] anslået indvandringen til omkring 200.000, og det er den australske regerings mål at opretholde dette tal for det næste tiår. Sammen med den naturlige befolkningstilvækst (som i de allersidste år har været betydelig) udgør dette en årlig befolkningstilvækst på 300.000, eller for øjeblikket 3,7 procent af folketallet.

Et så omfattende immigrationsprogram stiller store krav til den australske økonomi. Den australske regering regner med, at *hver nyankommen nødvendig-*

[1] *The Economist,* September 30, 1950.

TABEL 6

Permanente immigranter til Australien 1946—1949.

1946	18.217
1947	31.765
1948	65.731
1949, 1. halvdel	75.000

gør investering af £A 1.000 i huse og fabrikker. Det bliver til £A 200 mill. om året, og dette er baggrunden for den omfattende private og offentlige investering i Australien. Det er også baggrunden for det dollarlån på $ 100 mill., som Australien optog i eftersommeren 1950 i den internationale bank.

LITERATUR

G. V. Portus, *Britain and Australia* (London: Longmans, Green and Company, 1946), 67 pp.

Bank of New South Wales, *Markets for You in Australia* (Sydney, 1946), 32 pp.

R. I. Downing, „Housing and Public Policy", *The Economic Record* (June 1948), pp. 72—86.

D. B. Copland, „Balance of Production in the Australian Post-war Economy", *The Economic Record* (December 1949), pp. 1—6.

D. W. Oxnam, „Some Observations on Changes in Money and Real Income in Australia, 1938-39 to 1948-49", *The Economic Record* (December 1949), pp. 46—63.

J. E. Isaac, „A Wages Policy for Australia", *The Economic Record* (June 1950, pp. 1—17.

W. R. Lane, „The Australian Inflation and Commonwealth Finance", *The Economic Record* (June 1950), pp. 18—29.

Gilbert Burck, „The New Australia", *Fortune* (September 1950), pp. 85 ff.

Redaktionel artikel, „The World's Cheapest Steel", *Fortune* (November 1950), pp. 83 ff.

The Union Bank of Australia Ltd., *Industrial Australia* (London, 1950), 78 pp.

Artikler i *The Economist* (især 3/12-1949, 30/9-1950, 7/10-1950, 30/12-1950, 20/1-1951).

DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Industriproduktionen.

Oprustningen, som efter den alvorlige forværrelse af den internationale situation, der indtrådte med Kinas intervention i Koreakrigen, vil blive fremskyndet og forstærket, havde endnu ved udgangen af 1950 ikke givet sig udslag i nogen større forøgelse af produktionen af krigsmateriel. I månederne fra juni til oktober steg indekset for industriproduktionen med ikke mindre end 8 % fra det overordentlig høje niveau, hvorpå det var nået op allerede inden Koreakrigens begyndelse, men denne stigning var i første række et resultat af bestræbelserne for at dække så mange civile behov som muligt, inden priserne steg, og rustningsordrerne lagde beslag på en del af industriens kapacitet og råstoffer. I oktober kvartal standsede opgangen, vel navnlig fordi omstillingen til krigsproduktion i forbindelse med råstofkontrollen medførte en tendens til nedgang i den civile produktion, inden krigsproduktionen kunne komme rigtig i gang, og produktionsindekset for november og december var næsten uændret i sammenligning med oktober. For hele året 1950 blev det ca. 200 mod 176 i 1949 og 192 i 1948, der var det år, der hidtil havde opvist den største industriproduktion i fredstid. Indekset ligger dog endnu væsentligt under maksimum under krigen, 247 i slutningen af 1943.

Nationalproduktet.

Også bruttonationalproduktet, den samlede produktion af varer og tjenester, satte rekord i 1950 med ca. 277 mld. $ mod 256 mld. i 1949 og 259 mld. i 1948, og for oktober kvartal 1950 er det anslået til 290 mld. $ pr. år. Ca. halvdelen af stigningen på de 21 mld. $ fra 1949 til 1950 skyldtes imidlertid højere priser. Den procentvise stigning i nationalproduktets realværdi fra 1949 til 1950 var derfor kun 4, medens industriens produktionsvolumen var 13—14 % større i 1950 end i 1949.

Hvad angår nationalproduktets anvendelse er det bemærkelsesværdigt, at forbundsregeringens udgifter til varer og tjenester var mindre i 1950 end i 1949, både absolut og i forhold til det samlede nationalprodukt. De vigtigste årsager til denne nedgang var lavere udgifter til støtteopkøb af landbrugsvarer og til hjælp til udlandet. I juli kvartal udgjorde forbundsregeringens andel trods krigen i Korea kun 7.5 % af bruttonationalproduktet mod 9.9 % i gen-

Amerikanske konjunkturtal.

		Priser[1]			Industri-produktion[2]	Bygge- og anlægsvirksomhed[3]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[7]	Udenrigshandel		Aktiekurser[10]	Personlige[11] indkomster	Bruttonational-produkt[12]
		Engrospriser		Leveomkostninger												
		Samlet indeks	Landbr.-produkt.			Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[4]	Arbejdsløshed[5]	Arbejdsløn[6]		Import[8]	Eksport[9]			
		1926 = 100 *	1926 = 100 *	1935-39 = 100 *	1935-39 = 100 *	1923-25 = 100 *	1923-25 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	1935-39 = 100 *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld. $ *
	1938	79	69	101	89	64	45	30.3[13]	8.1[14]	63	98	163	258	88	68	85
	1945	106	128	128	203	68	26	40.1	1.0	102	198	345	817	122	172	215
	1946	121	149	139	170	153	143	41.4	2.3	108	259	409	812	140	178	211
	1947	152	181	159	187	157	142	43.4	2.1	122	304	478	1274	123	191	233
	1948	165	188	171	192	190	162	44.2	2.1	133	335	589	1051	124	210	259
	1949	155	166	169	176	211	192	43.0	3.4	140	330	552	999	121	206	256
Okt.	1949	152	160	169	166	263	269	42.6	3.6	139	331	559	850	127	202	—
Nov.	—	152	157	169	173	265	256	42.8	3.4	139	329	594	836	129	206	—
Dec.	—	151	155	168	179	262	255	43.7	3.5	141	326	605	943	133	208	254
Jan.	1950	152	155	167	183	242	245	42.1	4.5	142	336	623	746	135	215	—
Febr.	—	153	159	167	180	263	260	41.7	4.7	142	344	600	773	137	215	—
Marts	—	153	159	167	187	275	278	42.3	4.1	142	345	664	868	139	219	263
April	—	153	159	167	190	284	298	42.9	3.5	143	344	583	810	142	214	—
Maj	—	156	165	169	195	274	303	43.3	3.1	144	351	659	825	147	215	—
Juni	—	157	166	170	199	291	325	43,9	3.4	145	363	686	876	148	217	270
Juli	—	163	176	173	196	325	369	44.1	3.2	146	394	711	774	138	221	—
Aug.	—	166	178	173	209	334	362	45.1	2.5	146	393	819	761	147	225	—
Sept.	—	170	180	174	211	321	332	45.7	2.3	148	376	858	910	152	229	284
Okt.	—	169	178	175	217	299	294	45.9	1.9	150	365	921	904	158	231	—
Nov.	—	172	184	176	214	306	284	45.8	2.2	151		852	978	156	233	—
Dec.	—	175	187	178	217	332	297	46.4	2.2	154		864	1063	158	241	

* Tallene for 1938 og 1945—49 (de første 6 rækker) er gennemsnit for 12 måneder. [1] Bureau of Labor Statistics. [2] Federal Reserve Board's sæsonudjævnede indeks. [3] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; indekset udjævnet for sæsonsvingninger af F. R. B. [4] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Bureau of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i dec. 1950, 46.4 millioner, faldt 15.7 mill. på industrien, 0.9 på minedrift, 2.4 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.1 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 10.4 på handel, 1.8 på pengeinstitutter, 4.7 på tjenesteydelser og 6.4 var off. ansatte. [5] Bureau of Census. [6] Gnstl. timefortjeneste i fabriksindustrien. [7] Survey of Current Business' sæsonudjævnede indeks. [8] Generalindførsel. [9] Inkl. reeksport; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [10] Standard and Poor's Corp., omfatter 416 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [11] „Personal income". Tallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [12] Kvartalstallene er udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til tal for et helt år. [13] 1939. [14] 1940.

nemsnit for 1949, svarende til en årlig udgift af henholdsvis 21 og 25 mld. $, men gennemføres oprustningen i overensstemmelse med de budgettal, der nu foreligger, vil denne andel stige stærkt i den kommende tid, selv om også produktionen øges yderligere.

Forbundsbudgettet.

I det budgetforslag, som præsident Truman den 15. januar tilstillede kongressen, regnes der for finansåret 1. juli 1951—30. juni 1952 med samlede udgifter på 71.6 mld. $, medens udgifterne i 1950—51 nu anslås til 47.2 mld. $, og de faktiske udgifter i 1949—50 androg 40.2 milliarder. Til hær, flåde og og luftvåben kræves i 1951—52 41.4 mld. $, altså mere end forbundsregeringens samlede udgifter i 1949—50, mod 21 milliarder for 1950—51 og 12.3 milliarder i 1949—50, men hertil kommer meget store beløb til forsvarsudgifter i videre forstand, først og fremmest militær og anden hjælp til andre lande. Udgiften hertil er for 1951—52 budgetteret til 7.5 mld. $ (deraf 3.5 mld. $ til militær udrustning fra U.S.A. til dets allierede) mod knap 5 milliarder i hvert af de foregående to år; alt ialt kan de samlede foreslåede forsvarsudgifter for 1951—52 opgøres til 52 mld. $ mod 26.8 milliarder i 1950—51 og 17.7 milliarder i 1949—50. Overfor denne voldsomme stigning i forsvarsudgifterne står en nedgang i alle de andre udgifter fra 22.5 mld. $ i 1949—50 til 20.4 mld. $ i 1950—51 og 19.6 mld. $ i 1951—52. Den største post blandt de civile udgifter var i 1949—50 udgiften til veteranerne, nemlig 6.6 mld. $, men hertil er der for 1951—52 kun budgetteret 4.9 mld. $, medens forrentningen af forbundsgælden efter budgettet vil kræve næsten 6 mld. $, det samme som i de foregående to år. Som nærmere omtalt nedenfor er det regeringens hensigt at finansiere oprustningen på en „pay-as-you-go" basis og ikke ved optagelse af lån.

Investeringerne.

En væsentlig årsag til udvidelsen af den økonomiske virksomhed i 1950 må søges i den forøgede efterspørgsel i investeringsøjemed. Den private indenlandske bruttoinvestering nåede i juli kvartal op på 48.4 mld. $ pr. år eller 17 % af bruttonationalproduktet mod 12.9 % i gennemsnit for 1949, og tallet for oktober kvartal må ventes at ville vise en yderligere stigning, bl. a. på grund af en stærk forøgelse af erhvervslivets lagre, der i de foregående måneder var gået tilbage på grund af den voldsomme indkøbsbølge, som gik over landet efter krigsudbrudet i Korea. De personlige forbrugsudgifter til varer og tjenester steg herved fra 185.2 mld. $ pr. år i april kvartal 1950 til 198.4 mld. $ i juli kvartal, og for varige forbrugsgoder alene var der en stigning fra 26.7 til 33.5 mld. $. Dette sidste tal repræsenterer 11.8 % af bruttonationalproduktet i det pågældende kvartal, medens den tilsvarende procent for 1949 under eet kun var 9.3, og sammenlagt udgjorde udgifterne til investeringer og køb af varige forbrugsgoder i juli kvartal ikke mindre end 29 % af nationalproduktet, en højere procent end nogensinde tidligere konstateret.

Med hensyn til investeringsvirksomheden i 1951 ventes fortsat stigning i erhvervslivets investeringer i bygninger og maskiner, der af handelsministeriet er anslået til 21.9 mld. $ mod godt 18 mld. $ i 1950 (heri ikke medregnet investeringer i landbruget). Alene for fabriksindustriens vedkommende regnes med en stigning fra 7.95 til 10.57 mld. $. Investeringsplanerne er naturligvis stærkt præget af oprustningen, bl. a. synes det nu at være hensigten, at stålindustriens kapacitet i løbet af de kommende 3—4 år skal sættes op fra de nuværende 103 mill. short tons til 120 mill. tons. På den anden side vil som nævnt i det foregående hefte af „Økonomi og Politik" boligbyggeriet blive indskrænket væsentligt. I hver af månederne maj—august 1950 lå antallet af påbegyndte boliger over 140.000, men efter stramningen af lånebetingelserne er tallet gået stærkt tilbage, og i november var det faldet til 85.000, en nedgang på 10 % i sammenligning med november 1949. I 1950 påbegyndtes ialt 1.375.000 boliger, hvilket var ca. en trediedel flere end i 1949, medens der for 1951 er nævnt et antal af ca. 800.000.

Foruden nedgangen i boligbyggeriet må der i 1951 ventes en reduktion af produktionen af automobiler og andre varige forbrugsgoder som følge af de pågældende industriers delvise omstilling til krigsproduktion. For at sikre rustningsproduktionen er der efterhånden indført en række indskrænkninger i forbruget af knappe råvarer i den civile produktion.

Priser og lønninger.

Også på andre områder er der gjort brug af den ekstraordinære bemyndigelseslovning, således ved det den 25. januar indførte pris- og lønstop. Pris- og lønstoppet er kun tænkt at skulle være i kraft, indtil der er skabt en effektiv kontrolmyndighed, som kan gennemføre en mere elastisk regulering af priser og lønninger, men lønstoppet blev straks sat til side til fordel for kulminearbejderne, der umiddelbart forinden havde opnået en aftale om lønforhøjelse fra 1. februar, og kulpriserne kunne derfor heller ikke fastholdes på det hidtidige niveau. Prisstoppet er iøvrigt ufuldstændigt, idet bemyndigelsesloven undtager landbrugsvarer fra prisregulering, så længe prisen er lavere end den såkaldte paritetspris, hvilket endnu var tilfældet for de fleste landbrugsprodukters vedkommende (paritetsprisen er den pris, der giver den pågældende vare samme bytteforhold over for de ting, landbruget køber, som i en vis basisperiode). Da udgiften til fødevarer udgør ca. 40 % af „pristalsfamiliens" samlede udgifter, er der altså ikke med prisstoppet sat bom for en yderligere stigning af leveomkostningsindekset. Under disse omstændigheder må det forudses, at det vil blive meget vanskeligt at fastholde lønstoppet, ikke mindst for de store arbejdergrupper, der har overenskomst om automatisk regulering af lønnen, når leveomkostningsindekset stiger.

Om lønstigningerne i 1950 kan iøvrigt nævnes, at den gennemsnitlige timeløn uden for landbruget indtil august steg med ca. 3 %, og at der derefter er gennemført betydelige lønforhøjelser i store dele af industrien. Disse forhøjelser synes i de fleste tilfælde at have andraget ca. 10 cents pr. time, men i adskil-

Engrospriserne i U.S.A.
(1926 = 100)

	Landbrugs-produkter	Fødevarer	Alle andre varer	Ialt
Januar 1950	154.7	154.8	145.8	151.5
Maj 1950	164.7	159.9	147.6	155.9
Sept. 1950	180.4	177.2	159.2	169.5
6. jan. 1951	189.3	181.9	167.1	176.8
13. jan. 1951	191.9	183.0	167.8	178.1
20. jan. 1951	191.5	182.1	168.9	178.7
27. jan. 1951	196.4	183.9	169.3	180.0
3. feb. 1951	197.1	185.2	169.4	180.5

lige tilfælde helt op til 15 cents eller ca. 10 %. Højere timeløn i forbindelse med stigende beskæftigelse og længere arbejdstid bevirkede, at samtlige lønmodtageres indtægter i 1950 gik op med ikke mindre end 15 %, hvilket omtrent svarer til stigningen i de totale personlige indtægter.

Finans- og pengepolitikken.

Som nævnt må der i 1951 regnes med en nedgang i den del af produktionen, der er til rådighed for den civile befolkning, og en yderligere stigning i pengeindtægterne vil derfor forstærke inflationstendenserne i den amerikanske økonomi. Hvis regeringens planer om at skabe balance på budgettet gennemføres, vil der imidlertid blive tale om meget store skatteforhøjelser. Foruden de skatteforhøjelser, der omtaltes i det foregående hefte af „Økonomi og Politik", vedtog den gamle kongres, inden dens funktionstid udløb, en merindkomstskat, der anslås at ville indbringe 3.3 mld. $, men selv herefter er underskudet for 1951—52 budgetteret til 16.5 mld. $. Som et første skridt til at skabe balance har præsident Truman den 2. februar foreslået nye skatter til ialt 10 mld. $, fordelt med 4 mld. $ på den almindelige indkomstskat, 3 mld. $ på selskabsskatten og 3 mld. $ på forskellige forbrugsafgifter.

Det vil formentlig vise sig vanskeligt at få kongressen til at vedtage skatteforhøjelser af det påtænkte omfang, og i så fald vil også selve finansieringen af oprustningen blive en kilde til yderligere inflation. Hvad kreditpolitikken angår, hæmmes Federal Reserve Board i sin handlefrihed af regeringens krav om en lav rente af hensyn til udgifterne til den offentlige gæld. De kreditbegrænsende foranstaltninger, der blev iværksat i 1950 — diskontoforhøjelsen og stramningen af vilkårene for køb på afbetaling m. m. — formåede ikke at standse kreditudvidelsen, og alene i årets sidste halvdel steg medlemsbankernes udlån med ca. 7 mld. $. I løbet af januar er der gennemført en gradvis forhøjelse af medlemsbankernes lovpligtige kassebeholdninger med 2 % af indlån på anfordring og 1 % af indlån på opsigelse, ialt ca. 2 mld. $, men virkningen heraf på bankernes evne til at yde lån er tvivlsom, fordi de kan skaffe sig likvide midler ved at sælge statspapirer til reservebankerne til faste kurser, således som det var tilfældet i 1948.

Forøvrigt har Federal Reserve Board i januar også forhøjet marginindbetalingen ved aktiespekulationer fra 50 til 75 %. Aktiekurserne ligger nu på et højere niveau end på noget tidspunkt siden 1929. Omkring midten af februar var Dow-Jones' indeks for industriaktier nået op på ca. 255 mod lavest ca. 162 under konjunkturnedgangen i 1949, men i forhold til de udbytter, der kan opnås ved køb af aktier, synes kursstigningen at have været ret mådeholden. Den gennemsnitlige afkastning af 125 industriaktier, beregnet efter de til enhver tid gældende kurser, har således i de sidste måneder ligget på ca. 7 %, medens der ved køb af industriobligationer kun kan opnås en effektiv rente af 2.7 %. I 1929, da Dow-Jones' indeks for industriaktier satte rekord med 381, var forholdet omvendt: 3.2 % for aktier og over 5 % for obligationer.

U.S.A.s betalingsbalance.

(mill. $)

	Jan. kvt. 1949	Apt. kvt. 1949	Juli kvt. 1949	Okt. kvt. 1949	Jan. kvt. 1950	Apt. kvt. 1950	Juli kvt. 1950
Eksport	3448	3455	2770	2664	2448	2604	2513
„Usynlige" indtægter	875	987	915	842	823	918	961
Ialt...	4323	4442	3685	3506	3271	3522	3474
Import	1960	1761	1593	1830	1961	1994	2516
„Usynlige" udgifter	590	657	753	571	606	717	887
Ialt...	2550	2418	2346	2401	2567	2711	3403
Overskud på løbende poster ..	1773	2024	1339	1105	704	811	71
Marshall-hjælp og andre off. og priv. ydelser (unilateral transfers)	1521	1683	1403	1212	1130	1244	987

Betalingsbalancen.

For en væsentlig del som et resultat af rustningspolitikken indtrådte der i 1950 en stærk forskydning i U.S.A.s økonomiske mellemværende med udlandet. Navnlig som følge af den større import af råstoffer — delvis til forøgelse af de strategiske lagre —, var der i juli kvartal omtrent ligevægt på betalingsbalancens løbende poster, således at praktisk taget hele Marshall-hjælpen og de andre amerikanske ydelser kunne anvendes til styrkelse af udlandets dollarreserver. Ialt anslås det, at andre lande i de tre måneder forøgede deres guld- og dollarbeholdninger med 1.6 mld. $, hvorved den samlede forøgelse af udlandets guld- og dollarbeholdninger i de 12 måneder, der var forløbet siden valutadevalueringerne i september 1949, nåede op på ca. 3 mld. $. I løbet af et år havde andre lande dermed indvundet ca. 40 % af nedgangen i deres guld- og dollarbeholdninger i perioden fra begyndelsen af 1946 til september 1949.

ENGLAND

Der foreligger endnu ikke nogen samlet opgørelse af det engelske nationalprodukt i 1950, men det anslås, at der var en lidt større mængde varer og tjenester til rådighed til forbrug og investering end i det foregående år. Forbruget som helhed skønnes at have været 2—3 % større end i 1949, og også investeringerne havde et lidt større omfang. De samlede udgifter hertil anslås at have beløbet sig til 2200 mill. £ eller ca. 20 % af rådighedsbeløbet. Skønt antallet af beskæftigede kun var ca. 1½ % større end i 1949, lå industriproduktionen på et 8—9 % højere niveau, og denne betydelige stigning mere end opvejede virkningerne på den disponible varemængde af den forringelse af bytteforholdet over for udlandet, der var indtrådt ved devalueringen i september 1949, og som forstærkedes i sidste halvdel af 1950 på grund af stigningen i de internationale råstofpriser. Ialt steg importpriserne i løbet af 1950 med gennemsnitlig 23 %, medens stigningen for eksportpriserne kun var 10 %. I gennemsnit for hele året lå importpriserne 17 % højere end i 1949, medens det tilsvarende tal for eksportpriserne kun var godt 6 %. Samme importmængde som i 1949 kostede derfor ca. 400 mill. £ mere, medens uforandret eksport kun ville have indbragt 115 mill. £ mere. Ifølge en udtalelse af finansminister Gaitskell må man regne med, at samme import i 1951 som i 1950 vil koste 400 mill. £ mere, og stillingen forværres yderligere ved, at importen af råstoffer i 1950 ikke holdt trit med det stigende forbrug, således at lagrene på mange områder var mindre ved slutningen end i begyndelsen af året.

Råvareforsyningen.

Spørgsmålet om råvareforsyningen er imidlertid ikke blot et prisspørgsmål, men et spørgsmål om overhovedet at skaffe industrien tilstrækkeligt med råstoffer, og udsigterne er her ikke de lyseste, især ikke for den civile produktions vedkommende. Gennem rationering er der foretaget en nedskæring af forbruget af en række metaller samt svovl, og fra 1. marts 1951 er der endog indført forbud mod anvendelsen af kobber, zink og messing ved fremstillingen af et stort antal varer. Det kan også nævnes, at mangel på stålplader har tvunget en del af automobilindustrien til at indføre kortere arbejdsuge. Et nyt stålværk, der ventes taget i brug omkring midten af 1951, vil formentlig efterhånden kunne afhjælpe mangelen på dette område, men stålproduktionen som helhed, der i 1950 satte ny rekord på 16.3 mill. tons mod 15.6 mill. tons i 1949, vil let selv kunne komme ud for råstofmangel i 1951, bl. a. fordi importen af scrap fra Vesttyskland må antages at ville gå stærkt tilbage.

Kulproduktionen.

Det mørke punkt i Englands økonomi i 1950 var imidlertid den utilstrækkelige kulproduktion. Medens det indenlandske forbrug var 6 mill. tons større end i 1949, steg produktionen kun med ca. 1 mill. tons, og skønt eksporten reduceredes med 2 mill. tons, oversteg forbrug plus eksport produktionen med

Engelske [a]) *konjunkturtal.*

	Priser		Industriproduktion		Boligbyggeri[5]		Arbejdsmarked				Detailomsætning[8]	Udenrigshandel		Aktiekurser[11]
							Beskæftigelse[6]		Arbejdsløshed	Arbejdsløn[7]				
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]	Central Statistical Office[3]	London & Cambridge Economic Service[4]	Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien				Import[9]	Eksport[10]	
	1938 = 100 *	Juli 1914 = 100 *	1946 = 100 *	1946 = 100 *	1000 †	1000 *	Mill. †	Mill. †	1000 †	Sept. 39 = 100 *	1947 = 100 *	Mill. £ *	Mill. £ *	1938 = 100 *
1938	100	156	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1688	100	65	77	44	100
1945	167	203	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	150	76	92	38	127
1946	173	204	100	100	204	4.1	17.3	6.6	359	162	88	108	80	138
1947	189	203	108	109	253	10.5	18.6	7.1	256	168	100	149	100	145
1948	216	108	121	121	188	17.5	19.1	7.3	282	106	114	173	137	139
1949	227	111	129	129	195	16.0	22.2	8.3	243	109	125	189	154	132
Okt. 1949	234	112	135	137	—	16.4	22.3	8.4	300	109	132	199	161	129
Nov. —	237	112	140	140	—	16.5	22.3	8.4	324	109	137	201	166	124
Dec. —	238	113	131	130	195	17.4	22.2	8.4	330	109	163	196	159	128
Jan 1950	241	113	135	134	—	14.4	22.3	8.4	372	110	115	201	182	127
Febr. —	242	113	140	139	—	14.1	22.2	8.4	373	110	122	182	161	129
Marts —	242	113	144	143	195	19.4	22.2	8.4	347	110	133	221	191	127
April —	246	114	135	132	—	14.9	22.3	8.4	329	110	131	211	156	129
Maj —	251	114	141	136	—	17.0	22.3	8.4	315	110	141	229	188	131
Juni —	252	114	143	141	199	18.1	22.4	8.4	282	110	134	239	182	138
Juli —	256	114	134	130	—	17.0	22.4	8.4	272	110	137	225	189	133
Aug. —	260	113	123	122	—	14.9	22.4	8.4	288	110	130	215	197	135
Sept. —	268	114	143	141	204	17.4	22.4	8.5	284	110	139	194	181	139
Okt. —	275	115	150	146	—	17.6	22.5	8.5	304	111	142	223	212	141
Nov. —	285	116	151	148	—	17.5	22.2	8.6	302	113	147	235	222	144
Dec. —	288	116	138	135	201	16.0	22.1[12]	8.6	302	114	182	239	196	139

[a]) Priser, industriproduktion, arbejdsløn og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed samt detailomsætning til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945—49 (de første 6 rækker) er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945—49 (de første 6 rækker) gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december.

[1] Board of Trade. [2] Ministry of Labour. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947. [3] Inkl. rustningsproduktion („finished munitions"). [4] Ekskl. rustningsproduktion. [5] Ministry of Health. Permanente boliger. [6] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [7] Ugentlige lønsatser. Fra juni 1947 nyt indeks med basis juni 1947, omfattende industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [8] Varehuse, kædebutikker og brugsforeninger. [9] Generalindførsel. [10] Inkl. reeksport. [11] London & Cambridge Economic Service. Industriaktier den 15. i hver måned. [12] Reviderede tal. Tilsvarende tal for dec. 1949 21.9 mill. og for medio 1948 21.7 mill.

3 mill. tons. Lagerbeholdningerne kom derved i begyndelsen af 1951 ned på en sådan størrelse, at ugunstige vejrforhold ville kunne føre til en gentagelse af kulkrisen i vinteren 1947, der satte store dele af det engelske erhvervsliv i stå. For at sikre gas- og elektricitetsproduktionen er der indført restriktioner på kulleverancerne til industrien og andre besparelsesforanstaltninger, f. eks. er et stort antal persontog blevet taget af køreplanen, og regeringen har bemyndiget National Coal Board til at importere 1.2 mill. tons kul fra U.S.A. Desuden opretholdes kuleksporten kun i meget begrænset omfang. I de første 7 uger af 1951 udgjorde eksporten, inkl. bunkerkul, således kun godt 1 mill. tons mod næsten 3 mill. tons i de samme uger i 1950.

Kulindustrien 1946—1950.

	1946	1947	1948	1949	1950
Produktion, miner, mill. tons	181	187	198	203	204
Produktion, dagbrud, mill. tons	9	10	12	12	12
Indenlandsk forbrug, mill. tons	186	185	194	196	202
Eksport og bunkers, mill. tons	9	5	16	19	17
Antal beskæftigede, 1000	697	711	724	720	697
Prod. pr. år pr. mand, tons	260	263	273	282	293
Udeblivelsesprocent	16	12½	11½	12½	12
Pris pr. ton (s. og d.)	39/4	40/3	47/2	47/11	47/11[1]

[1] Jan.—sept.

Årsagen til den utilstrækkelige kulproduktion i 1950 må søges i nedgangen i antallet af minearbejdere. Produktionen pr. arbejder var, som det vil ses af ovenstående tabel, større end i 1949 og ville med det samme antal arbejdere som i 1949 have givet en samlet produktion af ca. 211 mill. tons, medens den faktiske produktion kun var på 204 mill. tons. Imidlertid er nedgangen i arbejdertallet ophørt, og i løbet af knap tre måneder fra november til begyndelsen af februar er det pånyt steget med ca. 10.000, hvorved det er kommet op i nærheden af gennemsnittet for 1950. Samtidig har flere arbejdere end tidligere arbejdet et ekstra skift om lørdagen, og en vis bedring i kulproduktionen i minerne er indtrådt, for så vidt som den i de sidste uger har ligget over produktionen i begyndelsen af 1950, medens den i slutningen af 1950 var lavere end i den tilsvarende periode i 1949. For de første 8 uger af 1951 androg fremgangen næsten 1 mill. tons, men samtidig var produktionen fra åbne kulbrud over 300.000 tons mindre.

Imidlertid har minearbejderne i januar ved regeringens indgriben opnået en ny lønforhøjelse, der sammen med den i sidste hefte af „Økonomi og Politik" omtalte betyder en merudgift for kulindustrien på ca. 15 mill. £ om året. Desuden er National Coal Board i princippet gået ind på arbejdernes krav om en pensionsordning. Til gengæld har fagforeningen opgivet modstanden mod, at der rekruteres italienske arbejdere til de engelske kulgruber, og har lovet at ville arbejde for en forøgelse af produktionen, bl. a. ved afskaffelsen af forskellige produktionshæmmende sædvaner. Lignende løfter er dog tidligere blevet afgivet, uden at de er blevet opfyldt, fordi arbejderne ved de enkelte gruber

har sat sig derimod. Mere grund er der vel til at håbe på, at lønforhøjelserne vil virke til at fastholde arbejderne ved kulgruberne og drage nye til, men det sikre er, at kulpriserne er blevet sat op med 4s 2d pr. ton for at dække lønforhøjelserne og det tab, som importen af de amerikanske kul og bortfaldet af en stor del af eksporten påfører kulmonopolet.

Lønninger og priser.

Et betydningsfuldt træk i den økonomiske udvikling i England i 1950 var den „optøning" af lønningerne, som fandt sted, og som i de sidste måneder af året førte til lønforhøjelser over en bred front. Det kan tilføjes, at der også viste sig tegn til, at den frivillige dividendebegrænsning ikke længere blev overholdt i samme udstrækning som tidligere. Ialt fik i 1950 næsten 7.4 mill. personer deres lønsatser forhøjet med tilsammen over 2 mill. £ om ugen, hvorved lønindekset steg fra 109 (30/6 1947 = 100) i december 1949 til 114 i december 1950, medens leveomkostningsindekset, der har samme basis som lønindekset, gik op fra 113 til 116 og i januar 1951 steg med endnu 1 point til 117. I sammenligning med opgangen i engrosprisindekset, der i 1950 androg ca. 21 %, var stigningen i leveomkostningsindekset meget beskeden. Når de stigende engrospriser er så længe om at forplante sig til detailhandelen, skyldes det vel først og fremmest priskontrollens virksomhed, men denne kan dog i hovedsagen kun forsinke prisstigningen ved at kræve, at de gamle lagre skal sælges til de gamle priser og ikke til genanskaffelsesprisen. Alene på grundlag af stigningen i importpriserne i 1950 må man derfor vente en yderligere stigning i leveomkostningsindekset, og hertil kommer virkningerne af allerede gennemførte og kommende lønforhøjelser, jfr. forhøjelsen af kulpriserne.

Oprustningens virkninger.

Medens pengeindtægterne er stigende, må der regnes med, at oprustningen og den i forbindelse dermed opståede knaphed på arbejdskraft og — ikke mindst — råvarer vil bevirke en nedgang i den civile produktion og dermed et mindre vareudbud, og forringelsen af bytteforholdet over for udlandet vil virke i samme retning. Den nødvendige begrænsning af forbruget vil blive søgt gennemført ved anvendelse både af finanspolitiske midler og ved direkte indgreb, men fuld klarhed over regeringens politik vil formentlig først det nye budget for 1951—52 bringe. Imidlertid har finansminister Gaitskell i en tale i underhuset den 15. februar givet en række oplysninger om oprustningsprogrammet for de kommende tre år, der nu anslås til 4700 mill. £ i stedet for de i sidste hefte af „Økonomi og Politik" nævnte 3600 mill. £, og heri er ikke medregnet 140 mill. £ til oplagring af strategisk vigtige varer eller den private industris udgifter til nye anlæg til produktion af krigsmateriel. For finansåret 1951—52 anslås forsvarsudgifterne til 1300 mill. £, hvilket er ca. 500 mill. £ mere end i 1950—51, og beløbet ventes i det sidste af de tre oprust-

ningsår, 1953—54, at ville stige til ca. 1800 mill. £ eller 1000 mill. £ mere end i indeværende finansår.

Med hensyn til fordelingen af de 4700 mill. £ oplyste Gaitskell, at 2850 mill. £ ville blive anvendt til byggeri og produktion af forsvarsmateriel og -udstyr, og at dette beløb igen ville fordele sig med 1700 mill. £ på metal- og maskinindustrien (herunder flyvemaskine- og skibsbygningsindustrien), 500 mill. £ til byggeri og 200 mill. £ på tekstilindustrien, medens de tilsvarende tal for 1951—52 alene er 350, 120 og 50 mill. £. For metal- og maskinindustriens vedkommende svarer de 1700 mill. £ i tre år til gennemsnitlig 20 % af dens nuværende årsproduktion, medens de 120 mill. £ til forsvarsbyggeri i det kommende finansår repræsenterer ca. 10 % af byggeindustriens samlede produktion. Et særlig vanskeligt problem frembyder anskaffelsen af værktøjsmaskiner til metal- og maskinindustrien, idet den engelske produktion i 1950 kun var på ca. 40 mill. £, og der i oprustningsprogrammet er regnet med en udgift på ca. 115 mill. £ til værktøjsmaskiner til rustningsindustrien i de første to år. Oprustningens gennemførelse i det påtænkte omfang forudsætter derfor en stor import af værktøjsmaskiner, især fra U.S.A., men i alle tilfælde vil det næppe kunne undgås, at metal- og maskinindustriens og specielt værktøjsmaskinindustriens omstilling til krigsproduktion vil bevirke en nedgang i fremstillingen af realkapital til den civile produktion. Noget lignende kan siges med hensyn til bygningsindustrien, men Gaitskell erklærede i underhuset, at regeringen ville bestræbe sig for at opretholde boligbyggeriet i det hidtidige omfang, ca. 200.000 boliger om året.

I sin tale den 15. februar nævnte finansminister Gaitskell, at oprustningens byrder kunne bæres på fire måder: ved forøget produktion, ved lavere forbrug og mindre investering og endelig ved en forringelse af betalingsbalancen gennem større import og mindre eksport. Da oprustningsprogrammet blev fremsat i september 1950, lagde regeringen stor vægt på muligheden af gennem en forøgelse af den samlede produktion at undgå en nævneværdig forringelse af levestandarden og den civile anlægsvirksomhed, men samtidig med, at rustningsprogrammet er blevet revideret stærkt opad, har som allerede nævnt knapheden på råstoffer gjort en forøgelse af den totale produktion problematisk. I hvert fald kan det anses for givet, at produktionen til civile formål inden for metal- og maskinindustrien ikke vil kunne opretholdes i det hidtidige omfang, og at denne nedgang foruden at ramme det indenlandske forbrug også vil gå ud over eksporten.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

Spørgsmålet er, i hvilken udstrækning nedgangen i metalindustriens eksport kan kompenseres ved forøget eksport af andre varer, men formentlig vil den samlede eksport gå ned, medens importen alene på grund af forringelsen af bytteforholdet vil tendere opad. Det kan i denne forbindelse nævnes, at importen i januar 1951 steg til 298 mill. £, hvilket var over 80 mill. £ mere end månedsgennemsnittet for 1950, medens eksporten af engelske varer var

på 214 mill. £ eller ca. 33 mill. £ mere end månedsgennemsnittet for 1950. Underskudet på handelsbalancen steg herved til 75 mill. £ mod kun 29 mill. £ i gennemsnit pr. måned i 1950. Iøvrigt fremgår udviklingen af Englands udenrigshandel i de sidste tre år af flg. oversigt.

Englands udenrigshandel.
(mill. £)

	1948	1949	1950
Import	2078	2274	2603
Eksport af eng. varer	1583	1786	2170
Reeksport	65	58	85
Samlet eksport	1648	1844	2255
Importoverskud	430	430	348

Nedgangen i importoverskudet sammen med stærkt forøgede „usynlige" indtægter forvandlede et underskud på betalingsbalancens løbende poster på 38 mill. £ i 1949 til et overskud på skønsmæssigt 200—250 mill. £ i 1950. Hvad angår sterlinglandenes transaktioner med dollarområdet har billedet ændret sig fuldstændigt efter devalueringen af pundet i september 1949 og under indflydelse af de voldsomt stigende priser på de engelske koloniers og dominions' råstoffer, og efter overenskomst med U.S.A. er Marshall-hjælpen til England derfor blevet suspenderet fra 31. december 1950. Sterlingsområdets guld- og dollarbeholdning var da steget til 3300 mill. £ eller næsten 2000 mill. £ mere end straks før devalueringen, og alene i oktober kvartal 1950 var der en fremgang på 544 mill. £. En del af denne store stigning var dog, som nævnt i sidste hefte af „Økonomi og Politik", et resultat af spekulationen i en forestående opskrivning af pundet og således af engangskarakter.

Ændringerne i sterlingområdets guld- og dollarbeholdning.
(mill. $)

	Beholdning ved period beg.	Beholdning ved period. slutning	Tilvækst	Heraf: Den canadiske kredit	Dollarlån i den int. valutafond	Marshall hjælp	Rest[1]
Januar kvart. 1949...	1856	1912	56	30	32	324	÷330
April „ „ ...	1912	1651	÷261	30	—	341	÷632
Juli „ „ ...	1651	1425	÷226	29	—	284	÷539
Oktober „ „ ...	1425	1688	263	27	20	247	÷31
Januar „ 1950...	1688	1984	296	27	—	229	40
April „ „ ...	1984	2422	438	18	—	240	180
Juli „ „ ...	2422	2756	334	—	—	147	187
Oktober „ „ ...	2756	3300	544	—	—	146	398

[1] Det såkaldte dollarunderskud eller -overskud, d. v. s. saldoen på betalingsbalancens løbende poster plus nettoresultatet af kapitalbevægelser.

28. 2. 1951.

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Udenrigshandelen.

Året 1950 udviste det største underskud på handelsbalancen, Danmark nogensinde har haft, nemlig 1318 mill. kr. eller godt og vel dobbelt så meget som i 1949 (653 mill. kr.). Som fremhævet i tidligere oversigter i „Økonomi og Politik" skyldes denne kraftige forringelse udelukkende det uheldige udenlandske bytteforhold, der har udviklet sig siden devalueringerne i sept. 1949 og navnlig siden Korea-krigens udbrud. Som nedenstående fig. 1 viser, er index for importpriserne fra aug. 1949 til marts 1951 steget med 162 points til 447 eller med ca. 57 % (heraf 122 points siden juni 1950), medens index for eksportpriserne i samme tidsrum er faldet med 4 points til 304 efter i mellemtiden at have været helt nede på 286 (marts—juni 1950). I gennemsnit for 1950 lå importpriserne ca. 16 % højere end i 1949, men eksportpriserne ca. 4 % lavere. Havde både eksport- og importpriser holdt sig på samme højde i 1950 som i 1949, ville eksportens værdi være blevet ca. 190 mill. kr. højere og importens ca. 815 mill. kr. lavere, hvorved underskuddet på handelsbalancen var blevet reduceret til noget over 300 mill. kr.

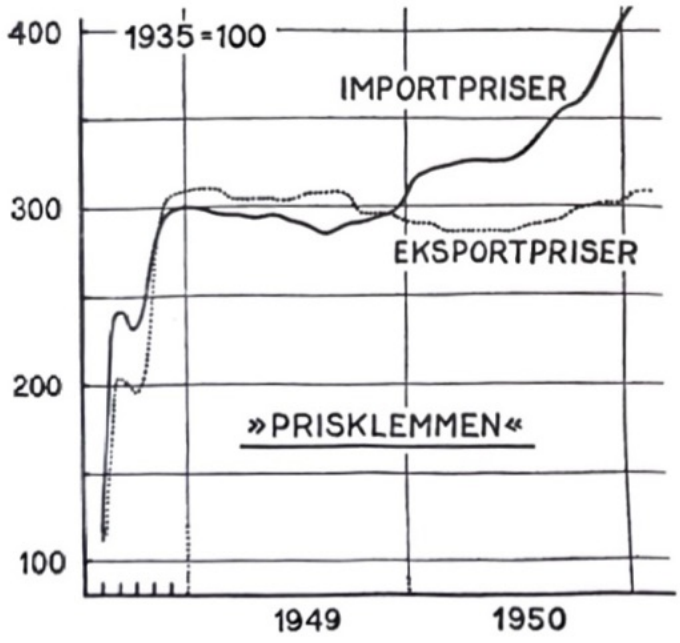

Fig. 1. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstallene for årene 1938 og 1945—48.

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

Nedenstående oversigt viser udenrigshandelens fordeling på de forskellige valutaområder i 1949 og 1950.

	1950			1949		
	Imp. mill. kr.	Exp. mill. kr.	Imp. oversk. mill. kr.	Imp. mill. kr.	Exp. mill. kr.	Imp. oversk. mill. kr.
$-området						
U.S.A.	544.8	84.3	460.5	671.8	37.9	633.9
Vesttyskland for amerikansk regning	—	34.3	÷34.3	—	74.6	÷74.6
Andre lande	172.0	137.2	34.8	130.0	59.3	70.7
£-området						
Storbritt. og Nordirland	1869.2	1919.3	÷50.1	1339.6	1564.0	÷224.4
Andre lande inden for O.E.E.C.	33.3	76.0	÷42.7	27.4	63.7	÷36.3
Andre lande uden for O.E.E.C.	69.0	39.6	29.4	45.2	27.0	18.2
Andre O.E.E.C. lande						
Moderlande	2362.2	1733.7	628.5	1305.7	1227.4	78.3
Kolonier m. v.	52.9	49.0	3.9	16.6	32.3	÷15.7
Sovjetunionen og Østeuropa	548.5	322.1	226.4	538.8	324.1	214.7
Spanien m. kolonier	82.0	28.6	53.4	57.5	24.4	33.1
Andre lande uden for Europa	138.4	86.1	52.3	61.5	60.3	1.2
Færøerne og Grønland	24.5	68.3	÷43.8	18.4	64.9	÷46.5
I alt	5896.8	4578.5	1318.3	4212.5	3559.9	652.6

Som man ser, er der i forhold til $-området sket en forbedring sammenlignet med 1949 på i alt 169 mill. kr., dels som følge af mindre import (85 mill. kr.), dels som følge af øget eksport (84 mill. kr.). Men både i forhold til £-området og i forhold til O.E.E.C.-landene i øvrigt er der til gengæld foregået en langt kraftigere forringelse. (Om disse forhold se iøvrigt sidste hefte af „Økonomi og Politik" s. 281—87).

Hvad angår udenrigshandelens fordeling på varegrupper, henvises der til omstående tabeller over import og eksport af nogle vigtige varegrupper i 1949 og 1950.

Den meget stærke stigning i importværdien af kaffe, te, kakao m. v. hænger i første række sammen med, at kaffeprisen rundt regnet er 3-doblet, hvortil kommer større importeret mængde af kakaobønner og te. For foderstoffernes vedkommende er det stigende priser på oliekager, der gør sig gældende, og også for tobakken er prisstigningen afgørende. På en række andre områder er det ligeledes højere priser som har været medvirkende til at forøge importens værdi; dette gælder således for gødningsstoffer, træ, papir, uld og bomuld samt varer heraf, benzin m. v. Men en stor del af importværdiens forøgelse skyldes dog også større importerede mængder (soyabønner, nåletræ, kork, papir, råbomuld, uld- og bomuldsgarn, visse metervarer, kul, koks, benzin m. v., jern, stål og andre metaller); når den fortsatte prisstigning tages i betragtning, må det nærmest anses for en fordel, at importen har været temmelig stor.

Import fordelt på varegrupper.

	1950 mill. kr.	1949 mill. kr.	Stigning fra 1949 til 1950 mill. kr.	%
Korn	180	171	9	5
Kaffe, te, kakao m. v.	176	67	109	163
Foderstoffer	292	240	52	22
Tobak	160	97	63	65
Frø m. v. til oliepresning	174	103	71	69
Kemikalier	164	100	64	64
Gødningsstoffer	180	146	34	23
Træ ,kork og arb. heraf	269	172	97	57
Papirmasse, papir, pap m. v.	193	157	36	23
Spindestoffer	257	154	103	67
Garn og tråd	293	125	168	134
Metervarer, bånd m. v.	352	271	81	30
Kul, koks, cinders m. v.	602	432	170	39
Petroleum, benzin m. v.	360	208	152	73
Jern og stål	365	348	17	5
Andre metaller	170	105	65	62
Arbejder af uædle metaller	136	105	31	30
Maskiner og apparater	380	315	65	21
Transportmidler	279	229	50	22

Eksport fordelt på varegrupper.

	1950 mill. kr.	1949 mill. kr.	Stigning fra 1949 til 1950 mill. kr.	%
Levende dyr	257	68	189	278
Kød og kødvarer	1001	617	384	62
Mælkeriprodukter	1157	1127	30	3
Æg	343	313	30	9
Fiskeriprodukter	170	191	÷21	÷11
Sukker og sukkervarer	203	90	113	126
Maskiner og apparater	338	275	63	23
Skibe	108	109	÷ 1	÷ 1

Enkelte af posterne på eksportsiden er gået noget tilbage, medens andre viser en meget kraftig stigning. I hovedsagen skyldes denne udvikling større eksporteret mængde; dog er gennemsnitseksportprisen for levende hornkvæg og kalve samt for sukker steget noget; til gengæld har smør- og ægpriserne været en del lavere end i 1949.

Transithandelen har i 1950 udvist et overskud på ca. 22 mill. kr. (indførsel 131.3 mill. kr., udførsel 153.6 mill. kr.).

Betalingsbalancen.

For de øvrige løbende poster på betalingsbalancen foreligger hidtil kun en foreløbig summarisk opgørelse, jvf. omstående oversigt.

Løbende indtægter mill. kr.		Løbende udgifter mill. kr.	
Specialudførsel	4578	Specialindførsel	5897
Transitudførsel	154	Transitindførsel	131
Bruttofragt og passagerpenge	875	Skibsudgifter	400
Turistindtægter	150	Turistudgifter	200
Gaveydelser under Marshall-planen (netto)	385	Andre løbende udgifter	220
Andre løbende indtægter	300		
I alt ...	6442		6848

Som man ser bliver det samlede underskud på de løbende poster af størrelsesordenen 400 mill. kr., idet underskuddet på handelsbalancen kun delvis opvejes af skibsfartens nettoindtægter m. v. og Marshall-gaverne. Dette er ensbetydende med, at Danmarks gæld til udlandet, når der ses bort fra ændringer som følge af svingninger i valutakurser og kurser på værdipapirer, i årets løb er forøget med ca. 400 mill. kr. Denne gældsforøgelse viser sig først og fremmest i en stigning i bankernes valutagæld med 293 mill. kr. til 693 mill. kr. Hertil kommer, at et beløb på ca. 60 mill. kr. af Nationalbankens gæld til den internationale valutafond er overført til staten i årets løb, således at statens udenlandske gæld er vokset med dette beløb. (jvf. „Økonomi og Politik", 1950, hefte 1, s. 75). På den anden side er der ydet afdrag på offentlige lån i udlandet til et beløb af ca. 70 mill. kr. Hvad der herefter mangler for at nå op på de 400 mill. kr. må for størsteparten være tilvejebragt ved forøgelse af de selvstændige næringsdrivendes gæld til udlandet eller formindskelse af deres tilgodehavender (ca. 120 mill. kr.).

I de senere måneder har bankernes udenlandske gæld holdt sig forbavsende konstant; fra ult. okt. 1950 til ult. febr. 1951 er der endog sket lille fald på 4 mill. kr. til 695 mill. kr., (nationalbankens gæld faldt fra 704 til 609 mill. kr., medens de private banker ombyttede et tilgodehavende på 5 mill. kr. med en gæld på 86 mill. kr.). Hvad specielt angår gælden til den europæiske betalingsunion (EPU), der pr. 15. jan. var opgjort til 265 mill. kr (hvilket omtrent svarer til den guldfri kvote), så var denne ved udgangen af februar faldet til 202 mill. kr.

I betragtning af, at der i perioden fra udgangen af okt. til udgangen af febr. har været et underskud på handelsbalancen på ca. 390 mill. kr., kan denne relativt gunstige udvikling i valutastillingen ikke skyldes en reel forbedring af betalingsbalancen. Ganske vist er skibsfartsindtægterne i øjeblikket gode (fragtratetallet er siden midten af 1950 steget med ca. 60 %); men dette kan dog næppe betyde mere end 50—100 mill. kr. i forøget valutaindtægt. Sandsynligvis er udviklingen overvejende et resultat af spekulative valutatransaktioner i forbindelse med de revalueringsrygter, som har verseret gennem nogen tid; dels har nogle mennesker muligvis i efteråret, da der taltes om en revaluering af det engelske pund, anbragt beløb i denne valuta, som nu trækkes hjem, fordi pundrevalueringen synes definitivt skrinlagt; dels har danske for-

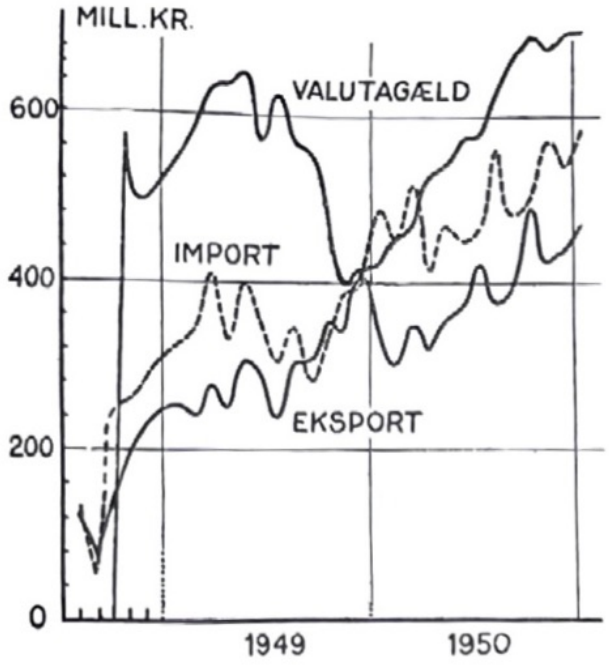

Fig. 2. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstallene for årene 1938 og 1945—48. I 1938 var der et valutatilgodehavende på 88 mill. kr. og i 1945 på 2732 mill. kr., incl. nationalbankens tilgodehavender i Tyskland, der ved udgangen af dette år overførtes til statens reguleringskonto.

retningsfolk med tilgodehavender i udlandet måske i den senere tid trukket disse hjem i hurtigere tempo end normalt af frygt for, at den danske krone — som det har været foreslået — skulle blive gjort til genstand for en isoleret revaluering og omvendt har folk med udenlandsk gæld udskudt betalingen af denne i håb om revaluering. Da nu også denne tanke synes at være opgivet, vil der formodentlig i den nærmeste fremtid ske en forøgelse af presset på valutabeholdningen, når de ophobede gældsposter skal indfries[1].

Produktionsudviklingen.

Medens udviklingen i Danmarks økonomiske samkvem med udlandet, som det vil ses, i 1950 har været til ugunst for landet, må produktionsudviklingen på de fleste områder siges at være gået tilfredsstillende. *Industriproduktionen* er efter en foreløbig opgørelse steget med godt 10 %, hvilket svarer ret nøje til det gennemsnitlige ekspansionstempo i de foregående 3 år. Størst har stigningen været inden for jern- og metalindustrien, der i det hele taget er den industri, der har udviklet sig stærkest i de sidste 15 år, idet index for 1950, med 1935 = 100 ligger på 200, samt inden for tekstilindustrien og næringsmiddelindustrien, der ligeledes har udviklet sig stærkt siden 1935 (index henholdsvis 179 og 174, når 1935 = 100). Blandt de enkelte industrier er det navnlig konserves- og kødvarefabrikkerne samt mælkekondenseringsfabrikkerne, som udviser

[1] I løbet af marts faldt nationalbankens udenlandske nettogæld med 435 mill. kr. til 174 mill. kr. Dette skyldes dog alene, at staten har overtaget gæld, konsolideret i forbindelse med oprettelsen af E.P.U., for 493 mill. kr. netto; reelt er der således tale om en stigning på 58 mill. kr. E.P.U.-gælden var ult. marts opført med 176 mill. kr., pr. 15. april derimod med 271 mill. kr., dels p. gr. af afdragsydelser på £-gælden, dels antagelig p. gr. af spekulation i svensk kroneopskrivning.

stærk stigning sammenlignet med 1935 (index henholdsvis 301 og 366); de ligger også blandt de første med hensyn til fremgang i forhold til 1949. Kun nogle ganske få industrier viser en lille tilbagegang sammenlignet med 1949 (savværker, tagpapfabrikker, kalkværker, garverier). Årsagen til den gennemgående gunstige udvikling må bl. a. søges i bedre råvareforsyninger og i de gode afsætningsvilkår, som de fortsat stigende priser både på hjemmemarkedet og på verdensmarkedet har fremkaldt. Om det høje produktionsniveau kan holde i 1951 må anses for noget usikkert, idet oprustningen har medført stigende knaphed på vigtige råvarer fra slutningen af 1950. I januar var index 167, og i febr. 171, hvilket er noget lavere end det hidtidige maksimum, 177 (okt. og nov. 1950); nedgangen er dog antagelig i hovedsagen af sæsonmæssig karakter, og i forhold til de tilsvarende måneder i 1950 er der tale om en stigning på ca. 8 %.

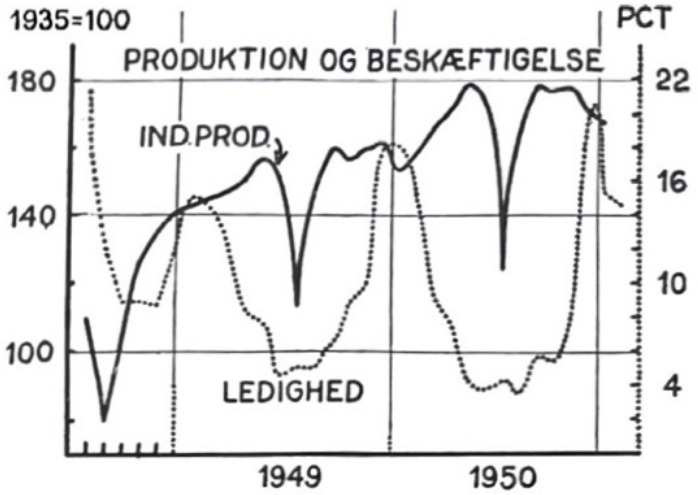

Fig. 3. Ledighedstallene angiver arbejdsløshedsprocenten for forsikrede arbejdere. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstal for årene 1938 og 1945—48.

Også *landbrugsproduktionen* lå væsentlig højere i 1950 end året før, og førkrigsniveauet er overskredet med ca. 15 %. Det er navnlig planteproduktionen, der er gået frem, men også husdyrproduktionen ligger nu gennemgående noget over niveauet for 1935—39. Baggrunden herfor er i første række den usædvanlig gode høst både i 1949 og 1950.

Høstudbyttet har i begge disse år været godt 130 mill. afgrødeenheder, medens 115 mill. regnes for normalt; i 1948 var tallet 117 mill. og i det dårlige høstår 1947 endog kun 98 mill.

Høstudbyttet 1949 og 1950.
(mill. afgrødeenheder)

	1949	1950		1949	1950
Hvede	3.0	3.0	Hø og halm	19.9	17.6
Rug	4.7	3.3	Græs og grønfoder	36.6	36.0
Foderkorn	30.8	29.2	Roetop (frisk)	1.6	1.6
Kartofler	4.0	3.9	Ensileringsafgr.	1.5	2.4
Foderroer og markgulerødder	25.2	26.9	Bælgsæd	0.3	0.3
Sukkerroer til fabrik	4.9	5.9	I alt	132.5	130.1

I jan.—febr. 1950 lå index for den animalske landbrugsproduktion på 115 (1935 = 100) mod 102 året før, hovedsagelig som følge af en kraftig stigning i flæskeproduktionen. Eksporten af bacon og flæsk har i de første tretten uger af 1951 oversteget eksporten i de samme måneder året før med næsten 40 %, eksporten af levende og slagtet hornkvæg har endog ligget forholdsvis endnu højere, medens smør- og osteeksporten er praktisk talt uforandret og ægeksporten ca. 6—7 % lavere end i fjor.

Angående fremtidsudsigterne på disse områder er der grund til at fremhæve, at *svinebestanden* efter at have været stigende gennem et halvt år, gik noget tilbage fra 4. nov. til 3. marts — nemlig fra 3.627.000 til 3.541.000; vigtigst er det dog, at antallet af drægtige søer reduceredes fra 268.000 til 229.000, en nedgang der dog snarest er mindre end i samme periode i 1949. Følgen vil dog uundgåeligt blive yderligere fald i svinebestanden i de kommende måneder, men om der er tale om andet end en rent midlertidig nedgang, kan ikke siges. *Hornkvægbestanden* gik, som den plejer, ned med ca. 75.000 stk. fra juli til dec.; den ligger endnu ca. 10 % lavere end før krigen, for malkekøer dog kun 3—4 % lavere, til trods herfor er mælkeproduktionen som nævnt lidt højere end i 1935—39.

Byggevirksomheden har efter de foreliggende foreløbige opgørelser været noget mindre i 1950 end i 1949, i hvert fald hvad størrelsen af det færdiggjorte areal angår, nemlig knapt 2.1 mod godt 2.2 mill. m² etageareal. Derimod var det påbegyndte byggeri væsentlig større end året før — ca. 3.2 mill. m² mod 2.8 mill. m² etageareal; dette forhold hænger sammen med de i begyndelsen af året gennemførte lempelser i materialerestriktionerne.

Imidlertid har disse senere pånyt måttet skærpes; hertil kommer, at reglerne for ydelse af statslån er blevet skærpet, og de strammere kreditforhold i de senere måneder har gjort bankerne yderst tilbageholdende med hensyn til ydelse af byggelån, ligesom de lave obligationskurser virker hæmmende på byggevirksomheden; man må derfor regne med, at man i 1951 vil blive vidne til en betydelig nedgang i det påbegyndte byggeri. I 1950 fuldførtes 20.000 lejligheder mod 24.000 året før; for 1951 regnes der i øjeblikket kun med 16—17.000, hvilket formentlig er ensbetydende med, at boligmangelen i nogen grad vil blive skærpet.

Beskæftigelsen.

Arbejdsløshedsprocenten for forsikrede arbejdere blev i 1950 i gennemsnit 8.7, hvilket er lidt lavere end i 1949 (9.6 %) og nøjagtigt det samme som i 1948. I den forløbne del af 1951 har der også været en lille nedgang sammenlignet med 1ste kvartal 1950, men en lille stigning i forhold til 1949. Index for *beskæftigelsen* i industrien lå i 1950 7—8 % højere end i 1949. Omstående oversigt viser, hvorledes de arbejdsløshedsforsikrede arbejdere og funktionærer i 1948—50 har fordelt sig mellem beskæftigelse og forskellige former for fravær fra arbejdet.

	Arbejdsløse	Fravær p. gr. af sygdom, ferie, militærtjeneste, konflikt, m.v.	Beskæftigede	I alt forsikrede
1948 gnstl.	50.000	40.000	512.000	602.000
1949 —	59.000	46.000	509.000	614.000
1950 —	55.000	45.000	533.000	633.000

Ser man på de *enkelte hovederhverv,* finder man størst ledighed i jordarbejde og bygningsindustri samt i landbrug, der også udviser de største sæsonmæssige udsving, lavest ligger jern- og metalindustrien, jfv. iøvrigt nedenstående tabel.

Arbejdsløshedsprocent i hovederhvervsgrupper.

	1950			1949
	gnstl.	højest	lavest	gnstl.
Jordarb. og bygningsind.	15.2	40.8 (jan.)	4.6 (maj & aug.)	15.9
Jern- og metalind.	3.8	7.0 (dec.)	1.9 (aug.)	5.0
Anden industri	6.6	18.9 (dec.)	3.0 (juni & aug.)	7.5
Handel	4.6	6.2 (jan.)	3.0 (juli—aug.)	4.8
Landtransport	12.4	—	—	14.6
Søtransport	19.4	—	—	17.4
Landbrug	14.7	39.3 (dec.)	2.8 (maj	16.6

Langt den største del af ledigheden falder på arbejdsmændene — 34.600 ledige i gnst. for hele året af i alt 54.800, men nedgangen i antallet af ledige i forhold til 1949 — godt 4000 — er også i overvejende grad kommet denne gruppe til gode, dens ledighedsprocent ligger dog stadig væsentligt over gennemsnittet, idet den for 1950 var 14.4 % (mod 16.1 % i 1949). Andre grupper med stor ledighed er — ligesom tidligere — musikere (24.7 %), tjenere (15.7 %), søfyrbødere (19.9 %), sømænd (20.5 %), gartneriarbejdere (13.6 %), malersvende (13.1 %).

I ledighedens *lokale fordeling* er der ikke sket nævneværdige forskydninger siden 1949, den største ledighed findes stadig i de jydske — særlig de nordjydske — landkommuner, samt i Aalborg, Randers, Esbjerg og andre nord- og vestjydske byer.

Prisudviklingen.

Siden devalueringen i sept. 1949 har *engrospristallet* været fortsat stigende, bortset fra en kortvarig nedgang i juni 1950, da de direkte virkninger af devalueringen var ved at ebbe ud. Men Koreakrigen og oprustningsbestræbelserne satte pâny fart i opgangen. I marts 1951 blev index 361 mod 255 i aug. 1949 og 283 i juni 1950, en stigning på ialt 42 %, hvoraf 11 % fra devalueringen til krigsudbruddet. Som omstående oversigt viser, omfatter stigningen næsten alle hovedvaregrupper, men den er ret uensartet både med hensyn til omfanget og med hensyn til det tidspunkt, på hvilket den er indtrådt, årsagen hertil må

dels søges i de enkelte varegruppers forskellige betydning for oprustningen, dels i deres forskellige følsomhed over for devalueringen.

	Juni 1950 (aug. 1949 = 100)	Marts 1951 (aug. 1949 = 100)	Marts 1951 (juni 1950 = 100)
Vegetabilske levnedsmidler	115	155	135
Animalske levnedsmidler	115	123	107
Foderstoffer	127	154	122
Gødningsstoffer	110	106	96
Brændsel og mineralske olier	103	133	129
Jern, metaller og varer deraf	102	129	126
Bygningsmaterialer (undt. træ)	98	106	108
Træ og papir	111	168	151
Tekstil og konfektion	113	162	143
Huder, læder, skotøj	101	110	110
Kemisk-tekniske varer	100	122	122

Også specielle pristal som *byggeomkostningeindex* og *fragtratetallet* udviser en kraftig stigning navnlig i de senere måneder.

Detailpristallet for jan. 1951 nåede op på 346 (1914 = 100) en stigning på 10 % i løbet af 1950 og 23 points (7 %) mere end det foregående lønregulerende pristal for juli 1950. Stigningen omfatter næsten alle varegrupper,

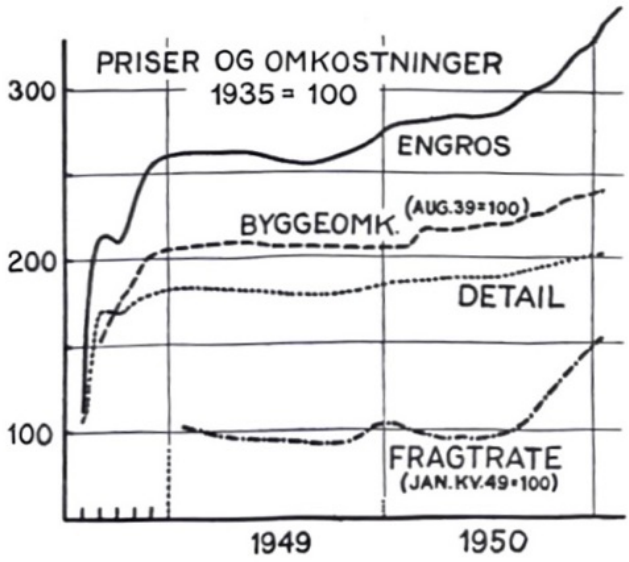

Fig. 4. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstallene for årene 1938 samt 1945—48.

og den genspejler dels engrosprisernes stigning, dels de i nov. 1950 vedtagne forhøjelser af en række forbrugsafgifter. Både arbejdere og tjenestemænd har som følge heraf fået fire portioners reguleringstillæg, henholdsvis fra 1. marts og 1. april; dette er ensbetydende med en indkomstforøgelse for lønmodtagerne svarende til ca. 400 mill. kr. pr. år, og den vil antagelig medføre nye prisstigstigninger, som atter vil give anledning til yderligere lønforhøjelser.

Pengeforholdene.

I nedenstående tabel er vist de vigtigste forskydninger i likviditeten i løbet af 1950 mellem de mest betydningsfulde sektorer inden for det økonomiske kredsløb. Tallene må dog tages med et vist forbehold, idet en del af dem beror på et ret groft skøn på grundlag af foreløbige opgørelser. Som man ser, er der sket en kraftig pengeopsugning i forbindelse med finansieringen af underskuddet på betalingsbalancens løbende poster (755 mill. kr.). Hertil kommer virkningen af overskuddet på statsregnskabets løbende poster m. v. (260 mill. kr.); endvidere synes den private sektor uden for pengeinstitutterne at have forøget sine beholdninger af værdipapirer med ca. 100 mill. kr. Til gengæld har staten forøget sine udlån — navnlig til byggeriet — med omkring ved 350 mill. kr., og kredit- og hypotekforeningerne har udlånt godt 300 mill. kr. Iøvrigt er finansieringen for de private foretagenders og husholdningers vedkommende sket ved en stærk udvidelse af låntagningen i banker og sparekasser, en forøgelse, der overstiger indlånstilvæksten med ca. 440 mill. kr.

Likviditetsforskydninger i 1950.

	Indbetalinger til (+) og udbetalinger fra (÷)					
	Nationalbanken	Staten	Private banker	Sparekasser	Kr.- og hyp.-foreninger	Andre[1]
Nedgang i statens gæld til nationalbanken	+140	÷140	—	—	—	—
Indfrielser af ældre statslån	—	÷490	—	—	—	—
Optagelse af nye statslån	—	+250	—	—	—	—
Nettotilgang af kr.- og hyp.-for.obl.	—	—	—	—	+291	—
Nedgang (+) el. opgang (÷) i beholdn. af værdipapirer	÷18	—	÷49	+122	—	÷106
Statens udlån	—	÷350	—	—	—	+350
Statsfinanserne iøvrigt	—	+260	—	—	—	÷260
Nettovalutasalg	+272	+462	+21	—	—	÷755
Forøg. af indlån fra private	—	—	+179	+99	—	÷278
Forøg. af udlån til private	—	—	÷370	÷350	—	+720
Lån i kr.- og hyp.for.	—	—	—	—	÷309	+309
Ændringer i sparekassernes indskud og lån hos private banker	—	—	÷79	+79	—	—
Andre transaktioner	÷10	—	+35	+50	+18	÷93
Ialt	+384	÷8	÷263	0	0	÷113
Heraf sedler	÷68[2]	—	+67	—	—	+1
„ anfordringstilgodehavender i nationalbanken	+452	—	÷338	—	—	÷114
„ 6-mdr.s skatkammerbeviser	—	÷8	+8	—	—	—

[1] private foretagender og husholdninger, kommuner m. v.

[2] excl. seddelomløbet på Færøerne, som i 1950 er optaget på nationalbankens balance med et beløb af 14 mill. kr.

For sparekassernes vedkommende overstiger udlånsforøgelsen stigningen i indlån med ca. 250 mill. kr.; denne difference er dækket dels ved salg af obligationer, dels ved nedbringelse af indskud på postgiro og banker og ved optagelse af større lån i disse. I alt er der tale om et beløb på ca. 80 mill. kr., som bankerne har stillet til rådighed for sparekasserne.

Da bankerne endvidere selv har haft en stigning i deres udlån på ca. 190 mill. kr. mere end indlånsstigningen, ligesom de har købt værdipapirer for 50 mill. kr., er der sket en anspændelse af deres likviditetssituation, som kun i ringe udstrækning har kunnet opvejes af valutasalg m. v. Som følge heraf er deres kassebeholdning gået ned med ca. 260 mill. kr.

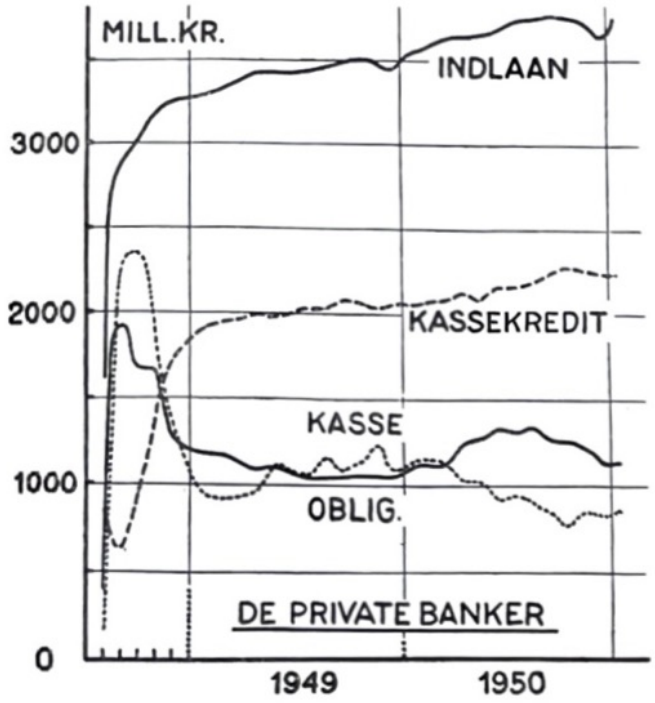

Fig. 5. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstal for årene 1938 og 1945—48.

Det må iøvrigt bemærkes, at stigningen i bankernes beholdninger af værdipapirer udelukkende er foregået i årets første 8 måneder; fra udgangen af august til udgangen af december er der tværtimod sket en nedgang på 185 mill. kr. Også sparekassernes obligationssalg er overvejende sket i sidste halvdel af 1950.

Den stærke reduktion i bankernes kassebeholdning i forbindelse med den omstændighed, at obligationskurserne i øjeblikket ligger lavt, hvorfor realisation vil medføre betydelige kurstab, er antagelig årsagerne til at bankerne — så vidt det kan skønnes — i de senere måneder har været ret tilbageholdende med hensyn til ydelse af nye lån, et forhold, der viser sig ved, at den samlede udlånsmasse siden okt. 1950 har været på det nærmeste konstant. Stramningen synes ikke i større udstrækning at have givet sig udslag i højere rentesatser, hvorimod en skærpelse af de øvrige kreditbetingelser antagelig har fundet sted.

Hvad staten og nationalbanken angår, kan det nævnes, at statens reguleringskonto er reduceret fra 4761 mill. kr. ult. 1949 til 3991 mill. kr. ult. 1950,

hovedsagelig som følge af overførsel af et beløb på godt 600 mill. kr. af Marshallhjælpens „counter part"-midler fra finansministeriets ekstraordinære konto (jvf. „Økonomi og Politik" 1950, hefte 2, s. 191). Denne konto — der står til kredit for finansministeriet — er da også reduceret fra 1853 til 1285 mill. kr., medens gælden på finansministeriets ordinære konto er forhøjet fra 73 til 202 mill. kr. Nettoresultatet af alle disse og en række andre forskydninger på statens øvrige konti hos nationalbanken er blevet en nedgang i statens gæld på 140 mill. kr.

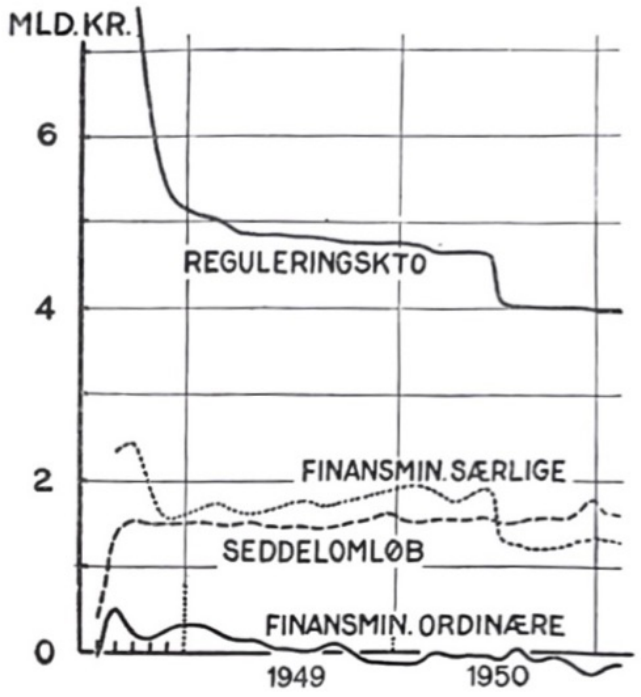

Fig. 6. Seddelomløbet og statens konti i nationalbanken. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstal for årene 1938 og 1945—48.

Staten optog i 1950 lån til et beløb af 250 mill. kr., hvoraf ca. 50 mill. kr. anvendtes til indfrielse af nogle ældre lån; desuden er der indfriet statsgældsbeviser, 5- og 10-årige statsobligationer og statsspareobligationer for i alt 390 mill. kr. og andre papirer for ca. 50 mill. kr. Nettovirkningen heraf er en udpumpning på ca. 240 mill. kr., hvortil kommer udvidelsen af statens udlånsvirksomhed med 350 mill. kr. Til gengæld kan man som nævnt regne med, at der via driftsregnskabet er sket en opsugning på omkring ved 260 mill. kr.

Iøvrigt har staten solgt valuta for ca. 460 mill. kr. (hovedsagelig Marshalldollars) og nationalbanken for ca. 270 mill. kr. netto. På nationalbankbalancens passivside er der sket en stigning i seddelmængden på 68 mill. kr., medens foliokontoen til gengæld er reduceret med ca. 421 mill. kr. Differencen mellem disse to størrelser modsvarer i alt væsentligt bankens valutasalg + nedgangen i statens gæld til banken.

Kreditstramningen har siden midten af 1950 givet sig udslag i et stadigt fald i *obligationskurserne*; medens index med 1935 som 100 i foråret 1950 lå på 104, var det i dec. 1950 95; i marts 1951 nåede det ned på 93, og tendensen

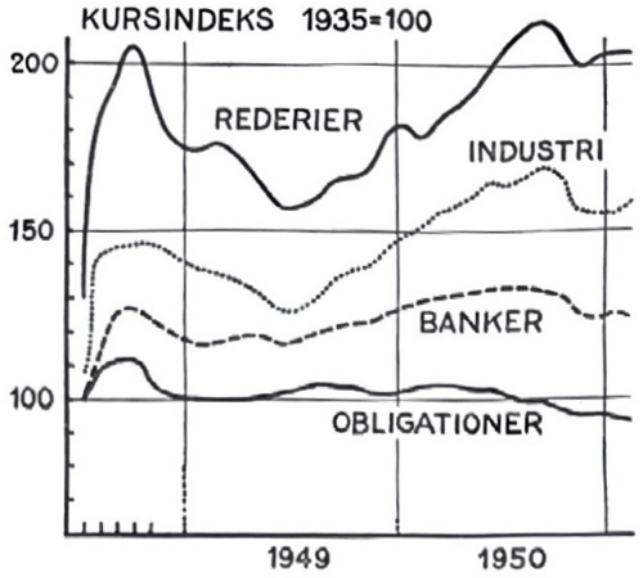

Fig. 7. Figurens yderste venstre del viser gennemsnitstal for årene 1935 og 1945—48.

var i første del af april svagt nedadgående. I midten af april 1950 lå de åbne 4½ %-serier i kreditforeningerne omkring kurs 100, svarende til en effektiv rente på netop 4½ %. Et år senere lå de omkring 87, hvilket giver en effektiv rente på ca. 5.3 %, og de nye 5 %-serier gav endog 5.4 % i effektiv rente.

Aktiekurserne har efter en stigning indtil sept. 1950 pany været faldende, men synes nu atter at være nogenlunde stabile.

Martsforliget om den økonomiske politik.

Som det vil være fremgået af det foregående, er øjeblikkets to hovedproblemer for den økonomiske politik underskuddet på betalingsbalancens løbende poster og den fortsatte inflatoriske udvikling. Betalingsbalanceunderskuddet er udtryk for, at den danske nationalindkomst ikke er tilstrækkelig til at dække det indenlandske forbrug og den indenlandske investering. Hvis ligevægt skal tilvejebringes, må der derfor ske en nedskæring enten af forbruget eller af investeringerne eller evt. af begge dele. Så længe priserne både på verdensmarkedet og i indlandet stadig stiger — og ventes at ville fortsætte hermed, er det imidlertid vanskeligt at gennemføre en sådan nedskæring; de næringsdrivende vil søge at gennemføre udvidelser, købe nye maskiner, øge deres lagre o. s. v., medens dette endnu kan ske til forholdsvis lave omkostninger; og forbrugerne vil — i det omfang, de har midler dertil — forcere deres indkøb af varer, der kan holde sig gennem længere tid, så længe de venter fortsat prisstigning; det heraf følgende øgede aftræk fra de næringsdrivendes lagre vil yderligere forstærke disses interesse i at købe ind nu. Inflationen gør altså ad denne vej betalingsbalancevanskelighederne endnu større.

På den anden side må det fremhæves, at netop højere priser er en vej til at begrænse forbruget; men forudsætningen herfor må være, at der ikke sker en tilsvarende stigning i befolkningens disponible pengeindkomster.

I erkendelse af, at de foranstaltninger, der blev gennemført i nov. 1950, ikke er tilstrækkelige til at løse de nævnte problemer, indledtes i begyndelsen af febr. på regeringens initiativ nye uformelle forhandlinger mellem regeringspartierne, socialdemokratiet, det radikale venstre og retsforbundet. Regeringens forslag gik i hovedtræk ud på, at lønmodtagerne skulle give afkald på 1½ af de 4 portioner dyrtidstillæg, som januar-pristallet berettigede dem til; dette ville svare til en formindskelse af lønstigningen med ca. 150 mill. kr.; endvidere skulle der indføres et års lønstop. Til gengæld var det tanken at foretage prisnedsættelser svarende til 6 points i pristallet eller een portion dyrtidstillæg; netto ville lønmodtagerne altså komme til at lide et reelt indkomsttab på ca. 50 mill. kr. Prisnedsættelserne skulle dels omfatte landbrugsvarer til et beløb af ca. 150 mill. kr., dels gennemføres ved avancebegrænsninger svarende til 100 mill. kr., dels endelig ved afgifter på skibsfarten for 50 mill. kr., der skulle benyttes til at yde tilskud til priserne på kul, koks, margarineråstoffer m. v.

Imidlertid kunne hverken socialdemokrater eller radikale gå med til direkte indgreb over for pristalsreguleringen af lønningerne. Begge partier fremsatte derfor deres egne forslag; de radikales forslag adskilte sig navnlig fra regeringens ved at tanken om nedsættelse af lønreguleringen på basis af januarpristallet var opgivet; i stedet skulle evt. løntillæg på grundlag af junipristallet ikke komme til udbetaling, men opsamles for de pågældende som bunden opsparing; administrationen tænktes ordnet som for feriemærkernes vedkommende; endvidere indeholdt den radikale skitse forslag om udvidelse af den indenlandske brændselsproduktion og evt. andre hjemlige råvarer til erstatning for importerede varer, samt om rationeringer og andre direkte indgreb med det formål at nedskære importen, især af luksusvarer.

Socialdemokraterne foreslog ligeledes direkte indgreb i form af en nedskæring af importen af de varer, som i øjeblikket er på bunden liste, ligesom man også ønskede overvejelser om rationeringer — både af valutamæssige og fordelingsmæssige grunde — og fremme af den indenlandske brændselsproduktion. I alt skulle der herved spares 3—400 mill. kr. i fremmed valuta. Endvidere stilledes der forslag om en kornskyld og om en eksportafgift af levende kreaturer svarende til landbrugets merfortjeneste ved eksport af huder. Maksimalpriser skulle fastsættes på en række varer, for hvilke avancerne har været særlig stærkt stigende (kød, flæsk, visse tekstilvarer), og prisloven skærpes ved genindførelse af en egentlig kalkulationsregel for varer, der ikke omfattes af maksimalprisbestemmelser; endvidere skulle kun halvdelen af lønstigningen pr. 1. marts kunne indregnes i priserne. Endelig omfattede forslaget gennemførelse af en almindelig omsætningsafgift, der ikke skulle indregnes i detailpristallet, og som skulle indbringe 3—400 mill. kr., svarende til det valutabeløb, der spares ved de direkte indgreb. Visse daglige forbrugsvarer var det dog tanken at holde uden for afgiften, og særlig vanskeligt stillede (familier med mange børn, arbejdsløse og rentemodtagere) skulle have kompensation gennem en tilskudsordning. Provenuet af afgiften foreslog man anvendt til fremme af boligbyggeriet.

Trods meget langvarige forhandlinger lykkedes det ikke at samarbejde de tre grupper af forslag til et hele, som alle parter kunne enes om, og den 28. febr. brød forhandlingerne sammen.

I de første dage herefter fik man nærmest det indtryk, at regeringen foreløbig ville indskrænke sig til at søge vanskelighederne bekæmpet ved hjælp af de administrative midler, som står til dens rådighed, det vil formentlig i første række sige stramning af kreditpolitikken, idet importbegrænsning og rationering under hensyn til regeringens liberalistiske sammensætning næppe kunne tænkes bragt i anvendelse. Få dage senere meddeltes det imidlertid, at regeringen i folketinget ville fremsætte et nyt kompleks af kriseforslag.

Dette skete den 14. og 15. marts. Også i de nye forslag var et af hovedpunkterne indgreb i pristalsreguleringen af arbejder- og tjenestemandslønninger, nu således at de første 12 points, hvormed detailpristallet stiger ud over niveauet for jan. 1951, ikke skulle tages i betragtning. Hertil føjede sig forslag om nye omsætningsafgifter på skotøj, fajance, porcellæn, glas m. v., indførelse af en 40 % afgift på tipning, forhøjelse af omsætningsafgifterne på øl og spiritus, forhøjelse af jernbane- og posttakster samt ophævelse af tilskuddet til sukkerprisen. Endvidere omfattede planen lignende bestemmelser som den oprindelige om gennemførelse af en kornlov med nedsættelse af kornpriserne som følge, samt fastlæggelse af priserne for smør og flæsk; endelig indgik også forslag om avancebegrænsninger og bidrag fra skibsfartserhvervet til bremsning af prisstigningerne i det nye kompleks.

Denne gang lykkedes det at opnå enighed mellem de fire gamle partier, selv om regeringens forslag i mange henseender undergik væsentlige ændringer, ja, endog helt erstattedes med andre forslag. Således bortfaldt de direkte indgreb over for lønreguleringen. Hovedpunktet i forliget blev i stedet en *ny bunden opsparing* for hele befolkningen, der skal indbringe 200 mill. kr. og som går væsentlig længere ned i indtægtsskalaen end den i nov. 1950 vedtagne, nemlig for forsørgere til 6000 kr., 5500 kr. og 5000 kr. henholdsvis i hovedstaden, provinsbyerne og landkommunerne og for ikke-forsørgere til 5000 kr., 4500 kr. og 3500 kr. Af disse indtægter skal betales 100 kr. og af overskydende beløb yderligere 5 %, hvortil kommer en vis progression for de højeste indtægter. Når man går så langt ned, kan der utvivlsomt regnes med en væsentlig større virkning på forbruget end den, der bliver følgen af den tilsvarende lov fra november. Indbetalingen skal finde sted til efteråret, og den skal ske til banker og sparekasser; men i modsætning til hvad der gjaldt om den tidligere bundne opsparing, skal beløbene viderebetales til nationalbanken, hvor de skal anbringes på spærret konto. Som følge heraf bliver antagelig også virkningen på likviditeten væsentlig stærkere end for den gamle lovs vedkommende. Da den bundne opsparing ikke regnes for skat, får den ingen virkning på pristallet og giver følgelig ikke anledning til større lønudbetalinger. Den største ulempe ved forslaget — set ud fra hensynet til nødvendigheden af en forbrugsbegrænsning — er, at den først kommer til at virke om et halvt år.

Yderligere enedes man om *forhøjelse af afgiften på øl, vin og spiritus* (forventet provenu 40 mill. kr.), indførelse af en *afgift af tipning* (15 mill. kr.) og *takstforhøjelser* for jernbaner, post og telegraf (35 mill. kr.); provenuet af afgiftsforhøjelserne skal indgå på statens reguleringskonto i nationalbanken. Desuden ophæves den hidtil gældende *hudeordning,* hvorved hudepriserne vil undergå en væsentlig stigning; denne reduceres dog dels ved et direkte stats-

tilskud, dels ved en afgift af alle slagtede og eksporterede kreaturer; tilbage bliver imidlertid en forhøjelse svarende til 6—7 kr. pr. par sko; til gengæld skulle kødpriserne kunne nedbringes med ca. 50 øre pr. kg. *Sukkerprisen* forhøjes med ca. 20 øre pr. kg., hvorved staten sparer omtrent 20 mill. kr. i tilskud. Priserne på *smør, mælk og flæsk* stabiliseres på det gældende niveau, og den foreslåede *kornordning* gennemføres. *Importen begrænses* ved direkte indgreb for varer på bunden liste, svarende til et beløb på ca. 200 mill. kr. Endelig gennemføres *avancebegrænsning* og *skærpet priskontrol* samt *nedsættelser af fragterne* for varer til hjemlandet.

Den formelle gennemførelse af disse ordninger nåedes dog kun i begrænset omfang før påske. Afgiftsforhøjelserne for stærke drikke og tipsafgiften blev vedtaget, og endvidere udstedte handelsministeren med hjemmel i den gældende prislov bestemmelser om avancestop for en lang række varer. De øvrige punkter i forliget kan først ventes gennemført i løbet af april.

15.4.1951.

POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1950

1. Den nye forfatning for Vest-Berlin, hvorved byen bliver et „land" i den vesttyske republik, træder i kraft.
2. Chefen for den amerikanske E. C.A. mission i Grækenland meddeler den græske regering, at hjælpen til Grækenland vil blive yderligere reduceret, hvis ikke de nødvendige finansielle og administrative reformer bliver gennemført.
3. Den østrigske regering afviser det kommunistiske ultimatum med trusel om generalstrejke og meddeler de tre vestmagters repræsentanter, at russiske officerer hindrer det østrigske politi i at gribe ind overfor strejkende og demonstranter.

   I Brasilien afholdes under uroligheder præsidentvalg.

   Det amerikanske udenrigsministerium fralægger sig ansvaret for en militærkommission, som general Mac Arthur har sendt til Formosa.
4. Den britiske Commenwealth conference i London afsluttes. Der er vedtaget et udkast til bestemmelser for rådet om teknisk samarbejde, som skal oprettes i Colombo. Deltagerlandene vil yde £ 8 millioner i 3 år, begyndende 1/7 1951, til økonomisk udvikling i syd og sydøst-Asien.

   Det amerikanske udenrigsministerium offentliggør en noteudveksling med Tyrkiet, hvorved dette land modtager opfordringen til at „forbinde sig med" NATOs forsvarsplaner i Middelhavet.
5. Den kommunistisk ledede strejke i Wien afblæses.
6. Under F.N. troppernes offensiv i Korea passerer de første sydkoreanske patruljer den 38te breddegrad.
7. I den kinesiske provins Sinkiang oprettes to kinesisk-russiske selskaber med det formål at overtage udvindingen af olie og metaller.

   Den såkaldte Acheson-sikkerhedsplan, der støttes af U.S.A., England, Frankrig, Canada, Tyrkiet, Filippinerne og Uruguay, offentliggøres. Den går ud på, at 7 medlemmer af Sikkerhedsrådet altid kan 1) indkalde Plenarforsamlingen til ekstraordinært møde med det formål at nedsætte en iagttagerkommission i ethvert truet område, og 2) opfordre alle medlemsstater til at opstille styrker, der kan anvendes af F.N. Formålet med planen er at kunne omgå vetoretten i Sikkerhedsrådet i tilfælde af en krise.

   Tyrkiet vælges til ikke-permanent medlem af F.N.s Sikkerhedsråd.

   F.N.s plenarforsamling vedtager 8-magts forslagene, der bemyndiger F.N. tropperne til at gå over den 38te breddegrad.
9. Dr. Heinemann, indenrigsministeren i regeringen Adenauer, demissionerer p. gr. af uenighed med det øvrige ministerium om Vesttysklands oprustning; afløses af den kristelig demokratiske Dr. Robert Lehr.
10. Kina afslutter en handelstraktat med Østtyskland, der skal levere industrielle færdigvarer mod råstoffer.
11. Peking radio angriber F.N.s beslutning om at overskride 38te breddegrad i Korea og erklærer med en udenrigsministeriel embedsmand som kilde, at Kina

„ikke kan forholde sig passiv i en alvorlig situation, skabt ved U.S.A.s og dets forbundsfællers invasion i Korea".

Den republikanske rådgiver i det amerikanske State Department, John Foster Dulles, afholder konferencer i New York med medlemmer af kommissionen for det fjerne Østen om en fredstraktat med Japan.

12. Det italienske parlament vedtager en lov om jordreform, hvorved 1.750.000 acres i Syditalien skal udstykkes til bønder med for lidt jord.

Den hollandske forsvarsminister Dr. Schokking demissionerer.

F.N.s midlertidige Koreakommission vedtager at henstille til F.N. kommandoen i Korea, at Syngman Rhes regeringsmyndighed begrænses til Sydkorea.

13. Den ungarske vicekrigsminister general Nogradi oplyser i en tale, at hæren er blevet renset for „fjendtlige og imperialistiske officerer".

Franske tropper rømmer grænseposten Thatke i det nordlige Vietnam som følge af angreb fra Viet Minh tropper.

14. Said Pasha el Mufti danner regering i Jordan.

15. Ved valgene i Østtyskland (undtagen Berlin) afgiver 99.44 % af vælgerne deres stemmer, og heraf afgives 99.58 % for den nationale front.

Præsident Truman mødes på øen Wake med general MacArthur for at diskutere Korea, Japan og i almindelighed U.S.A.s politik i Stillehavet.

16. En indonesisk-amerikansk økonomisk overenskomst underskrives. Den sikrer Indonesien amerikansk økonomisk og teknisk assistance indenfor offentlig sundhed, landbrug, fiskeri, industri og undervisning.

17. De ægyptiske oppositionspartier udsteder en deklaration til kong Farouk, hvori anføres, at landet befinder sig i en kritisk periode på grund af vanstyre og korruption. En revolution truer, hvis ikke kongen selv skaber orden og genopretter forfatningsmæssige tilstande.

En lov om selvstyre for Ålandsøerne trækkes tilbage i den finske rigsdag, efter at den russiske ambassadør har overrakt regeringen et memorandum om sagen.

18. Den franske finansminister Petsches og forsvarsminister Mochs besøg i Washington resulterer i, at U.S.A. lover Frankrig militære forsyninger til et beløb på 2675 millioner dollars.

F.N. tropper erobrer den nordkoreanske hovedstad Pyongyang.

19. Det australske parlament vedtager Loven om opløsning af det kommunistiske parti.

Den engelske finansminister Sir Stafford Cripps demissionerer af helbredsgrunde og efterfølges af Hugh Gaitskell.

Det første større plan på grundlag af „point four" lovgivningen afsluttes mellem U.S.A. og Persien. U.S.A. yder 500.000 dollars i det første år til opbjælpning af levestandarden i landbrugsområderne.

20. Den vesttyske Kansler Adenauer tilslutter sig i en tale tanken om en europæisk hær, men afviser en særlig tysk hær.

21. Cominformlandenes udenrigsministre afholder et 2-dages møde i Prag om det tyske spørgsmål og vedtager en resolution, der forlanger en erklæring fra de 4 stormagter om, at de ikke vil remilitarisere Tyskland; at de vil fjerne alle hindringer for en tysk fredsøkonomi og hindre en genopbygning af Tysklands krigspotentiel; at de øjeblikkelig vil afslutte en tysk fredstraktat og gennemføre Tysklands enhed; at de vil danne et forfatningsgivende råd for hele Tyskland med ligelig repræsentation for Øst og Vest.

22. Den østtyske præsident Pieck og ministerpræsident Otto Grotewohl mødes med ca. 1000 vesttyske politiske førere (kommunister, socialdemokrater og kristne demokrater) for at diskutere Tysklands samling og opposition mod de engelsk-

amerikanske planer om remilitarisering af Vesttyskland.

23. General MacArthur indsætter en civil administration af nordkoreanere i de erobrede dele af Nordkorea.

24. Kinesiske tropper indleder et militært angreb på Tibet.

Føreren for det socialdemokratiske parti i Vesttyskland Dr. Schumacher afviser enhver form for tysk oprustning.

25. Den franske Nationalforsamling støtter regeringen Plevens plan om en europæisk hær med 349 stemmer mod 235 og dens opposition mod tysk oprustning med 402 stemmer mod 168.

26. John Foster Dulles fører indledende forhandlinger med den russiske F.N. repræsentant Malik om en fredstraktat med Japan.

Den indiske regering protesterer overfor Pekingregeringen i anledning af den kinesiske invasion i Tibet.

F.N. tropper erobrer Chosan, 3 miles fra Manchuriets grænse.

27. O.E.E.C.s råd i Paris vedtager, at medlemslandene fra 1/2 1951 skal øge deres „frie" handel fra 60 % til 75 %.

Den franske nationalforsamling vedtager at udvide den militære tjenestetid til 18 måneder.

28. I en tale i Milano tilslutter den italienske udenrigsminister grev Sforza sig den franske plan om en europæisk hær.

29. Den polske zloty revalueres, således at dens værdi bringes i overensstemmelse med den russiske rubel. 100 gamle zlotys omveksles med 1 ny zloty, mens indskud i banker og andre opsparinger omveksles i forholdet 100 til 3.

Kong Gustaf V af Sverige dør og efterfølges af kong Gustaf VI.

30. I Pekings radio udtales, at „det kinesiske folk er nødsaget til at hjælpe det koreanske folk".

Pekingregeringen afviser den indiske regerings protestnote og henviser til, at Tibet er et indre kinesisk spørgsmål.

De første rapporter om kinesiske troppers indgriben på nordkoreansk side i Koreakrigen.

Ben Gurion danner koalitionsregering i Israel.

November 1950

1. F.N.s plenarforsamling vedtager til trods for Sovjetunionens modstand at forlænge Trygve Lies periode som generalsekretær med 3 år.

I Washington forsøger 2 puertoricans et attentat på præsident Truman.

2. I et memorandum til den franske regering udtaler sultanen af Marokko, at en revision af overenskomsten fra 1912 er det væsentligste problem mellem Frankrig og Marokko.

F.N. tropperne i Nordkorea indleder et tilbagetog på grund af voksende kinesisk intervention.

3. Europarådets udenrigsministerkomite mødes i Rom og vedtager at undgå diskussion af den konsultative forsamlings vedtagelse om dannelse af en europæisk hær, samt at bifalde konventionen om menneskerettigheder.

F.N.s plenarforsamling vedtager Achesonplanen, og Ruslands krav om gennemførelse af chartrets militære bestemmelser samt opfordringen til 5-magts forhandlinger om den politiske spænding i verden.

I en note til Frankrig, England og De forenede Stater opfordrer Sovjetunionen til en 4-magts konference om det tyske spørgsmål på grundlag af Prager-resolutionen.

4. I Teheran underskrives en russisk-persisk handelsoverenskomst.

Med 38 stemmer mod 10, mens 12 undlader at stemme, vedtager F.N.s plenarforsamling at ophæve den diplomatiske boycot af Spanien.

5. General MacArthur konstaterer i et ofofficielt kommunique, at kinesiske tropper kæmper i Nordkorea.
6. Kongen af Nepal søger tilflugt i Indien og kronprinsens anden søn proklameres som konge.
7. Ved Kongresvalgene i U.S.A. bliver resultatet:
   Repræsentanternes Hus:
   Demokraterne 234 mandater (før 258).
   Republikanerne 199 mandater (før 169).
   Senatet:
   Demokraterne 49 mandater (før 53).
   Republikanerne 47 mandater (før 42).
8. F.N.s Sikkerhedsråd vedtager at opfordre Pekingregeringen til at deltage i Rådets diskussion af general MacArthurs rapport om kinesisk intervention i Koreakrigen.
9. Den belgiske udenrigsminister van Zeeland meddeler, at Beneluxlandene har besluttet at genoptage fredstids forhold med den vesttyske republik.
10. I et møde i det østrigske kontrolråd anklager vestmagternes repræsentanter den russiske repræsentant, general Sviridov for at have blandet sig i Østrigs politiforhold. Sviridov hævder at have gjort det i de demokratiske elementers interesse.
11. Jugoslavien afbryder den diplomatiske forbindelse med Albanien.

    Den kinesiske udenrigsminister Chou En-lai modtager F.N.s Sikkerhedsråds opfordring til at deltage i forhandlingerne om Formosa, men afviser deltagelse i diskussionen af MacArthurs rapport.
14. Efter længere tids arrestationer i Slovakiet arresteres sekretæren i det slovakiske kommunistiske parti Otto Sling.
15. Den amerikanske udenrigsminister Acheson udtaler, at hverken U.S.A. eller F.N. har planer mod Manchuriet, og at kinesiske interesser i grænseområdet vil blive iagttaget.

    Den franske nationalforsamling støtter et forslag om forøgelse af Europarådets myndighed med 353 stemmer mod 184. Den tidligere konsejlspræsident Reynaud erklærer, at årsagen til krisen i rådet er Englands uvilje mod at opgive noget af sin suverænitet.
16. Ved åbningen af det ægyptiske parlament udtales i trontalen, at forholdet til England i fremtiden må bygge på en fuldstændig engelsk rømning af Nildalen og dennes forening under den ægyptiske krone.

    Verdensfredskongressen, der oprindelig var planlagt til at mødes i Sheffield, men flyttedes til Warszawa, åbnes.
17. F.N.s plenarforsamling vedtager forslaget om oprettelse af staten Libyen i slutningen af 1951.
18. Den kinesiske regering protesterer til F.N. mod amerikanske flyvemaskiners overflyvning af kinesisk område og opfordrer Sikkerhedsrådet til at træffe foranstaltninger for at hindre udvidelse af konflikten og få U.S.A.s tropper trukket tilbage fra Korea.
20. Udenrigsminister Bevin udtaler i Underhuset, at England i forholdet til Ægypten vil holde sig til traktaten fra 1936, indtil den ændres ved fælles overenskomst.

    Ved valgene i landene Hessen og Württemberg-Baden i den vesttyske republik vinder socialdemokraterne 9 mens de kristelige demokrater taber 16 mandater i Hessen. I Württemberg-Baden vinder socialdemokraterne 3 og de kristelige demokrater taber 8 mandater. Socialdemokraternes fremgang formodes at skyldes deres modstand mod oprustningen.
22. I det engelske underhus meddeles, at afskibningen af tanks til Ægypten vil blive indstillet.
23. Europarådets konsultative forsamling vedtager en resolution, hvori den går ind for gennemførelsen af Schumanplanen samt gennemførelse af lignende planer i kulturelle, sociale og økonomiske samt forsvarsmæssige spørgsmål.

    Den franske nationalforsamling billiger med 337 stemmer mod 187 regeringen Plevens Indo-Kina politik, der

går ud på følgende: 1) styrkelse af de franske styrker, så de kan modstå angreb; 2) forberedelse sammen med U.S.A. og England af planer til imødegåelse af et kinesisk angreb; 3) at overbevise Vietnam om, at Frankrig accepterer dets selvstændighed uden forbehold.

24. Den amerikanske regering offenliggør indholdet af det memorandum om en japansk fredstraktat, som U.S.A. 26/10 havde overrakt den russiske regering og det questionnaire, som denne havde tilstillet U.S.A. 20/11. De to dokumenter viser fundamentale forskelle i de to regeringers opfattelse.

Europarådets konsultative forsamling vedtager med 83 stemmer mod 7, mens 19 afholder sig fra at stemme, et forslag om oprettelse af en europæisk hær.

Den vesttyske kansler Adenauer meddeler, at han har anmodet vestmagterne om at erstatte okkupationsstatuten med en sikkerhedspagt.

I Nordkorea indleder general Mac Arthur en almindelig offensiv med det formål „at afslutte krigen".

25. Den spanske Falanges avis *Arriba* udtaler, at den eneste juridiske og moralske løsning på spørgsmålet om Gibraltar er dets tilbagegivelse til Spanien.

26. Nordkoreanske og kinesiske tropper indleder en modoffensiv i Nordkorea, som tvinger F.N. tropperne til tilbagetog.

27. Den persiske *Majlis* forkaster af nationalistiske grunde et supplement til den engelsk-persiske olieoverenskomst fra 1949, hvorved Persiens olieindtægter ville forøges.

Ved valgene i Bayern får den kristne sociale Union 64 mandater (tidligere 100), socialdemokraterne 63 (54), det bayerske parti 39, flygtningepartiet 26 og De frie demokrater 12 (10).

28. Østtyskland og Polen ratificerer en overenskomst, hvorved Oder-Neisse linjen proklameres som den endelige grænse mellem de to lande.

Den græske premierminister Venizelos meddeler, at der er truffet en overenskomst med Jugoslavien om genoptagelse af fuld diplomatisk forbindelse mellem de to lande.

En delegation fra Pekingregeringen under ledelse af general Wu udtaler sig under F.N.s Sikkerhedsråds drøftelser af MacArthurs rapport om kinesisk intervention i Korea. Wu retter et voldsomt angreb på U.S.A.s Korea- og Formosapolitik.

Som følge af en misforståelse på præsident Trumans pressekonference udsendes en erklæring fra det hvide hus med det indhold, at atombomben kun kan anvendes efter præsidentens bemyndigelse, og at en sådan ikke er givet med hensyn til Koreakrigen.

29. Under en udenrigspolitisk debat i det engelske Underhus udtaler premierminister Attlee, med hensyn til atombombens eventuelle anvendelse i Korea, at en sådan beslutning efter den engelske regerings opfattelse kun kunne tages efter forudgående forhandling mellem de stater, som deltager i Koreaaktionen. Han oplyser yderligere, at han har foreslået præsident Truman at aflægge denne et besøg snarest muligt.

December 1950

2. Den østtyske ministerpræsident Otto Grotewohl opfordrer i et brev kansler Adenauer til drøftelser om et altysk forfatningsgivende råd.

Den franske ministerpræsident Pleven og udenrigsminister Schuman aflægger besøg i London for at forhandle med premierminister Attlee og udenrigsminister Bevin inden Attlees besøg i Washington.

F.N.s plenarforsamling vedtager planen, hvorved Eritrea skal have autonomi under den abessinske krone.

3. Ved kommunevalgene i Vestberlin får

Socialdemokraterne 44,7 % af stemmerne (1948: 64,5 %), de kristne demokrater 24,6 % (19,4 %), frie demokrater 23 % (16,1 %).

4. Samir Pasha el Rifae danner regering i Jordan.

Den engelske premierminister Attlee ankommer på besøg i Washington.

6. General Lattre de Tassigny udnævnes til fransk højkommissær og øverstkommanderende i Indo-Kina.

Det franske kabinet antager planen for en vesteuropæisk hær med tysk deltagelse, udarbejdet af den amerikanske formand — Spofford — for den nordatlantiske alliances stedfortræderråd.

8. Efter Truman—Attlee forhandlingerne udsendes et kommunique, hvori det bl. a. hedder, at begge lande er indstillet på at få krigen i Korea afsluttet ved forhandling på basis af et frit og uafhængigt Korea. M. h. t. Europa besluttedes, at der øjeblikkelig skal udnævnes en øverstkommanderende for de integrerede styrker, samt nært samarbejde m. h. t. råstofspørgsmål i forb. med oprustningen.

9. Den indokinesiske kejser Bao Dai udtaler, at efter de sidste overenskomster med Frankrig er Viet Nam fuldstændig selvstændigt.

12. Føreren for New Zealands arbejderparti og tidligere premierminister Peter Frazer afgår ved døden.

13. I London og Washington meddeles, at Marshallhjælpen til England vil ophøre 1/1 1951.

14. F.N.s plenarforsamling vedtager den politiske komites forslag om våbenstilstand i Korea. Våbenstilstandskommissionen skal bestå af plenarforsamlingens præsident Nasrollah Entezam (Persien), Sir Benegal Rau (Indien) og Lester Pearson (Canada).

15. De diplomatiske forhandlinger mellem England og Ægypten om 1936-traktaten bryder sammen.

Den republikanske gruppe i Kongressen vedtager med stort flertal en resolution, hvori kræves Dean Achesons afgang som udenrigsminister.

Rusland tilstiller den engelske regering en note, hvori hævdes, at oprustningen af Vesttyskland er i strid med Potsdamerklæringen og den engelsk-russiske traktat fra 1942. En lignende note sendes til den franske regering.

16. Præsident Truman erklærer nødstilstand i U.S.A. på grund af den trusel mod freden, som Ruslands og Kinas aggressive politik danner. Hæren vil blive øget til 3.5 millioner mand og våbenproduktionen fremskyndet.

Pekingregeringens udsending til F.N. general Wu afviser forslaget om våbenstilstand som et forsøg på at fortsætte den amerikanske agression. I stedet foreslår han tilbagetrækning af alle fremmede tropper fra Korea, den 7de amerikanske flådes tilbagetrækning fra Formosa og fuld anerkendelse af Kina i F.N.

18. NATOs udenrigsministerråd og forsvarskomité afholder møde i Bryssel. Efter afslutningen 19/12 udsendes et kommunique, hvoraf det fremgår, at det er blevet vedtaget at oprette en integreret hær for Vesteuropa under general Eisenhowers ledelse. Endvidere at medlemsstaterne skal fremskynde deres forsvarsforberedelser og at vesttyske styrker skal bidrage til Vesteuropas forsvar. U.S.A., Frankrig og England overdrages forhandlingerne med tyskerne.

Den østtyske præsident Pieck ankommer på officielt besøg i Warszawa.

20. Det belgiske II kammer vedtager en forsvarslov, hvorved hæren skal forøges til 150.000 mand i 1951.

Den tidligere republikanske præsident Hoover udtaler i en radiotale, at Europa skal udruste store styrker, inden amerikanske soldater og forsyninger bør sendes til Europa. Han foreslår, at U.S.A. skal gøre henholdsvis England og Japan-Formosa til sine bastioner for forsvaret af den vestlige halvkugle.

21. De allierede højkommissærer i Vesttyskland indleder forhandlinger med kansler Adenauer om den vesttyske oprustning,

idet de giver ham meddelelse om beslutningerne på NATOs møde i Bryssel.

22. Den kinesiske udenrigsminister Chou En-lai afviser F.N.s våbenstilstandsforslag for Korea.

England, U.S.A. og Frankrig besvarer den russiske opfordring af 3/11 til at afholde en 4-magts konference om Tyskland. De afviser Prag-resolutionen som grundlag for en dagsorden og foreslår indkaldelse af en foreløbig konference for at diskutere en dagsorden, der omfatter alle vigtige internationale problemer.

23. Evakueringen af F.N.-tropperne fra brohovedet ved Hungnam i Nordøstkorea afsluttes.

26. På grund af modstand i *Majlis* trækker den persiske regering sit forslag om en supplerende overenskomst med Anglo-Iranian Oil Company tilbage. Finansministeren afviser nationalisering af kilderne som upraktisk.

27. Den hollandsk-indonesiske konference om West Guinea, som begyndte 4/12, afsluttes uden resultater.

28. I Delhi afsluttes en overenskomst mellem U.S.A. og Indien, hvorved der indledes et „Point Four" program i Indien. Indtil 30/6 1951 bevilger U.S.A. 1.200.000 dollars.

Kinesiske tropper går over den 38te breddegrad.

29. I et aide-memoire til den russiske regering afviser den amerikanske regering de russiske synspunkter på den japanske fredstraktat.

John Foster Dulles, den republikanske rådgiver for udenrigsminister Acheson, afviser den tidligere præsident Hoovers isolationistiske synspunkter.

30. Den franske nationalforsamling vedtager rustningsbudgettet på 355.000 millioner frcs.

31. I et Nytårsbudskab til det japanske folk udtaler general MacArthur, at hvis den internationale lovløshed fortsætter, må Japan genoprustes.

Pakistans premierminister Liaquat Ali Khan meddeler, at han ikke vil deltage i den kommende Commonwealth konference i London, da Kashmirspørgsmålet ikke er sat på dagsordenen.

DANMARK

Oktober 1950

1. Finansminister Viggo Kampmann indskærper i et cirkulære til samtlige ministerier og styrelser, at der overalt må vises sparsommelighed med statens midler.

Dansk Røde Kors' delegeretmøde tager betænkningen fra det af socialministeren nedsatte undersøgelsesudvalg til efterretning, og hovedbestyrelsen opfordrer kommandør Hammerich til at fortsætte som præsident.

3. Rigsdagens 102. ordinære samling åbnes med en programtale af statsminister Hedtoft.

I landstinget genvælges det hidtidige præsidium.

4. Folketinget godkender samtlige mandater og foretager valg af præsidium. Til formand vælges Gustav Pedersen (s.) og til 1., 2., 3. og 4. næstformand Arnth Jensen (v.), Victor Larsen (k.f.), Jørgen Jørgensen (Lejre) (r.v.) og Hans Hansen (Rørby) (rf.).

Finansminister Viggo Kampmann fremsætter forslag til finanslov for 1951—52, der viser et overskud på 12.5 mill. kr. – indtægter 2163.4 og udgifter 2150.9 mill. kr. I 1949—50 var overskudet ifl. statsregnskabet 17.5 mill. kr., men samtlige indkomster til staten og udligningsfonden oversteg de samlede udgifter til driften og anlægsvirksomheden med 150

mill. kr. For 1950—51 regnes med balance mellem samlede indtægter og udgifter.

Finansministeren genfremsætter derefter forslagene om værneskat og forsvarslån, idet han udtaler håbet om, at der i udvalget vil blive lejlighed til en samlet forhandling om de skatter og afgifter, det vil blive nødvendigt at gennemføre af hensyn til valutasituationen.

I en dansk-italiensk vareudvekslingsaftale for perioden 15. oktober 1950—14. oktober 1951 er der for danske eksportvarer, som er underkastet importkontrol i Italien, aftalt kontingenter til en værdi af 47 mill. kr., og for italienske varer, der er underkastet importkontrol i Danmark, kontingenter til en værdi af 68 mill. kr. Herudover regnes der med en eksport af danske varer til Italien på ca. 50 mill. kr. og en import fra Italien på ca. 10 mill. kr. Iøvrigt bestemmes det, at vareomsætningen for fremtiden skal foregå på clearingbasis, således at samhandelen på varebyttebasis ophører.

5. Handelsminister H. C. Hansen fremsætter i fkt. forslag om uændret forlængelse af prisloven for et år. Han oplyser i en oversigt over den økonomiske udvikling, at valutaunderskudet for 1950 nu anslås til 500 mill. kr. mod 350 mill. kr. i august, og at Danmark inden udgangen af 1950 vil have udnyttet en væsentlig del af sin guldfri kreditkvota i den europæiske betalingsunion.

8. Kommandør Hammerich meddeler, at han fastholder sin beslutning om at træde tilbage som præsident for Dansk Røde Kors.

11. Winston Churchills besøg i Danmark, hvorunder han er blevet ridder af elefanten og æresdoktor ved Københavns universitet, afsluttes med en politisk tale i KB-hallen.

12. Under finanslovdebatten i fkt. angriber Erik Eriksen (v.) stærkt regeringen, fordi den har fremsat forslaget om værneskat i samme skikkelse som i august, skønt det er afvist først af rigsdagens flertal og dernæst af vælgerflertallet.

14. Ved folketingsvalget på Færøerne vælges Johan Poulsen, sambandspartiet, og Mohr Dam, socialdemokratiet, med henholdsvis 1652 og 1370 stemmer. Selvstyrepartiet opnår godt 500 stemmer, medens folkeflokken ikke opstiller.

16. Med Jugoslavien aftales for tiden 1. okt. 1950—30. sept. 1951 en import på ca. 21 mill. kr. og en eksport på ca. 7 mill. kr., idet merimporten dækkes af tidligere industrieksport.

17. I en ny handelsaftale mellem Danmark og Vesttyskland for tiden 1. november 1950—31. oktober 1951 regnes med en dansk eksport på 830 mill. kr., deraf for 775 mill. kr. landbrugsvarer. Importen af frilistevarer anslås til 350—400 mill. kr., hvortil kommer et beløb på 250 mill. kr. for bundne varer og kontingenterede færdigvarer for ca. 68 mill. kroner.

Det meddeles, at 15 af de tyske krigsforbrydere, der afsoner deres straf i danske fængsler, er blevet benådet og vil blive udvist. Samtidig er justitsministeren ved kgl. anordning blevet bemyndiget til at bestemme, at de øvrige tyske krigsforbrydere, der afsoner deres straf her i landet, skal sendes til Tyskland til videre afsoning. To af de sidstnævnte har protesteret mod flytningen, og anordningen skal derfor prøves ved domstolene, inden den føres ud i livet.

Handelsminister H. C. Hansen udtaler i fkt., at han er villig til at forhandle med rigsdagens vareforsyningsudvalg om valgfrihed mellem smør og margarine, og at han er stemt for ophævelse af den gældende zoneordning for bilkørsel.

18. Under finanslovdebatten foreslår Erik Eriksen på venstres og de konservatives vegne en dagsorden, hvori fkt. opfordrer regeringen til som udtryk for sin samarbejdsvilje at modtage sådanne ændringer til forslaget om værneskat, at skattefradragsretten bevares og skattepligten udvides, og at søge en anden form for finansiering af forsvaret end det foreslåede tvangslån. Efter at Poul Hansen (Kalundborg) (s.) har fore-

slået en dagsorden med samme indhold plus en tilføjelse om, at fkt. erkender nødvendigheden af at tilvejebringe dækning af de vedtagne forsvarsbevillinger, trækker Erik Eriksen sit forslag tilbage, og Poul Hansens dagsorden vedtages med 111 stemmer mod 7 (k.), medens 20 (r.v. og rf.) undlader at stemme. Endvidere vedtager fkt. med 112 stemmer mod 18 (r.v. og k.) — 11 rf. undlader at stemme — en af s., v. og k.f. stillet dagsorden, der godkender regeringens stilling på det nordatlantiske råds møde i New York den 26. september til forslaget om at oprette en fælles forsvarsstyrke i Europa.

19. I et retsmøde i Nymindegab-sagen afgiver den af forsvarsministeriet nedsatte kommission (Nimskov-kommissionen) en erklæring, hvori den beklager at have benyttet udtrykket „bevidst vildledende" om hærens bygningstjenestes kontroloverslag, på hvilket grundlag oberst Wulff, oberstløjtnant Ehrenskjöld og civilingeniør Ejrnæs blev fritaget for tjeneste.

20. Den østrigske forbundskansler Leopold Figl og vicekansleren Adolf Schärf aflægger besøg i København.

Forsvarsminister Rasmus Hansen afrejser til U.S.A. for at føre forhandlinger om forslaget om oprettelse af en fælles europæisk atlantpagthær.

Ungdomskommissionen offentliggør sin 12. betænkning, der handler om ungdommens friluftsliv.

21. Det meddeles, at Danmark hidtil har fået bevilget 240 mill. $ i Marshallhjælp, deraf 31 mill. $ som lån.

22. Flygtning nr. 100.000 forlader Slesvig-Holsten med et af de danske transporttog.

24. Forsvarsministeriet anmoder oberst Wulff, oberstløjtnant Ehrenskjöld og civilingeniør Ejrnæs, der på grund af sigtelsen mod hærens bygningstjeneste efter egen anmodning har været fritaget for tjeneste, om snarest at genoptage denne.

Arbejds- og boligministeriet indfører indskrænkninger i ydelsen af statslån til opførelse af parcel- og rækkehuse.

25. Som svar på en forespørgsel i fkt. af Oluf Pedersen (rf.) erklærer handelsminister H. C. Hansen, at han ikke kan gå med til en ophævelse af smørrationeringen. Oluf Pedersen foreslår derefter en dagsorden, hvori fkt. opfordrer ministeren til straks at ophæve smørrationeringen, medens Pinstrup (v.) på venstres og de konservatives vegne stiller en dagsorden, der henstiller til handelsministeren snarest muligt at ophæve smør- og fedtstofrationeringen. Handelsministeren afviser begge disse forslag, men erklærer, at regeringen kan modtage en dagsorden af Jørgen Jørgensen (r.v.), der opfordrer regeringen til straks at gennemføre valgfrihed mellem smør og margarine, medens spørgsmålet om ophævelse af al fedtstofrationering indgår i de stedfindende valutamæssige overvejelser med det formål at nå til afvikling af rationeringen, når dette må anses for forsvarligt. Thorkil Kristensen (v.) erklærer, at det er uforsvarligt at ophæve rationeringen, før der er skabt sikkerhed for, at der vil blive tilvejebragt balance i landets økonomi, og at en afstemning, der går regeringen imod, ikke bør få politiske konsekvenser, og Tesdorpf (k.f.) slutter sig hertil. Ved afstemningen forkastes Jørgen Jørgensens dagsorden med 69 stemmer (v., k.f. og rf., heriblandt også Thorkil Kristensen og Tesdorpf) mod 68 (s. og r.v.), medens 7 k. undlader at stemme, og Pinstrups dagsorden vedtages derefter med 69 stemmer (v., k.f. og rf.) mod 57, medens 18 (k. og hovedparten af de radikale) undlader at stemme.

Statsminister Hedtoft erklærer, at afstemningerne under almindelige forhold øjeblikkelig ville have medført politiske konsekvenser, men at regeringen i betragtning af de særlige forhold og under hensyn til de af enkelte medlemmer afgivne erklæringer vil tage den foreliggende situation op til overvejelse.

26. Statsminister Hedtoft indgiver ministeriets demissionsbegæring og anbefaler,

at kongen rådfører sig med venstre, konservative og retsforbundet.

27. Kongen modtager repræsentanter for v., k.f., rf. og r.v. Venstre tilråder, at så mange partier som muligt bliver repræsenteret i det nye ministerium, k.f. peger på, at en atlantpagtregering af s., v. og k.f. ville blive en stærk regering, men at k.f. er rede til at forhandle om en regering af v. og k.f., og rf. erklærer, at det vil være naturligt først at forsøge at danne en ren venstreregering. De radikale fremhæver, at ingen mulighed bør lades uforsøgt for at regeringsdannelsen kan komme til at hvile på så holdbart grundlag som muligt.

Kongen opfordrer derefter Erik Eriksen (v.) til at forsøge at danne en regering på bred basis, og Erik Eriksen skitserer overfor s. et udkast til arbejdsprogram for en regering af v., k.f. og s. Statsminister Hedtoft erklærer, at han ønsker at forelægge udkastet for socialdemokratiets hovedbestyrelse i et møde den 30. oktober, men fra venstres side betragtes derefter yderligere forhandling med s. som håbløs, og efter at Erik Eriksen og Ole Bjørn Kraft (k.f.) har gjort kongen bekendt med de førte forhandlinger og erklæret, at v. og k.f. er rede til at overtage regeringen, modtager Erik Eriksen kongens opfordring til at danne det nye ministerium.

28. Ministeriet Erik Eriksen får flg. sammensætning:

fhv. landbrugsminister Erik Eriksen (v.) statsminister,
fhv. forsvarsminister Ole Bjørn Kraft (k.f.) udenrigsminister,
fhv. finansminister Thorkil Kristensen (v.) finansminister,
folketingsmand Ove Weikop (k.f.) handelsminister,
byretsdommer Helga Pedersen (v.) justitsminister,
fhv. minister H. Hauch (v.) landbrugsminister,
folketingsmand Aksel Møller (k.f.) indenrigs- og boligminister,
folketingsmand Poul Sørensen (k.f.) arbejds- og socialminister,
fhv. forsvarsminister Harald Petersen (v.) forsvarsminister,
redaktør Knud Ree (v.) fiskeriminister,
fhv. arbejds- og socialminister Jens Sønderup (v.) kirkeminister,
folketingsmand Victor Larsen (k.f.) minister for off. arbejder, og
folketingsmand Flemming Hvidberg (k.f.) undervisningsminister.

30. Det meddeles, at Nationalbanken standser genbelåning af byggelån.

Fhv. statsminister Hedtoft angriber statsminister Erik Eriksen for den måde, hvorpå han udførte det hverv, kongen havde pålagt ham: at undersøge muligheden af en ny regeringsdannelse på bred basis.

31. Regeringen nedsætter et økonomiudvalg under ledelse af finansminister Thorkil Kristensen. De øvrige medlemmer er landbrugsminister Hauch, indenrigsminister Aksel Møller, handelsminister Weikop og fiskeriminister Knud Ree.

November 1950

1. Nationalbanken meddeler, at den fra og med 2. nov. forhøjer diskontoen fra 4½ til 5 %.

Detailpristallet for oktober viser en stigning på 10 points til 333. Stigningen siden devalueringen i sept. 1949 udgør herefter 26 points.

Finansminister Thorkil Kristensen og handelsminister Weikop udtaler, at regeringen er enig med Nationalbanken i nødvendigheden af at forhøje diskontoen.

4. Udenrigsministeriet offentliggør „Aktstykker vedr. de tyske flygtninge i Danmark 1945—49". Det oplyses heri, at Danmark den 5. maj 1945 husede godt 200.000 tyske flygtninge, og at den samlede udgift har udgjort ca. 500 mill. kr.

5. Fhv. forsvarsminister Rasmus Hansen vender hjem fra forsvarsforhandlingerne i Washington og aflægger rapport til forsvarsminister Harald Petersen.

7. Statsminister Erik Eriksen erklærer i sin programtale i fkt., at regeringen i sine bestræbelser for at tilvejebringe balance i landets økonomi vil lægge hovedvægten på finanspolitiske foranstaltninger. Arbejdet for at opnå besparelser på statsbudgettet vil energisk blive fortsat, og herudover mener regeringen at måtte inddrage ca. 500 mill. kr. årligt foruden værneskatten.

   Finansminister Thorkil Kristensen fremsætter derefter forslag om optagelse af forsvarslån på 150 mill. kr., forslag om bunden opsparing for personer for skatteåret 1951—52, forslag om tillægsindkomstskat for 1951—52 af ikke-forsørgere og forslag om merindkomstskat for personer for 1951—52.

   Smør- og margarinerationeringen ophæves, og anvendelsen af vegetabilske olier til andre formål end margarine frigives.

8. På et møde i Oslo mellem trafikministrene fra Norge, Sverige og Danmark opnås enighed om, at de tre skandinaviske luftfartsselskaber (DNL, ABA og DDL) samles i eet selskab, SAS.

   Fkt. vedtager enstemmigt det af regeringen Hedtoft fremsatte forslag om et ekstraordinært tillæg på ialt 16.3 mill. kr. til alders- og invaliderentenydere.

9. Ved lagtingsvalget på Færøerne opnår folkeflokken 8 mandater (uforandret) og et nyt løsrivelsesparti 2 mandater. Sambandspartiet får valgt 7 (+ 1), selvstyrepartiet 2 (uforandret) og socialdemokratiet 6 (+ 1). Valgdeltagelse 61.7 %.

   Nationalbankdirektør Holger Koed afgår ved døden, 57 år gl.

10. Under folketingets 1. behandling af skatteforslagene hævder H. C. Hansen (s.), at landbruget slipper for billigt og foreslår en ekstraordinær grundskyld.

    Fibiger vælges til 2. næstformand i fkt. i stedet for trafikminister Victor Larsen.

14. Landstinget vedtager forslaget om uændret forlængelse af prisloven til 15. nov. 1951, der hermed er færdigt fra rigsdagen.

18. Efter at der i folketingsudvalget om de direkte skatter er opnået enighed om hovedlinierne for skattepolitikken mellem de fire „gamle" partier, fremsætter finansminister Thorkil Kristensen i fkt. forslag om forhøjelse af bestående og indførelse af nye forbrugsafgifter med et anslået årligt provenu af ca. 300 mill. kr.

    For de direkte skatters vedkommende går forliget ud på, at forslagene om en tillægsindkomstskat for ikke-forsørgere og om en merindkomstskat bortfalder og erstattes af en tillægsindkomstskat for skattepligtige indtægter over 14.000 kr., og at den bundne opsparing også skal omfatte selskaber. Endelig er der mellem s., v. og k.f. opnået enighed om at gennemføre forslaget om værneskat med visse ændringer.

19. Rigsdagen færdigbehandler i løbet af søndagen forbrugsafgiftsforslagene, der vedtages med en række ændringer. Vedtagelsen sker i begge ting imod kommunisternes og retsforbundets stemmer, idet dog også de radikale stemmer mod forhøjelsen af vægtafgiften på motorkøretøjer. (Om enkeltheder i lovene, om de ved behandlingen skete ændringer samt om de økonomiske forhandlinger iøvrigt, se „Økonomi og Politik" 1950, hefte 3, s. 292 ff).

20. Det meddeles officielt, at udenrigs- og handelsministrene fra Danmark, Norge og Sverige samt den islandske gesandt i København på et møde i København har drøftet aktuelle problemer af fælles interesse for de nordiske lande. Der var enighed om at fortsætte og udbygge det nordiske samarbejde indenfor O.E.E.C. og om at fortsætte forhandlingerne om overførsel af elektrisk kraft fra Norge via Sverige til Danmark. Endvidere drøftede man samarbejdet på det toldpolitiske område, og der var enighed om at anmode det fælles nordiske udvalg for økonomisk samarbejde om at

udrede mulighederne for et toldpolitisk samarbejde inden for begrænsede områder af erhvervslivet.

22. En dansk-fransk vareudvekslingsaftale for tiden 1. nov. 1950—30. sept. 1951 underskrives i Paris. Ved aftalen, der ikke omfatter varer, der er på friliste i importlandet, fastsættes kontingenter for en dansk eksport til Frankrig, Nordafrika og Frankrigs oversøiske besiddelser til en værdi af ca. 200 mill. kr. og en fransk eksport til Danmark til ca. 140 mill. kr.

Lagtinget vælger folkeflokkens leder, Thorstein Petersen, til formand og folketingsmand Johan Poulsen, sambandspartiet, til viceformand.

24. Dansk-engelske forhandlinger i København om baconprisen ender, uden at der opnås enighed, men der vil blive optaget nye forhandlinger senere på året. Det meddeles, at der fra engelsk side blev tilbudt en prisforhøjelse på 3¾ %, men at eksport-svineslagteriernes salgsforening fastholdt kravet om en forhøjelse på 7½ %.

Vicedirektør Svend Nielsen udnævnes til kongevalgt medlem af og formand for Nationalbankens direktion i stedet for afdøde Holger Koed.

Rigsdagen færdigbehandler forslagene om værneskat og optagelse af forsvarslån, der vedtages mod det radikale venstres, retsforbundets og kommunisternes stemmer, samt forslagene om bunden opsparing og tillægsindkomstskat, der vedtages mod retsforbundets og kommunisternes stemmer. Forinden afstemningen i fkt. erklærer Gregersen (rf.), at rf. ikke ville modsætte sig, at der skaffedes midler til forsvaret ved en direkte skat, såfremt man ville bygge forsvaret på frivillighed.

I landstinget imødegår finansministeren kritikken af, at den bundne opsparing, hvis varighed i fkt. er blevet begrænset til 8 år, foregår ved, at beløbet indbetales i bank eller sparekasse, således at disses likviditet ikke formindskes.

27. Det danske kongepar afrejser til Frankrig på officielt besøg.

28. I et cirkulære til kommunalbestyrelserne bestemmer indenrigsministeriet, at parcel- og rækkehuse, hvortil håndværkerudgifterne overstiger visse beløb, ikke kan finansieres i henhold til byggestøttelovgivningen. Samtidig forhøjes ydelserne for byggestøttelån.

Rigsdagens vareforsyningsudvalg giver tilslutning til, at der udstedes forbud mod bygningsreparationsarbejder i tiden 1. april—1. okt. 1951. Forbudet omfatter Storkøbenhavn, Odense og Århus med omegnskommuner samt Roskilde og Svendborg, men kan evtl. udvides til også at omfatte andre kommuner.

29. Ved folketingets 2. behandling af ligningsloven nedsættes aldersgrænsen for hjemmeværende børn, som skal ansættes selvstændigt til indkomstskat, fra 18 til 16 år.

30. Statsminister Erik Eriksen udtaler til Reuter, at det ikke er nogen hemmelighed, at den danske regering mener, at det er regeringen i Peking, der burde repræsentere Kina i FN. Den danske regering ser derfor med tilfredshed, at en repræsentant for regeringen i Peking deltager i debatten om Korea i sikkerhedsrådet. Hvis Kinas aktion kun er af defensiv karakter, burde det ikke være umuligt at finde en løsning.

I Warzawa underskrives en dansk-polsk handelsaftale for tiden 1. okt. 1950—30. sept. 1951. Polen giver tilsagn om kulleverancer på indtil 2 mill. tons mod danske skibe.

December 1950

4. Boligministeriet nedsætter en kommission til forbedring af samfærdselen i hovedstadsområdet med fhv. minister Johs. Kjærbøl som formand.

5. Under finanslovdebatten i fkt. giver udenrigsminister Ole Bjørn Kraft en redegørelse for den internationale situation, og indenrigs- og boligminister Aksel Møller behandler boligsituationen og civilforsvaret, der nu må genopbygges på grundlag af erfaringerne fra krigens tid.

Det meddeles, at indenrigs- og boligminister Aksel Møller har iværksat en undersøgelse af foreningen „Socialt Boligbyggeri"s finansielle stilling.

8. Fhv. handelsminister Axel Kristensen nedlægger sit folketingsmandat på gr. af sygdom.

10. I sin tale ved Københavns Journalistforbunds stiftelsesfest erklærer statsminister Erik Eriksen, at de politiske partier under en eller anden form må tage hele spørgsmålet om priser, lønninger og avancer op til indgående behandling.

12. Reuter meddeler fra Cairo, at Danmark sammen med England og Frankrig har protesteret over for Ægypten mod dets indgreb i den frie passage gennem Suezkanalen.

13. På et møde i Fællesrådet for Grundejerforeningerne i Storkøbenhavn rettes voldsomme angreb mod indenrigs- og boligminister Aksel Møller for fremsættelse af forslaget om forlængelse af huslejeloven i 11 måneder.

14. Fkt. vedtager ved 3. behandling med 77 stemmer mod 12 (rf.) forslag om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer, der hermed er færdigt fra rigsdagen.

15. Inden rigsdagen tager juleferie, færdigbehandler den forslagene om forlængelse af boliglovgivningen og det skandinaviske luftfartssamarbejde, endvidere forslag om afgift af gamle biler, der udskiftes med nye, og forslaget til ligningslov, hvor finansministeren i landstinget afviser et fra flere sider udtalt ønske om en forøgelse af det fradragsberettigede forsikringsbeløb, men erklærer sig villig til at drøfte spørgsmålet i et udvalg.

Udenrigsministeren meddeler det udenrigspolitiske nævn, at det er regeringens hensigt med det første at søge en dansk gesandt akkrediteret i Spanien.

Færøernes nye landstyre består af lagmand Djurhuus, sambandspartiet, og Thorstein Petersen og Rikkard Long, folkeflokken. De to partier har besluttet at henlægge alle politiske stridsspørgsmål dem imellem for den kommende fireårige lagtingsperiode.

17. Fiskeriminister Knud Ree udtaler, at han tror at turde sige med sikkerhed, at der ikke vil finde flere henrettelser sted i Danmark i henhold til straffelovstillæget.

20. Nye dansk-engelske baconforhandlinger i London afsluttes med det resultat, at prisen forhøjes med 5½ % i perioden 1. januar—30. september 1951.

21. De samvirkende Fagforbunds forretningsudvalg offentliggør en udtalelse, hvori man vender sig imod, at den automatiske lønregulering for arbejdere og tjenestemænd sættes ud af kraft.

28. Det meddeles, at Danmark ved udgangen af 1950 vil have opbrugt sin guldfri kredit i den europæiske betalingsunion (270 mill. kr.).

Det meddeles, at arbejds- og socialministeriet har udsendt et cirkulære om begrænsning af det offentliges civile anlægsarbejder.

PERSON- OG SAGREGISTER

Et A efter sidetallet angiver, at emneordet er behandlet i en hel artikel.

Abdullah, konge af Jordan, 216.
Abessinien: Se Etopien.
Acheson, Dean, amerikansk udenrigsminister, 96 f, 100, 220, 234, 236, 313 f, 378, 380 f, 383 f.
Acland, Richard, engelsk politiker, 32.
Adenauer, Konrad, vesttysk forbundskansler, 92 ff, 98 ff, 139, 213, 215 ff, 379, 382 ff.
Afghanistan: Udenrigspolitik, 92 f.
Ala, Hussein, persisk udenrigsminister, 220.
Albanien: Pol. partier, 219. Produktion, 196. Udenrigspolitik, 12 f, 47, 49 f, 379, 381. Valg, 219.
al-Qudsi, Nazim, syrisk regeringschef, 220, 313.
Andersson, Sven, svensk politiker, 147.
an-Nahhas, Mustafa, ægyptisk regeringschef, 93.
Appel, Elin, dansk politiker, 106.
Argentina: Udenrigshandel, 265 f. Udenrigspolitik, 221. Valuta, 74.
Arnold, Karl, nord-rhin-westphalsk ministerpræsident, 139.
Atlantpagten: 3, 26, 93, 95, 101, 213 ff, 218 f, 227, 229 f, 236, 273, 312, 314, 318, 320, 386.
Attlee, Clement, engelsk premierminister, 30, 32, 95, 97 f, 273, 312 f, 382 f.
Auriol, Vincent, fransk præsident, 99.
Austin, Warren R., amerikansk F.N.-delegeret, 4.
Australien: 336 A. Agrarforhold, 336 ff, 340 ff. Arbejdskampe, 338. Arbejdsmarked, 337 ff, 342 f. Befolkning, 336 ff, 347 ff. Forfatning, 214, 237 ff, 379. Guldfund, 337. Historie, 336 ff. Investering, 346 ff. Jern, 341 ff. Krigsforbrydere (jap.), 220. Kul, 341 ff. Militærvæsen, 314. Pengemarked, 347. Pol. partier, 216, 314, 379. Priser, 264, 337 ff, 341 ff, 346 f. Produktion, 263 f, 337 ff. Regering, 27. Råvarer, 337, 339 ff, 347. Statsfinanser, 349. Statsindgreb i erhvervslivet, 340. Told, 338 f, 342. Transport, 338, 345. Udenrigshandel, 264 f, 337 ff, 346 f. Udenrigspolitik, 2, 9 ff, 13, 97, 99, 215, 219 ff. Uld, 263 f, 337, 340 f, 343, 346 f. Valg, 27. Valuta, 339, 347.
Aziz, Abdul, indonesisk oprørsleder, 213.

Bao Dai, kejser af Viet-Nam, 313, 383.
Barkley, Alben, amerikansk vice-præsident, 237, 241.
Bartram, Walter, slesvig-holstensk ministerpræsident, 320.
Baudouin, belgisk prinsregent, 97, 312 f.
Bayar, Jelal, tyrkisk præsident, 218.
Beaverbrook, engelsk bladejer, 25.
Belgien: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 209, 211 f. Betalingsbalance, 62, 200. Forbrug, 200 ff, 204, 206, 208. Forfatning, 216, 312 f. Investering, 200 f. Militærvæsen, 96, 313, 383. Nationalindkomst, 200. Pol. partier, 100, 216, 220, 311 ff. Priser, 210. Produktion, 194, 197. Rationering, 210. Regering, 100, 220, 313. Told, 107, 190. Udenrigshandel, 190, 285, 341. Udenrigspolitik, 11, 93, 119, 128 f, 136 ff, 222, 381. Valg, 99, 220. Valuta, 74, 84 ff, 190.
Bennet, William Foster, amerikansk politiker, 239.
Benton, amerikansk politiker, 241.
Berlin, Vest-: Forfatning, 378. Valg, 382 f.

Bernadotte, Folke, svensk F.N.-mægler i Palæstina, 2 f.
Bernhard, hollandsk prinsgemal, 218.
Best, Werner, tysk rigsbefuldmægtiget i Danmark, 107.
Betalingsunion, intereuropæiske, (E.P.U.), 84 A, 100, 103, 185 f, 189 ff, 230, 286, 289, 302, 317, 319 f, 365, 385, 390.
Bevan, Aneurin, engelsk sundhedsminister, 34, 40.
Beveridge, William, engelsk politiker, 24.
Bevin, Ernest, engelsk udenrigsminister, 6, 26, 32, 94, 217, 219, 313 f, 381 f.
Bidault, Georges, fransk premierminister, 135, 168 f, 215, 222.
Blackburn, Raymond, engelsk politiker, 33.
Blum, Leon, fransk politiker, 101.
Bly, 262 f.
Boffa, maltesisk regeringschef, 313.
Boganmeldelser, 110 A, 321 A.
Bohr, Niels, dansk atomfysiker, 229.
Bolivia: Forfatning, 214. Pol. partier, 214. Udenrigspolitik, 9 f, 121. Udrensning, 214.
Bomholt, Julius, dansk undervisningsminister, 105.
Bomuld: 264 f.
Bording, dansk landbrugsminister, 106, 226, 319.
Bovensiepen, Otto, tysk politiofficer i Danmark, 107.
Bracken, Brendan, engelsk informationsminister, 25, 36.
Brannan, amerikansk landbrugsminister, 57, 237.
Brasilien: Femårsplan, 221. Priser, 259 ff, 286. Udenrigshandel, 221, 286 f. Udenrigspolitik, 314. Valg, 378. Valuta, 74.
Bradley, Omar, amerikansk general, 214, 222.
Buhl, Vilhelm, dansk koordinationsminister, 105.
Bulgarien: Agrarforhold, 197. Forbrug, 201, 203 ff, 208. Menneskerettigheder, 93. Nationalindkomst, 199. Produktion, 194 ff. Udenrigspolitik, 9 f, 12 f, 41 f, 47, 49 f, 93, 96 f, 118, 121, 379. Udrensning, 9 f. Valg, 94.
Bunche, Ralph, amerikansk F.N.-mægler i Palæstina, 10.
Burma: Udenrigspolitik, 8, 26, 97. Valuta, 217.
Busch-Jensen, N., dansk justitsminister, 104 f.
Butler, John Marshall, amerikansk politiker, 239 f.
Butler, R. A., engelsk undervisningsminister, 24, 28, 36.
Byrnes, James F., amerikansk udenrigsminister, 135, 241.
Böckler, Hans, vesttysk fagforeningsleder, 22.

Cadogan, Alexander, engelsk F.N.-delegeret, 100.
Canada: Atomenergi, 98. Betalingsbalance, 302. Militærvæsen, 378. Produktion, 343. Udenrigshandel, 59, 62, 164, 265, 302, 305, 307. Udenrigspolitik, 5, 9 f, 98, 217 f, 221, 378. Valuta, 305, 307.
Capeheart, amerikansk politiker, 241.
Carmichael, J., skotsk politiker, 34.
Cassia, Harold, engelsk højkommissær i Østrig, 221.
Cepecka, tjekoslovakisk forsvarsminister, 216, 311.
Ceylon: Udenrigspolitik, 13, 26.
Chaikov, russisk øverstkommanderende i Tyskland, 93 f, 219.
Charles, belgisk prinsregent, 216.
Chen Yi, kinesisk general, 222.
Chervenkov, bulgarsk regeringschef, 95.
Chiang Kai-shek, general, leder af Kuomintang Kina, 94, 96, 215, 312.
Chile: Udenrigspolitik, 5, 214.
Chou En-lai, kinesisk udenrigsminister, 94, 223, 381, 384.
Christiansen, Chr., dansk fiskeriminister, 227.
Churchill, Winston S., engelsk premierminister, 24 ff, 28 ff, 34 f, 119, 385.
Citrine, Walther, engelsk fagforeningsleder, 19.
Clark, D. W., amerikansk politiker, 239.
Clementis, tjekoslovakisk udenrigsminister, 100.
Colombia: Udenrigspolitik, 8.
Cranborne, engelsk politiker, 36.
Cripps, Stafford, engelsk finansminister, 30, 32, 63, 92, 213, 215, 379.
Crossmann, Richard, engelsk politiker, 33.
Cuba: Udenrigspolitik, 8.
Cypern: Grækenland, 96 f.

Dabrowski, polsk finansminister, 280.
Dagac, Simon, tjekoslovakisk general, 217.
Dahlgaard, Bertel, dansk politiker, 103, 230.
Dall, dansk oberstløjtnant, 225 f.
Dalton, Hugh, engelsk minister, 34.
Dam, Mohr, færøsk politiker, 385.
Damaskinos, ærkebiskop, græsk regent, 43, 45.
Danmark: Agrarforhold, 69 f, 72, 176 f, 182 ff, 197, 223, 226 f, 290, 295, 341, 367 f, 375 ff. Arbejdskampe, 17, 103. Arbejdsmarked, 66 ff, 101, 104, 106 ff, 146 ff, 176 ff, 211, 223, 225 ff, 290, 295, 297 ff, 316, 332 ff, 367 ff, 375 ff, 390. Arbejdstid, 223, 226 f. Atomenergi, 106. Betalingsbalance, 73 ff, 109, 185, 200, 287 ff, 362 ff, 374 f. Biblioteker, 226 f. Bunden opsparing, 375 ff, 388 f. Byggevirksomhed, 102, 104, 290, 298, 368, 376, 386 f, 389 f. Civilforsvar, 102. Edderkop-sagen, 317. Flygtninge, 387. Forbrug, 200 ff, 208, 374 ff. Forfatning, 103, 229, 320. Grønland, 108 f, 225 f, 228, 315, 363. Houmann-sagen, 104 f, 109, 318 f. Hudeordning, 101, 377. Indfødsret, 106, 149. Investering, 75 ff, 200, 226 f, 332, 374, 390. Kommunale lånefond, 102 ff. Konjunkturer, 66 A, 176 A, 281 A, 362 A. Koreahjælp, 315, 317, 319 f. Kornordning, 376 f. Krigsforbrydere, 107, 385. Kvalitetskontrol, 390. Leifer-sagen, 230. Luftfart, 150 f, 388, 390. Militærvæsen, 102 f, 109, 189, 191, 224 ff, 228 ff, 315 ff, 320, 386, 388, 390. Nationalbudget, 71 f, 81, 181 ff, 223, 287 f. Nationalindkomst, 199 f, 297 f, 316, 374. Nymindegab-sagen, 386. Oprustning, 292, 298, 332 f, 367, 369 f. Pengemarked, 79 ff, 103, 106 f, 149 f, 176, 180, 186 ff, 289 ff, 297 ff, 315, 368, 371 ff, 376, 386 f, 389. Politi, 227. Pol. partier, 101 ff, 106 ff, 186 f, 191, 223 ff, 281, 292, 295 f, 298 f, 316 ff, 375 ff, 384 ff. Priser, 72 f, 176, 179, 191, 207, 209 f, 281 ff, 292, 295, 297 ff, 315 f, 319 f, 329 f, 334, 362 f, 367 ff, 374 ff. Prislov, 104, 375 ff, 385, 388. Produktion, 71 f, 75 ff, 176 f, 182 f, 194, 197, 290, 332 f, 341, 366 ff, 375. Rationering, 101, 210, 227 f, 298, 375 f, 385 f, 388. Regering, 281, 318 f, 386 f. Røde Kors-undersøgelsen, 230, 384. Råvareforsyning, 332 f, 335, 363 f, 367, 370. Skatter, 81 f, 101 f, 104 ff, 108 f, 191, 224, 227 ff, 292 ff, 316 f, 334, 375 ff, 385 f, 388 ff. Socialpolitik, 81 f, 101 f, 104 ff, 108 f, 147 ff, 376, 386, 388. Statsfinanser, 79 ff, 104 ff, 108 f, 191, 224 ff, 292 ff, 316, 365, 371 ff, 384 ff, 388 f. Statsindgreb i erhvervslivet, 375 ff. Subsidier, 101 f. Sukkerordning, 102, 104 ff. Told, 78, 102, 104 f, 107 f, 153 ff, 223 ff, 302, 388 f. Udenrigshandel, 73 ff, 101 f, 104 ff, 152 ff, 180 ff, 223 f, 226 ff, 281 ff, 295 ff, 300, 302, 315, 317, 319 f, 332 f, 335, 346, 362 ff, 374 ff, 385, 388 ff. Udenrigspolitik, 2, 4 ff, 9, 11, 15, 101 ff, 119, 126, 146 A, 223 ff, 315 ff, 386 ff. Udrensning, 104, 108 f, 226, 315, 390. Undergrund, 106, 224. Valg, 107, 281, 317 ff. Valgretsalder (rigsdagsvalg), 228 f. Valuta, 74, 84 ff, 103, 107, 109, 185 f, 189 ff, 210, 227 ff, 287 ff, 295 ff, 316, 319 f, 332, 362, 365 f, 369 f, 373 f, 385, 390. Vareforsyning(-slov), 101, 104, 184, 190 f, 223 f, 226 ff, 316 f, 385, 389. Værn mod 5. kolonne, 227.
Danzig: Udenrigspolitik, 120.
Davies, Clement, engelsk politiker, 37.
Deakin, Arthur, engelsk fagforeningsleder, 21 f.
de Gasperi, italiensk regeringschef, 95, 99, 175.
de Gaulle, Charles, fransk general, 100, 135.
Dehler, vesttysk justitsminister, 94.
de Liva, Vatikanets repræsentant i Tjekoslovakiet, 100.
Dengin, S. A., russisk civilkommissær, 220.
Derevyanko, russisk medlem af det allierede råd for Japan, 217.
Dertinger, østtysk udenrigsminister, 221.
Deveze, belgisk forsvarsminister, 96.
Dewey, Thomas, amerikansk guvernør, 237 f, 240 ff.
Dige, E., dansk departementschef, 225.
Diomedes, Alexander, græsk regeringschef, 52, 93.
Dirksen, Everett, amerikansk politiker, 238.
Djurhuus, færøsk politiker, 390.
Doidge, new-zealandsk udenrigsminister, 215.
Domstol, Den mellemfolkelige: F.N., 13.

Donnell, Forrest C., amerikansk politiker, 240.
Douglas, Helen Gahagan, amerikansk politiker, 239.
Downey, Sheridan, amerikansk politiker, 239.
Duff, James H., amerikansk guvernør, 238.
Dulles, John Forster, amerikansk politiker, 213 f, 222, 379 f, 384.
Duvieusart, belgisk regeringschef, 220.
Dødsstraf: Sovjetunionen, 93.

Eban, Aubrey S., israelsk F.N.-delegeret, 2.
Eccles, David, engelsk politiker, 36.
Edberg, svensk politiker, 147.
Ede, Chuter, engelsk indenrigsminister, 34.
Edelmann, Maurice, engelsk politiker, 33.
Eden, Anthony, engelsk udenrigsminister, 28 f.
Edwards, Ness, engelsk postminister, 34.
Ehrenskjöld, dansk oberstløjtnant, 386.
Einaudi, italiensk præsident, 172.
Eire: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 211. Forbrug, 203 f, 206, 208. Priser, 209. Produktion, 194, 197. Udenrigspolitik, 13, 26, 94.
Eisenhower, Dwight D., amerikansk general, 100, 242, 383.
Ejrnæs, dansk civilingeniør, 386.
el Din Bey, Mohamed Salah, ægyptisk udenrigsminister, 219.
Elgård, dansk trafikminister, 229.
el Mufti, Said Pasha, jordansk regeringschef, 379.
Elmquist, L. H., dansk justitsminister, 104.
el Rifae, Samir Pasha, jordansk regeringschef, 383.
El Salvador: Udenrigspolitik, 3, 11.
Encomides, græsk politiker, 51.
England: Agrarforhold, 197. Arbejdskampe, 17, 216 f. Arbejdsmarked, 26, 61, 63 f, 164 ff, 211, 272 ff, 278 f, 330 f, 356 ff. Atomenergi, 95, 98. Betalingsbalance, 59 f, 62 f, 200, 276 ff, 361. Byggevirksomhed, 26, 61, 65, 165, 274, 357, 360. Forbrug, 200 ff, 204 ff, 208, 356. Investering, 61, 200 f, 278, 331, 337, 356. Kolonier, 93, 213, 217, 219, 336 ff, 378. Konjunkturer, 59 ff, 163 ff, 272 ff, 356 ff. Kul, 167, 331, 356, 358 f. Militærvæsen, 26, 228, 230, 273, 312 f, 378. Nationalindkomst, 199 f, 312, 356. Olie, 97, 382, 384. Omsætning, 61, 165, 274, 357. Oprustning, 273, 275, 330 ff, 334 f, 359. Pengemarked, 61, 165, 274, 278, 351. Pol. partier, 23 ff, 97, 221, 311. Priser, 61 ff, 164 ff, 207, 209, 260, 262, 272, 274, 282 f, 300, 304, 319 f, 329 ff, 356 ff, 389 f. Produktion, 26, 61, 165, 167, 194, 197, 273 ff, 330 ff, 337, 356 ff. Rationering, 166 f, 210, 219, 356. Regering, 97 f, 379. Råvareforsyning, 97, 167, 331, 334 f, 356, 358 ff, 382, 384. Skatter, 63 f. Socialpolitik, 65, 336 f. Statsfinanser, 26 f, 63 ff, 273, 359 f. Statsindgreb i erhvervslivet, 24 ff, 262, 273, 332, 356. Subsidier, 65. Udenrigshandel, 26, 59 ff, 97, 104, 164 f, 167 f, 182 f, 213 ff, 230, 272, 274, 276 ff, 282 ff, 300, 302, 304 f, 319 f, 330 ff, 340 f, 346, 356 f, 360 f, 363, 389 f. Udenrigspolitik, 2 ff, 26, 42 f, 45 ff, 93 ff, 102 f, 119 ff, 126, 129 ff, 135 ff, 213, 215 ff, 226, 228, 273, 312 ff, 319, 331, 334 f, 340, 378 ff, 390. Valg, 23 A, 97. Valuta, 26, 59 f, 62 f, 74, 85 ff, 92, 100, 103, 163 f, 190, 213, 272, 276 ff, 291, 304 f, 317, 319 f, 332, 361, 365 f.
Entezam, Nasrollah, persisk F.N.-delegeret, 383.
Eriksen, Erik, dansk statsminister, 224, 229, 281, 385 ff.
Erlander, Tage, svensk statsminister, 104.
es-Said, Nuri, iraqisk regeringschef, 314.
Etopien: Udenrigspolitik, 6 ff, 92, 121, 382.
Europa: 192 A, 300 A. Agrarforhold, 197 f. Arbejdsmarked, 209 ff. Forbrug, 200 ff. Investering, 200 f. Konjunkturer, 192 A, 300 A. Militærvæsen, 320, 379 ff. O.E.E.C., 26, 74 f, 84 ff, 95, 100, 103, 143, 181, 189 ff, 212, 218, 220 f, 264, 283 ff, 301, 306, 309, 363, 380, 388. Priser, 207, 209 f. Produktion, 193 ff, 264, 309 f. Valuta (E.P.U.), 84 A, 100, 103, 185 f, 189 ff, 230, 286, 289, 302, 317, 319, 365, 385, 390.
Europarådet: 26, 96, 100 f, 216, 218, 220 f, 311 ff, 380 ff.
Eyskens, belgisk regeringschef, 100, 220.

Fagbevægelse: Grækenland, 46. International, 17 A, 215. Italien, 216.
Farouk, ægyptisk konge, 379.

Federspiel, Per, dansk F.N.-delegeret, 2.
Ferguson, Joseph E., amerikansk politiker, 242.
Fibiger, dansk kirkeminister, 388.
Figl, Leopold, østrigsk forbundskansler, 386.
Filippinerne: Huk, 314. Militærvæsen, 378. Udenrigshandel, 307. Udenrigspolitik, 8, 10, 222, 306, 312, 378. Valuta, 307.
Finet, Paul, belgisk fagforeningsleder, 21 f.
Finland: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 146 ff, 209, 211. Betalingsbalance, 200. Forbrug, 200 f, 204 ff, 208. Investering, 200 f. Krigsforbrydere, 94, 98. Nationalindkomst, 199 f. Pengemarked, 149 f. Pol. partier, 94, 96, 100. Priser, 209. Produktion, 194, 196 f. Regering, 100. Socialpolitik, 147 ff. Udenrigshandel, 102, 152 ff, 221, 315, 332. Udenrigspolitik, 13, 94, 98, 146 A, 379. Valg, 94, 96.
Folkeforbundet: 119, 122 ff.
Forenede Nationer: Atomenergi, 13, 94, 106. Berlinblokaden, 14. Budget, 15. Domstol, mellemfolkelige, 13. E.C.E. 192 ff, 300 ff. Flygtninge, 14 f. Formosa, 381. Fredsplaner, 12 f, 220. Grækenland, 12, 47, 49 f. Indonesien, 8 f, 314. Israel, 1 ff. Kashmir, 12, 313. Kina, 93. Kolonier, tidl. italienske, 5 ff, 95, 381 f. Korea, 12 f, 222 f, 311 f, 314 f, 317 ff, 378 ff, 389. Medlemsoptagelse, 1 ff, 13, 314. Menneskerettigheder, 4 f, 9 f. Militærvæsen, 1, 13 f, 311, 378, 380. Palæstina, 1 ff, 10 ff, 213. Ruhr, 142. Rustningsregulering, 13. Spanien, 380. Sydafrika, 4. Sydvestafrika, 15, 311. Teknisk hjælp til underudviklede områder, 14. Valg af generalsekretær, 380. Vetoret, 3 f, 13. Virksomhed i 1949, 1 A.
Frankrig: Agrarforhold, 169 f, 197. Arbejdskampe, 98. Arbejdsmarked, 168 f, 171, 209 ff. Atomenergi, 216. Betalingsbalance, 170, 200. Forbrug, 200 ff, 204, 206, 208. Investering, 169, 200 f. Kolonier, 93, 95, 214 f, 217, 222, 379 ff. Konjunkturer, 168 ff. Militærvæsen, 313, 378 ff, 383. Nationalindkomst, 199 f, 313. Oprustning, 334 f, 384. Pengemarked, 171. Pol. partier, 95, 213, 218, 311. Priser, 168, 209, 329 f. Produktion, 169 f, 194, 197. Rationering, 169, 210. Regering, 95, 168, 222, 311. Råvarer, 334 f. Statsfinanser, 384. Told, 285. Udenrigshandel, 265, 283, 285 f, 341, 389. Udenrigspolitik, 3 ff, 11, 26, 93 ff, 98 f, 120 f, 126, 128 ff, 134 ff, 214 f, 217 ff, 222, 313 ff, 334 f, 378 ff, 390. Udrensning, 216. Valuta, 84 ff.
Fraser, engelsk søofficer, 226.
Frazer, Peter, new-zealandsk premierminister, 383.
Frederik IX, dansk konge, 386 f, 389.
Frisch, Hartvig, dansk undervisningsminister, 104.
Fuchs, Klaus, atomforsker, 95.
Færøerne: Handel med Danmark, 181, 284, 363. Landsstyre, 390. Pol. partier, 385, 388 ff. Valg, 385, 388.
Førslev, dansk generalmajor, 229.

Gaitskell, Hugh, engelsk finansminister, 273, 356, 359 f, 379.
Gallacher, W., engelsk politiker, 37.
Georg II, græsk konge, 41 ff, 46 f, 51.
Gerhardsen, E., norsk statsminister, 104.
Gladstone, William, engelsk premierminister, 38.
Gloerfeld-Tarp, Kirsten, dansk politiker, 109.
Gonatas, græsk politiker, 51 f.
Gottwald, Clement, tjekoslovakisk præsident, 311.
Graham, Frank, amerikansk politiker, 240.
Gray, Gordon, præsident Trumans rådgiver, 314.
Graziani, italiensk marskal, 217.
Green, William, amerikansk fagforeningsleder, 22.
Gregersen, P., dansk politiker, 389.
Griffiths, Jim, engelsk koloniminister, 34.
Gromyko, russisk viceudenrigsminister, 311.
Grotewohl, Otto, østtysk ministerpræsident, 379 f, 382.
Grækenland: Agrarforhold, 197. Arbejdskampe, 48. Borgerkrig, 12, 41 A. Fagbevægelse, 46. Forbrug, 203 ff, 208. Forfatning, 43 f, 46 f. Konjunkturer, 44. Nationalindkomst, 199. Pol. partier, 41 ff, 99 f, 313 f. Produktion, 193 f, 197. Regering, 43 ff, 48 ff, 93, 100 f, 214 f, 313 f. Udenrigshandel, 382. Udenrigspolitik, 5, 11 f, 45, 47 ff, 96 f, 121, 218, 312, 314, 378, 382. Udrensning, 42 f, 48 f. Valg, 41, 44 ff, 50 ff, 99. Valuta, 85 ff, 210.

Grønland: 181, 225 f, 228 f, 284, 315. 363.
Guatemala: Udenrigspolitik, 8.
Gummi, 261 f.
Gurion, Ben, israelsk regeringschef, 380.
Gustav V., konge af Sverige, 380.
Gustav VI Adolf, konge af Sverige, 380.
Göring, Hermann, tysk rigsfeltmarskal, 217.
Gørtz, Ebbe, dansk generalløjtnant, 225 f, 230.

Hammerich, Kaj, dansk Røde Kors-præsident, 230, 384 f.
Hanley, Joseph R., amerikansk politiker, 240 f.
Hansen (Rørby), Hans, dansk politiker, 384.
Hansen, H. C., dansk finansminister, 105, 109, 187, 224, 226, 315, 319, 385, 388.
Hansen, Ingeborg, dansk landstingsformand, 107.
Hansen (Kalundborg), Poul, dansk politiker, 385 f.
Hansen, Rasmus, dansk forsvarsminister, 224 ff, 228, 230, 317, 386.
Hansen-Larsen, L., dansk professor, 224.
Hardie, Keir, skotsk politiker, 34.
Harriman, Averell, præsident Trumans rådgiver, 221.
Hartley, amerikansk politiker, 239, 242.
Hatta, indonesisk premierminister, 222.
Hauch, H., dansk landbrugsminister, 387.
Heath, amerikansk gesandt i Bulgarien, 97.
Hedtoft, Hans, dansk statsminister, 101, 104, 189, 224 ff, 298 f, 315, 318 f, 384 ff.
Heinemann, vesttysk indenrigsminister, 378.
Hennings, Thomas C., amerikansk politiker, 240.
Hermes, vesttysk politiker, 94.
Heuss, Theodor, vesttysk præsident, 93.
Hickenlooper, amerikansk politiker, 241.
Hinchingbrooke, engelsk politiker, 36.
Hirohito, kejser af Japan, 95.
Hiss, Alger, amerikansk diplomat, 234, 236, 239.
Hitler, Adolf, tysk rigskansler, 130, 132.
Ho Chi-minh, viet-namesisk regeringschef, 94.
Hodgson, engelsk oberst, 98.
Hoff, Troels, dansk politiinspektør, 317.
Hoffman, Paul, Marshall-planens administrator, 214.
Hogg, Quintin, engelsk politiker, 36.
Holland: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 211. Betalingsbalance, 200. Forbrug, 200 ff, 204, 208. Investering, 200 f. Kolonier, 313, 384. Nationalindkomst, 199 f. Pol. partier, 311. Produktion, 194, 197. Rationering, 210. Regering, 379. Told, 107, 302. Udenrigshandel, 97, 228, 285, 302, 341. Udenrigspolitik, 7 ff, 119, 121, 136 ff, 218 ff, 222, 313 f, 317, 381, 384. Valuta, 84 ff.
Hollis, Christopher, engelsk politiker, 36.
Hoover, Herbert, amerikansk præsident, 92, 383 f.
Houmann, Børge, dansk chefredaktør, 104 f, 109, 318 f.
Hughes, Emrys, skotsk politiker, 34.
Hutchinson, H. L., engelsk politiker, 37.
Hvede, 265 f.
Hviderusland: Udenrigspolitik, 10.

Ibanez, Bernado, chilensisk fagforeningsleder, 22.
Impellitteri, borgmester i New York, 241.
Indien: Flygtninge, 100. Forfatning, 95. Minoriteter, 101. Religionskampe, 96, 99 f. Udenrigspolitik, 4, 8, 12, 26, 92, 100 f, 216 f, 220, 311 ff, 380, 384.
Indo-kina: Se Viet-Nam.
Indonesien: Borgerkrig, 213, 215 f. Forfatning, 97, 218, 313. Investering, 92. Militærvæsen, 312. Udenrigshandel, 228. Udenrigspolitik, 8 f, 97, 220 ff, 313 f, 379, 384. Westerling-affæren, 94, 97.
Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, virksomheden i 1949, 88 A.
Ionnides, indenrigsminister i græsk oprørsregering, 50.
Iran: Se Persien.
Iraq: Militærvæsen, 215. Regering, 314. Udenrigspolitik, 215, 221.
Irland: Se Eire.
Isaacs, engelsk politiker, 32.
Isdahl, E., norsk luftfartsdirektør, 151.
Island: Pengemarked, 149. Pol. partier, 99. Regering, 99. Socialpolitik, 148 f. Told, 102, 388 f. Udenrigshandel, 152 f. Udenrigspolitik, 96, 102, 146 A, 317 f, 388.
Israel: Flygtninge, 2 f, 11 f. Regering, 380. Udenrigshandel, 107. Udenrigspolitik, 1 ff, 10 ff, 216.
Italien: Agrarforhold, 99, 174 f, 197, 379.

Arbejdsmarked, 172 ff, 209, 211 f. Betalingsbalance, 173, 200. Fagbevægelse, 216. Forbrug, 200 f, 203 ff, 208. Investering, 200 f. Jordreform, 99, 175, 379. Kolonier, 5 ff, 92, 95 ff, 213, 381 f. Konjunkturer, 171 ff. Krigsforbrydere, 96. Militærvæsen, 312. Nationalindkomst, 199 f. Pengemarked, 172 f. Pol. partier, 93, 95 f, 214, 216, 311. Priser, 172 f, 209 f. Produktion, 194, 197. Rationering, 210. Regering, 95. Statsindgreb i erhvervslivet, 99, 175, 379. Told, 190. Udenrigshandel, 173 f, 190, 385. Udenrigspolitik, 5 ff, 13, 41 f, 92, 95, 99 f, 118, 121 f, 125 ff, 129 ff, 213 f, 222, 311, 380. Udrensning, 217. Valuta, 84 ff, 173 f.

Japan: Forfatning, 92, 220. Krigsforbrydere, 95, 220. Militærvæsen, 100, 311, 384. Pol. partier, 93 f, 220. Truster, 98. Udenrigspolitik, 92 ff, 118, 121, 126, 130 f, 215, 217, 219, 222, 306, 311, 314, 340, 379 f, 382 ff. Valg, 220.

Jebb, Gladwyn, engelsk F.N.-delegeret, 100.

Jensen, Arnth, dansk indenrigsminister, 384.

Jensen, Eiler, dansk fagforeningsleder, 21 f, 227.

Jensen, Fanny, dansk minister, 105.

Jessup, Philip C., amerikansk diplomat, 14, 94, 96, 99, 214.

Johnson, Louis, amerikansk forsvarsminister, 222, 234, 236, 314.

Johnston, Olin, amerikansk politiker, 241.

Joliot-Curie, Frédéric, fransk atomforsker, 216.

Jordan: Militærvæsen, 215. Regering, 379, 383. Udenrigspolitik, 10 ff, 215 f, 218, 221. Valg, 214. Valuta, 311.

Jouhaux, Leon, fransk fagforeningsleder, 22.

Jugoslavien: Agrarforhold, 197. Forbrug, 203 ff. Pol. partier, 100, 215. Udenrigshandel, 93, 382, 385. Udenrigspolitik, 10, 12, 47, 49 f, 96, 214, 218 f, 222, 381 f. Valg, 100, 215. Valuta, 98.

Juliana, hollandsk dronning, 218.

Jørgensen (Lejre), Jørgen, dansk politiker, 229, 384, 386.

Kampmann, Peer, dansk luftfartsdirektør, 151.

Kampmann, Viggo, dansk finansminister, 319, 384 f.

Kanellopoulos, græsk regeringschef, 44 f.

Kashmir, 12, 384.

Katz, Milton, amerikansk Marshall-planadministrator, 221.

Kekkonen, finsk regeringschef, 96, 100.

Key, Charles, engelsk politiker, 32.

Khan, Ali Liaquat, pakistansk premierminister, 93, 216, 384.

Kina: Borgerkrig, 92, 214 ff, 221 ff, 236.

Kina (Mao): Agrarforhold, 99. Jordreform, 99. Kønnenes ligestilling, 217. Pol. partier, 311. Statsindgreb i erhvervslivet, 99 f, 221. Udenrigshandel, 100, 378. Udenrigspolitik, 10, 92 ff, 101, 219, 222 f, 226, 259, 311, 313 f, 350, 378 ff, 389.

Kina (Nat.): Regering, 96. Udenrigspolitik, 3 f, 8, 10, 92 ff, 121, 222 f, 306, 312 ff, 381.

Kindersley, engelsk økonom, 278.

King, Mackenzie, canadisk premierminister, 312.

Kirkpatrick, Ivone, engelsk højkommissær i Tyskland, 100.

Kjalke, dansk politimester, 105.

Kjærbøl, Johs., dansk arbejdsminister, 103, 389.

Kobber, 262 f.

Koch, Bodil, dansk kirkeminister, 319.

Koed, Holger, dansk nationalbankdirektør, 103, 107, 186, 228 f, 388 f.

Kolarov, bulgarsk premierminister, 94 f.

Konjunkturer: Den internationale økonomiske situation, 53 A, 157 A, 259 A, 350 A. Se iøvrigt de enkelte lande.

Korea: F.N., 12 f. Grænseuroligheder, 216, 219. Nordkorea: Udenrigspolitik, 311. Sydkorea: Udenrigspolitik, 220, 306, 312. Valg, 219.

Korea-konflikten, 222 f, 230, 234, 237, 259, 262 f, 270 f, 282, 291 f, 311 f, 314 f, 317 ff, 327, 334, 341, 350 f, 362, 369, 378 ff, 389.

Korsgaard, P., dansk politiker, 103.

Kotikov, russisk general, 220.

Kraft, Ole Bjørn, dansk udenrigsminister, 223 f, 229, 387, 390.

Kraft, Waldemar, slesvig-holstensk viceministerpræsident, 318.

Krag, Jens Otto, dansk handelsminister, 105, 189, 226 f, 230, 315 f, 319.

Kristensen, Axel, dansk handelsminister, 390.
Kristensen, Thorkil, dansk finansminister, 106, 109, 186, 226, 288, 386 ff, 390.
Kul: Australien, 341 ff. England, 167, 331, 356, 358 f.
Kyrou, Alexis, græsk F.N.-delegeret, 5.

Lachs, Manfred, polsk F.N.-delegeret, 5.
Lannung, Hermod, dansk F.N.-delegeret, 5.
Larsen, Aksel, dansk politiker, 104 f, 224.
Larsen, Victor, dansk minister for offentlige arbejder, 384, 387.
Lattre de Tassigny, fransk højkommissær i Indo-Kina, 383.
Lausman, tjekoslovakisk industriminister, 92.
Lebrun, Albert, fransk præsident, 99.
Leifer, Vilhelm, dansk politifuldmægtig, 230.
Lehman, Herbert, amerikansk politiker, 240 f.
Lehr, Robert, vesttysk indenrigsminister, 378.
Leopold, konge af Belgien, 97, 99 f, 312.
Letourneau, fransk minister for oversøiske områder, 214.
Lewis, John L., amerikansk minearbejderfører, 53 f.
Libanon: Told, 99. Udenrigspolitik, 10 f, 221.
Lie, Trygve, generalsekretær for F.N., 1, 12, 218, 220, 311, 380.
Lippmann, Walter, amerikansk udenrigspolitisk skribent, 130 f.
Lloyd George, David, engelsk premierminister, 38.
Long, Nguyen Phan, viet-namesisk regeringschef, 94.
Long, Rikkard, færøsk politiker, 390.
Longgram, Pibul, siamesisk premierminister, 214.
Lucas, Scott, amerikansk politiker, 238.
Luxembourg: Pol. partier, 311. Told, 107. Udenrigspolitik, 136 ff, 222, 381. Valuta, 84 ff.
Lyttelton, Oliver, engelsk politiker, 36.
Löppke, tysk-dansk værkfører, 108.

MacArthur, Douglas, amerikansk general, 92, 217, 222, 234, 311 ff, 378 ff, 384.
MacDonald, Malcolm, engelsk generalkommissær for Sydøstasien, 217.
MacMahon, Brien, amerikansk politiker, 96, 241.
Mackay, R., engelsk politiker, 32.
Madsen, Carl, dansk landsretssagfører, 104 f.
Majs, 265 f.
Maksimos, Demetrios, græsk regeringschef, 51.
Malan, sydafrikansk premierminister, 214.
Malik, Jacob, russisk F.N.-delegeret, 14, 93, 380.
Malta: Pol. partier, 313. Regering, 313. Valg, 313.
Mansur, Ali, persisk regeringschef, 213.
Mao Tse-tung, leder af det kommunistiske Kina, 221.
Markos, general: Se Vafliades, Markos.
Marshall, George, amerikansk forsvarsminister, 135, 138, 153, 234, 314.
Marshallplan, 19, 22, 60, 63, 73 ff, 82 ff, 101, 103, 107 ff, 146, 151, 161, 163, 170 f, 173, 189, 191 f, 200, 220 f, 226, 228, 238, 264, 272, 288, 301, 306 f, 317, 355, 361, 374, 383, 386.
Mast, fransk general, 94.
McCarthy, Joseph, amerikansk politiker, 236, 238 f, 312.
McCloy, general, amerikansk højkommissær i Vesttyskland, 96, 98, 144, 221.
McGovern, J., skotsk politiker, 34.
Menderes, Adnan, tyrkisk regeringschef, 218.
Menzies, australsk premierminister, 215, 222.
Metaxas, græsk politiker, 41 f.
Mexiko: Udenrigspolitik, 10.
Middleton, Drew, amerikansk redaktør, 139.
Mikardo, Ian, engelsk politiker, 32.
Milliken, amerikansk politiker, 241.
Mindszenty, ungarsk kardinal, 9.
Mintoff, maltesisk politiker, 313.
Mizzi, maltesisk regeringschef, 313.
Moch, Jules, fransk forsvarsminister, 379.
Molotov, V. H., russisk udenrigsminister, 99.
Mongoliet: Udenrigspolitik, 13.
Monnet, Jean, fransk planlægningskommissær, 169, 218.
Monroney, Mike, amerikansk politiker, 240.

ØKONOMI OG POLITIK

POLITISKE OG ØKONOMISKE
KVARTALSOVERSIGTER

24. ÅRGANG

1950

UDGIVET AF
INSTITUTET FOR HISTORIE OG
SAMFUNDSØKONOMI

EJNAR MUNKSGAARDS FORLAG
KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

ARTIKLER

Askgaard, Preben V.: F.N.s virksomhed i 1949 1
Jacobsen, Erhard: Den fjerde faglige Internationale og dens forgængere 17
Danstrup, John: De engelske parlamentsvalg 1945 og 1950 23
Reske-Nielsen, Erik: Grækenland under borgerkrigen 41
Giraud, Emile: De tekniske og politiske betingelser for kollektiv sikkerhed 117
Diebold, William: Det internationale kontrolorgan for Ruhrområdet 134
Møller, Kristian: Udviklingslinier i 1940'ernes nordiske samarbejde 146
De økonomiske forhold i Europa i 1949. Referat af „Economic Survey of Europe in 1949" udarbejdet af Den økonomiske Kommission for Europa ... 192; 300
Laursen, Johs.: Kongresvalget i USA og dets konsekvenser 231
Baykov, Alexander: Den indenlandske handel i Sovjetunionen under og efter 2. verdenskrig 244
Larsen, Heinrich Schlebaum: Den internationale rustningskonjunktur 328
Brems, Hans: Australien fylder 50 år 336

REGELMÆSSIGE OVERSIGTER

Den internationale økonomiske situation 53; 157; 259; 350
U.S.A. 53; 157; 266; 350
England 59; 163; 272; 356
Frankrig 168
Italien 171
Udviklingen på de internationale varemarkeder 259
Valutaopskrivning og pengesanering i Polen 279
Den økonomiske udvikling i Danmark 66; 176; 281; 362
Politisk kronik 92; 213; 311; 378

MEDDELELSER

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi 88
Kortere meddelelser: Den intereuropæiske betalingsordning 84
Boganmeldelser 110; 321
Emneregister 391

Morrison, Herbert, engelsk udenrigsminister, 28, 30, 32, 39 f.
Morse, Wayne, amerikansk politiker, 241.
Munch-Petersen, Arne, dansk politiker, 224.
Murray, Philip, amerikansk fagforeningsleder, 22.
Mussolini, Benito, italiensk diktator, 125.
Myers, Francis J., amerikansk politiker, 238.
Myrdal, Gunnar, generalsekretær for E.C.E. 193, 219.
Møller, Aksel, dansk indenrigs- og boligminister, 299, 387.

Nadolny, Rudolf, vesttysk politiker, 94.
Nehru, Pandit, indisk regeringschef, 216, 220, 311 f.
Nepal: Regering, 381. Udenrigspolitik, 13.
New Zealand: Produktion, 263 f. Regering, 27. Udenrigshandel, 300. Udenrigspolitik, 7, 120, 214 f. Valg, 27.
Nielsen, Frede, dansk trafikminister, 102, 319.
Nielsen, Svend, dansk nationalbankdirektør, 389.
Nimitz, Chester W., amerikansk admiral, 12.
Nixon, Richard, amerikansk politiker, 239.
Noel-Baker, Philip, engelsk brændselsminister, 33.
Nogradi, ungarsk vice-krigsminister, 379.
Norden: Arbejdsmarked, 146 ff. El-samarbejde, 101, 151, 222, 388. Handelspolitik, 152 ff. Kulturpolitik, 155 f. Luftfart, 150 f, 388, 390. Pengemarked, 149 f. Socialpolitik, 147 ff. Told, 102, 153 ff, 388 f. Se endv. de enkelte lande.
Nordentoft, dansk generalmajor, 229 f.
Norge: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 146 ff, 211. Betalingsbalance, 200. Forbrug, 200 ff, 204. Investering, 200. Luftfart, 150 f, 388, 390. Militærvæsen, 230, 317. Nationalindkomst, 199 f. Pengemarked, 149 f. Priser, 207, 209, 329 f. Produktion, 194, 197. Rationering, 210. Socialpolitik, 147 ff. Told, 102, 104, 153 ff, 302, 388 f. Udenrigshandel, 107 f, 152 ff, 228, 285, 302, 388. Udenrigspolitik, 4 ff, 8 f, 11, 102 ff, 107, 119, 146 A, 226, 317 f, 388 f. Valuta, 85 ff, 103, 190.
Nu, Thakin, burmesisk premierminister, 217.

Odria, Don Manuel, peruviansk præsident, 311.
O'Dwyer, amerikansk ambassadør i Mexiko, 241.
Ohlin, Bertil, svensk politiker, 155.
Olafsson, H., dansk landsdommer, 227.
Oldenbroek, J. H., hollandsk fagforeningsleder, 22.

Paasikivi, finsk præsident, 96.
Pahlevi, Mohamed Reza, shah af Persien, 94, 98.
Pakistan: Udenrigshandel, 265. Udenrigspolitik, 4, 7 f, 10, 12, 26, 92 f, 97, 101, 216, 313, 384.
Palæstina: Udenrigspolitik, 1 ff, 10 ff, 26. Se endv. Israel.
Panama: Forfatning, 216, Pol. partier, 216. Udenrigspolitik, 126.
Pancke, general, tysk politiofficer i Danmark, 107.
Papagos, græsk general, 98.
Papandreou, græsk regeringschef, 42, 45, 51 f.
Paraguay: Udenrigspolitik, 121.
Paul I, konge af Grækenland, 51, 98.
Pearson, Lester B., canadisk F.N.-delegeret, 5, 383.
Pedersen, Gustav, dansk folketingsformand, 105, 223, 384.
Pedersen, Helga, dansk justitsminister, 387.
Pekkala, finsk politiker, 96.
Pelt, Adrian, hollandsk F.N.-delegeret, 7.
Pepper, Claude, amerikansk politiker, 239.
Persien: Betalingsbalance, 62. Militærvæsen, 215. Olie, 382, 384. Regering, 98, 213, 222. Udenrigshandel, 380. Udenrigspolitik, 97, 100, 215, 218, 220, 222, 312, 379, 382, 384.
Peru: Regering, 311. Udenrigspolitik, 2. Valg, 311.
Petersen, Carl, dansk landbrugsminister, 106, 224, 319.
Petersen, Harald, dansk forsvarsminister, 387.
Petersen, Thorstein, færøsk politiker, 389 f.
Petsche, fransk finansminister, 379.

Pholien, belgisk regeringschef, 313.
Piao, Lin, kinesisk general, 214.
Pieck, Wilhelm, østtysk præsident, 379 f, 383.
Pihl, F., dansk rigsadvokat, 104, 109, 226, 319.
Pinstrup, H., dansk politiker, 386.
Piratin, P., engelsk politiker, 37.
Plastiras, græsk regeringschef, 43 ff, 52.
Platts-Mills, J. F., engelsk politiker, 37.
Pleven, René, fransk regeringschef, 311, 380 ff.
Polen: Agrarforhold, 197, 280. Forbrug, 204 f. Kirken, 97, 99, 214 f. Konjunkturer, 279 f. Nationalindkomst, 199. Pengemarked, 279 f. Priser, 207, 209, 279 f. Produktion, 194 ff. Rationering, 210. Udenrigshandel, 389. Udenrigspolitik, 5 f, 10, 47, 93, 99, 127 f, 213, 220 f, 379, 382 f. Valuta, 99, 279 A, 380.
Poncet, François, fransk højkommissær i Vest-Tyskland, 94.
Portugal: Agrarforhold, 197. Forbrug, 208. Produktion, 197. Udenrigspolitik, 13, 93. Valuta, 74, 85 ff, 190.
Poulsen, Johan, færøsk politiker, 385, 389.
Prasad, Rajendra, indisk præsident, 95.
Preysing, kardinal, biskop af Berlin, 97.
Pritt, D. N., engelsk politiker, 37.

Queuille, Henri, fransk regeringschef, 311.
Qvistgaard, E. J. C., dansk forsvarschef, 229.

Rappe, Josef, vesttysk politiker, 312.
Rasmussen, Gustav, dansk udenrigsminister, 9, 103, 106, 227, 315 f, 320.
Rau, Benegal, indisk F.N.-delegeret, 383.
Razmara, Ali, persisk regeringschef, 222.
Ree, Knud, dansk fiskeriminister, 387, 390.
Reuter, Ernst, vest-berlinsk overborgmester, 98.
Revai, ungarsk undervisningsminister, 220.
Revers, fransk general, 94.
Reynaud, Paul, fransk politiker, 381.
Rhee, Syngman, præsident i Sydkorea, 379.
Rhodesia: Udenrigspolitik, 93.
Richter, Franz, vesttysk politiker, 94.
Robertson, Brian, engelsk højkommissær i Tyskland, 100.
Romulo, Carlos P., filippinsk F.N.-delegeret, 5.
Ronai, Sandor, ungarsk præsident, 216.
Roosevelt, F. D., amerikansk præsident, 233, 238 f.
Roosevelt, James, amerikansk politiker, 239.
Ruhr: F.N., 142. Statsindgreb i erhvervslivet, 134 A.
Rumænien: Agrarforhold, 197. Forbrug, 204 f. Kirken, 220, 311. Menneskerettigheder, 93. Statsindgreb i erhvervslivet, 215. Udenrigspolitik, 9 f, 13, 93, 98 f, 121, 379. Udrensning, 216, 220.

Sadchikov, russisk ambassadør i Persien, 93.
Saed, Mohammed, persisk regeringschef, 98.
Salazar, Antonio de Olivera, portugisisk premierminister, 314.
Salte, brasiliansk politiker, 221.
Sanders, engelsk agent i Ungarn, 97.
Sandys, Duncan, engelsk politiker, 34.
Santa Cruz, Herman, chilensisk F.N.-delegeret, 5.
Saragat, italiensk politiker, 93.
Saudi-Arabien: Militærvæsen, 215. Udenrigspolitik, 215, 221.
Sawyer, amerikansk handelsminister, 267.
Schlange-Schoeningen, tysk generalkonsul i London, 221.
Schokking, hollandsk forsvarsminister, 379.
Schumacher, Kurt, tysk politiker, 99, 380.
Schuman, Robert, fransk udenrigsminister, 93 f, 99, 217 f, 222, 313 f, 382.
Schuman-planen: 217 ff, 311, 381.
Schweiz: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 211. Betalingsbalance, 62. Forbrug, 204, 206. Priser, 209. Produktion, 194 f, 197. Rationering, 210. Told, 190. Udenrigshandel, 190, 223. Valuta, 74, 190.
Schäffer, vesttysk finansminister, 216.
Schärf, Adolf, østrigsk vicekansler, 386.
Scobie, engelsk general, 42.
Scott, Michael, sydvestafrikansk politiker, 15.
Sforza, italiensk udenrigsminister, 6, 214, 380.
Shinwell, Emanuel, engelsk brændselsminister, 34.
Siam: Militærvæsen, 214. Udenrigspolitik, 97, 118, 214.
Sikory, tjekoslovakisk udenrigsminister, 100.
Silvermann, Julius, engelsk politiker, 33.
Slim, engelsk feltmarskal, 220 f.

Sling, Otto, tjekoslovakisk politiker, 381.
Smathers, George, amerikansk politiker, 239.
Smith, Willis, amerikansk politiker, 240.
Smuts, Jan, sydafrikansk premierminister, 313.
Smørum, dansk indenrigsminister, 102 f.
Soekarno, indonesisk præsident, 92, 97, 221.
Sofianopoulos, græsk udenrigsminister, 43 ff, 50, 52.
Sofoulis, græsk regeringschef, 44 f, 47, 49 ff.
Solley, L. J., engelsk politiker, 37.
Sovjetunionen: Agrarforhold, 198, 245 ff, 252, 254. Arbejdsmarked, 245 f, 249 f. Atomenergi, 95. Dødsstraf, 93. Forbrug, 206 f. Femårsplan, 248 ff. Krigsfanger, 312. Militærvæsen, 97, 312. Nationalindkomst, 199. Omsætning, 244 A. Pol. partier 99. Priser, 98, 209, 246 f, 249 ff, 260. Produktion, 195 ff, 247, 255, 264. Rationering, 210, 244 ff. Statsfinanser, 247. Udenrigshandel, 181, 221, 261, 265 f, 284, 300, 315, 317, 363, 380. Udenrigspolitik, 3 ff, 45, 93 ff, 101, 105, 107, 122, 128, 130 ff, 136, 214 f, 217 ff, 226, 228, 311 f, 315, 317, 378 ff. Valg, 99. Valuta, 98, 214, 251 f, 279, 380.
Spanien: Agrarforhold, 197. Borgerkrig, 17 f, 122. Forbrug, 204. Nationalindkomst, 199. Produktion, 194 f, 197. Udenrigshandel, 229, 284, 363. Udenrigspolitik, 122, 312, 380, 382, 390. Udrensning, 100. Valuta, 312.
Spender, australsk udenrigsminister, 99, 220.
Spens, Patrick, engelsk politiker, 34.
Spofford, amerikansk politiker, 383.
Stalin, Josef, 218.
Starcke, Viggo, dansk politiker, 317.
Stassen, Harold E., amerikansk politiker, 237 f.
Steincke, K. K., dansk justitsminister, 101, 107, 109, 227.
Steinthorsson, S., islandsk regeringschef, 99.
Stikker, hollandsk udenrigsminister, 95, 212, 219 f.
Stolk, Carlos Eduardo, venezuelansk F.N.-delegeret, 5.
Strachey, John, engelsk hærminister, 34, 219.
Strøm, J., dansk socialminister, 102, 106.
Sverige: Agrarforhold, 197. Arbejdsmarked, 146 ff, 211. Betalingsbalance, 200. Forbrug, 200 ff, 208. Investering, 200 f. Luftfart, 150 f, 388. Nationalindkomst, 199 f. Pengemarked, 149 f. Pol. partier, 314. Priser, 207, 209, 329 f. Produktion, 194, 197. Rationering, 210. Socialpolitik, 147 ff. Told, 102, 104, 153 ff, 302, 388 f. Udenrigshandel, 107, 152 ff, 285, 302, 332. Udenrigspolitik, 2 ff, 9, 11, 102 f, 107, 146 A, 217, 226 ff, 315, 317 f, 388 f. Valg, 314. Valuta, 85 ff, 103.
Sviridov, russisk general, 381.
Svoboda, tjekoslovakisk forsvarsminister, 216.
Svolos, græsk politiker, 52.
Sydafrikanske union: Forfatning, 217, 222. Pol. partier, 222. Produktion, 263 f. Raceproblemer, 214, 221. Udenrigspolitik, 4, 8, 15, 93, 311.
Sydvestafrika: F. N., 15, 311. Pol. partier, 313. Valg, 313.
Syrien: Forfatning, 313. Regering, 220, 313. Told, 99. Udenrigspolitik, 10 f, 221, 313.
Szakasits, ungarsk præsident, 216.
Sønderup, Jens, dansk kirkeminister, 387.
Sørensen, Poul, dansk arbejds- og socialminister, 387.

Taft, Robert A., amerikansk politiker, 92, 236 f, 239, 241 f.
Taylor, Glen, amerikansk politiker, 239.
Tesdorpf, Edward, dansk politiker, 386.
Thaulow, Anker, dansk direktør, 109.
Theotokis, Ion, græsk regeringschef, 52, 93.
Thomas, Elbert, amerikansk politiker, 239.
Thomas, Elmer, amerikansk politiker, 240.
Thorez, Maurice, fransk politiker, 213.
Thurmond, Strom, amerikansk guvernør, 241.
Tibet: Udenrigspolitik, 380.
Tietgen, C. F., dansk storkøbmand, 154.
Tin, 262.
Tito, Josiph Broz, 49 f.
Tjekoslovakiet: Agrarforhold, 197. Forbrug, 201 ff, 208. Kirken, 94, 100, 213. Militærvæsen, 221, 311. Nationalindkomst, 199. Produktion, 194, 196 f. Regering, 100, 216. Statsindgreb i erhvervslivet, 93. Straffelov, 311. Udenrigshandel, 300. Udenrigspolitik, 10, 122, 128, 215 ff, 221 f, 379. Udrensning, 98, 213, 215, 217, 381.
Tobey, amerikansk politiker, 241.

Institutet for Historie og Samfundsøkonomi

Boganskaffelser til biblioteket

Politiske problemer i almindelighed.

Bartoli, Henri. La Doctrine Économique et Sociale De Karl Marx. Paris 1950. 413 s.

Council of Foreign Ministers. The Moscow Meeting. March 10.-April 24, 1947. Washington. 18 s.

Dawson, Christopher. Religion and the Rise of Western Culture. London 1950. 286 s.

Dibelius, Otto. Statsmagtens Grænser. København 1950. 110 s.

Derry, T. K. og Jarman, T. L. The European World 1870-1945. London 1950. 452 s.

Fascism in Action. A Documented Study and Analysis of Fascism in Europa. Washington 1947. 206 s.

Hoskins, Halford L. The Atlantic Pact. Washington 1949. 89 s.

Humlum, Johannes. Lille Verdensatlas. København 1950. 34 s.

Lilienthal, David E. Min Tro på Demokratiet. København 1950. 150 s.

National Programs of International Cultural Relations. New York 1950. 336 s.

Neumann, William L. Making the Peace 1941-1945. Foundation for Foreign Affairs. Washington 1950. 101 s.

Orton, William Aylott. The Economic Role of the State. London 1950. 188 s.

The Problem of The Turkish Straits. Washington 1947. 68 s.

Röpke, Wilhelm. The Social Crisis of Our Time. London 1950. 260 s.

Treaty of Peace with Roumania. Washington 1947. 158 s.

L'Union Européenne. Cinquante déclarations d'Européens responsables. Bruxelles 1950. 148 s.

Viktige Storpolitiske Dokumenter 1945-50. Utgitt av Chr. Michelsens Institutt for Videnskap og Åndsfrihet. Bergen 1950. 228 s.

Vor Tids Udfordring. København 1951. 73 s.

Økonomiske og sociale problemer i almindelighed.

Agricultural Advisory Services in European Countries. OEEC, Paris 1950. 232 s.

Beyen, J. W. Money in a Maelstrom. London 1951. 212 s.

Dehn, E. Beskæftigelsespolitik ved Restriktionsfrihed. København 1950. 20 s.

Farm Advisory Methods for Grassland Improvement. OEEC. Paris 1950. 135 s.

Fearing, Franklin. Motion Pictures as a Medium of Instruction and Communication. An Experimental Analysis of the Effects of Two Films. California 1950. 200 s.

Fog, Bjarke og Knud Hansen. Om Afsætnings- og Efterspørgselskurver. Nogle praktiske Eksempler. København 1950. 24 s.

Fog, Bjarke. Erhverv og Samfund. København 1950. 170 s.

Fuld Beskæftigelse ved Nationale og Internationale Foranstaltninger. En Beretning udarbejdet af en Ekspertgruppe udpeget af De forenede Nationers Generalsekretær. København 1950. 117 s.

Hybrid Maize (Corn) in European Countries. OEEC, Paris 1950. 68 s.

The ICC at Work. Structure and Membership of Commissions and Committees. Paris. 48 s.

Interconnected Power Systems in the USA and Western Europe. The Report of the Tecaid Mission. The Report of the Electricity Committee. OEEC, Paris 1950. 63 s.

Internal Financial Stability in Member Countries. OEEC. Paris 1950. 122 s.

Jefferys, James B. The Distribution of Consumer Goods. Cambridge 1950. 430 s.

National Income Statistics of Various Countries 1938-1948. Statistical Office of the United Nations. Lake Success, New York 1950. 249 s.

National and International Measures for Full Employment. United Nations, New York 1949. 104 s.

Plate, Roderich. Der Weltgetreidemarkt nach dem Zweiten Weltkrieg. Lage und Aussichten. Berlin 1950. 233 s.

Report on International Investment. OEEC. Paris 1950. 117 s.

Wold, Knut Getz. Levestandardens Økonomi. Oslo 1949. 253 s.

De forenede Nationer.

Beretning til Rigsdagen angående De Forenede Nationers fjerde Plenarforsamling afholdt i New York 20. sept.-10. decbr. 1949. København 1950. 85 s.

Guide to the United Nations Charter. USA 1950. 56 s.

The Interim Committee of the General Assembly. "The Little Assembly". A Legislative History. Washington 1948. 32 s.

Proceedings of the United Nations Scientific Conference on the Conservation and Utilization of Resources. 17 August-6 September 1949, Lake Success, New York. Volume I, Plenary Meetings. 431 s. New York 1950.

Yearbook on Human Rights for 1948. United Nations, Lake Success, New York 1950. 535 s.

Skandinavien.

Aktstykker vedrørende de Tyske Flygtninge i Danmark 1945-1949. København 1950. 334 s.

Bertolt, Oluf, Andreas Boje og Ernst J. Borup. Dansk Folkeoplysning. København 1950. 304 s.

Boghandelens Økonomi i 1949. Detailhandelsundersøgelser I, Udarbejdet af Regnskabslaboratoriet og Det økonomiske Forskningsinstitut. København 1950. 30 s.

Den Danske Rigsdag 1849-1949. Bind III. Rigsdagen og Folket. København 1950. 613 s.

Elberling, Victor. Rigsdagens Medlemmer gennem 100 år. Bind II. København 1949. 279 s.

Elberling, Victor. Rigsdagens Medlemmer gennem Hundrede Aar. 1848-1948. Bind III. København 1950. 250 s.

Erhvervshistorisk Årbog. Meddelelser fra Erhvervsarkivet II. 1950. København 1950. 88 s.

Glamann, Kristof. 75-foreningen. 1875—20. juni—1950. Udgivet af Cigar- og Tobaksfabrikanternes Forening. København 1950. 382 s.

Hovedtræk af Industriraadets Historie. 1910-1935. København 1935. 272 s.

Jensen, Sigurd. Fra Patriarkalisme til Pengeøkonomi. Studier over Dansk Bondeøkonomi i Tiden mellem Midten af det 18. og Midten af det 19. Aarhundrede. København 1950. 190 s.

Melin, Bertil. Avlöningssystemet för Försäljare inom industri- och grosshandelsföretag. Stockholm 1950. 128 s.

Nordisk Demokrati. Redaktion Hal Koch og Alf Ross. København 1949. 458 s.

Norges forhold til Sverige under krigen 1940-45. Aktstykker utgitt av Det kgl. Utenriksdepartement. III. Oslo 1950. 615 s.

Report from The Danish National FAO-Committee to the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). Danmark 1950. 93 s.

Samordning af de Nordiske Landes Lønstatistik. Betænkning afgivet af den af de Nordiske Socialministerier nedsatte Ekspertkomite. København 1950. 103 s.

Scharffenberg, Johan. Norske Aktstykker til Okkupasjonens Forhistorie. Oslo 1950. 422 s.

Thornstedt, Hans. Företagaransvar. Stockholm 1950. 48 s.

Vesteuropa.

Atti Del Comando Generale Corpo Volontari Della Libertà. Rom 1946. 295 s.

The Austrian Investment Program 1950/52. Wien 1950. 204 s.

Die Beziehungen zwischen Presse und Behörden. Bericht über eine Arbeitstagung. Frankfurt am Main 1950. 88 s.

The Bonn Constitution. Basic Law for the